

Ex -
Libris
Biblioteca
Central

de la
Diputación
Provincial
Barcelona

J. V. FOIX

JOSEP CARBONELL

REVOLUCIÓ
CATALANISTA

**UN ESPERIT
UN PROGRAMA
NACIONALS.
PER AL
SEGON SEGLE
DE LA NOSTRA
RENAIXENÇA**

1934

BARCELONA

J. V. FOIX - JOSEP CARBONELL

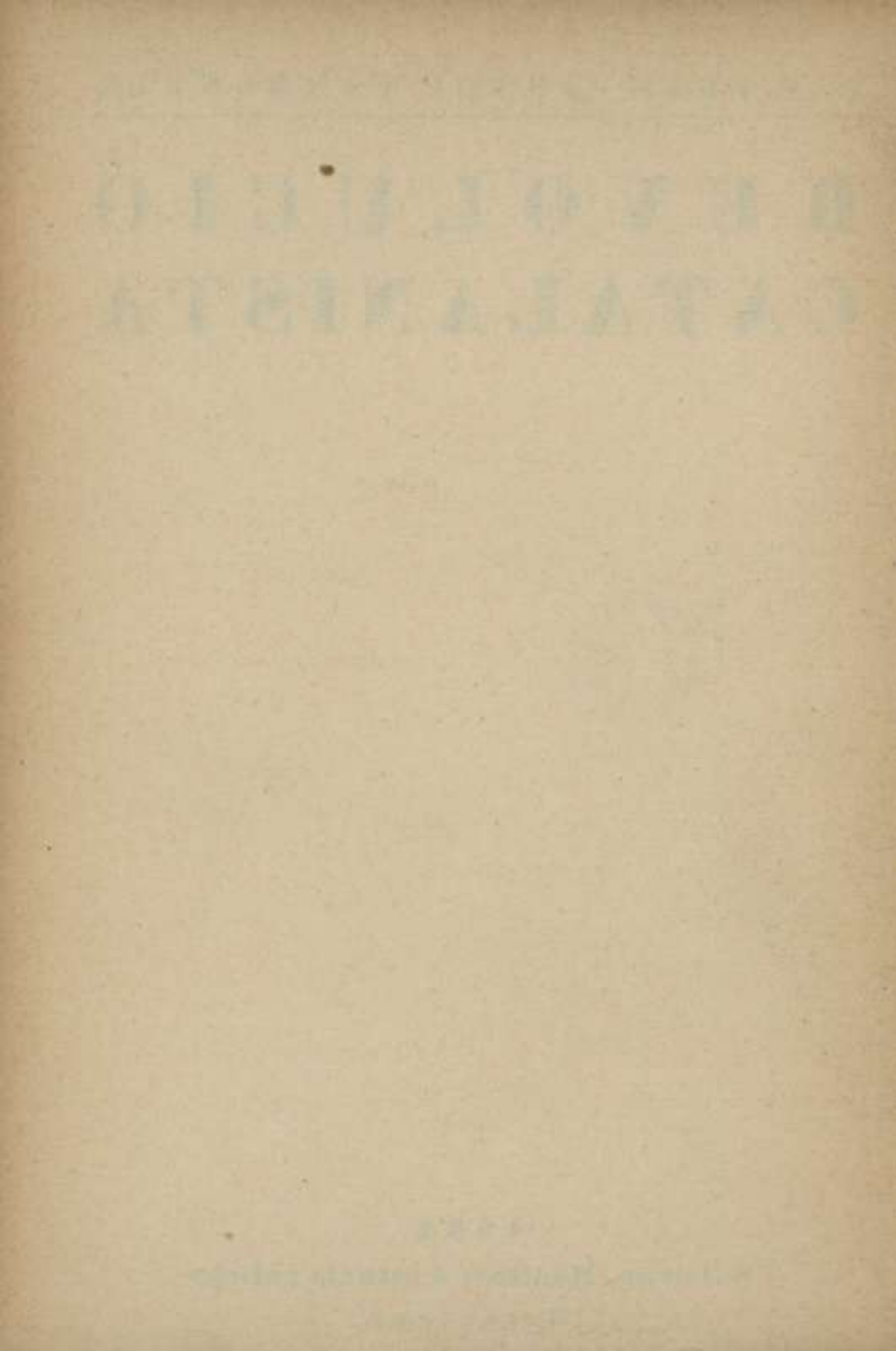
**REVOLUCIÓ
CATALANISTA**

1934

Edicions «Monitor» d'estudis polítics

Barcelona

*PUNTS DE
MEDITACIÓ CATALANISTA*

per

J.-V. FOIX

ADESIARA hem emprat l'expressió "Revolució catalanista" com a equivalent a Revolució catalana, que, per ventura, seria l'expressió més adequada. Quan ens referim a aquesta "revolució" cal entendre que no establím cap paral·lel amb les altres revolucions nacionals: francesa, russo-soviètica, italo-feixista, kemalista o nazi. (Tot i acceptar de la primera el reconeixement dels drets de l'home, i per tant, la primacia de l'individu; de la segona la destrucció del mite Rússia i, per tant, la substitució del nom històric del país, per un compost, malgrat tot pluri-nacional; de la tercera, la reivindicació dels valors jeràrquics i la subversió, magníficament llatina, del mot revolució i, per tant, la seva acceptació com a sinònim d'"ordre i disciplina", factors políticament indispensables per a la realització integral de la democràcia).

Més que exemples a seguir tenim unes directives pròpies per a aplicar: els qui pen-

sen en França, en la U. R. S. S., en Itàlia, en Turquia — i no esmentem Alemanya per tal com no compartim cap dels aspectes doctrinals del nazisme: la mística de la raça, no és la nostra; el constructivisme realista llatí, que és l'essència del Catalanisme integrista, no té contacte espiritual ni ideològic amb l'irracionalisme germànic —, per a la realització de la idea catalana, obliden que els principis bàsics del catalanisme són d'una originalitat prou sòlida i que no cal retreure les fetes dels homes de la Revolució francesa ni les dites d'aquest o d'aquell cabdill nacional per a estimular la nostra fe en els destins polítics de Catalunya (1).

La Revolució catalana té dues motivacions: la reintegració nacional de Catalunya i la seva realització exterior. Per la primera, la nostra Revolució instauraria a l'interior de la Pàtria totes les coses en Catalunya: radicalment. A l'interior de Catalunya, la Revolució hauria d'ésser efectiva (això és, no hauria d'ésser un altre 14 d'abril tricolor i provincià): hauria d'instaurar, durament i inflexible, la idea de Catalunya tal com l'han projectada els cors romàntics dels patriotes que han sacrificat el millor de llurs activitats civils per la causa. La motivació sentimental del Catalanisme ha estat l'anti-Espanya (en tant que Espanya no és

un nom estrictament geogràfic, ans la valorem espiritual d'un mestissatge afrós dels pobladors de la Península). El Catalanisme revolucionari, un cop al poder, tindria com a tasca precisa i immediata la desespanyolització de les terres catalanes. Amb tenacitat i duresa: des de la implantació radical de l'unilingüisme fins a l'enderrocament dels circs taurins i la prohibició sense reserves de qualsevulla manifestació de flamenquisme espiritual, moral o físic, literari o espectacular, o de tipisme castís (entre les quals cal incloure el bilingüisme d'aquells escriptors que, desconexors per ventura que deuen llur prestigi al poble generós de Catalunya, han desertat darrerament dels rengles dels escriptors lleials que de la Renaixença ençà han complert amb llur deure: totes les causes comporten risc i sacrifici!).

A l'exterior, la Revolució catalana continuaria la seva acció i intervindria activament en el plantejament dels problemes autonòmics que afavoreixin l'alliberament nacional dels pobles peninsulars, tot difonent a la vegada —i aquest és un dels aspectes més originals del Catalanisme— i simultàniament, la idea d'una entesa o enteses parcials, entre els mateixos pobles. La desespanyolització radical de Catalunya hauria

d'anar seguida de la desespanyolització espiritual de l'Espanya geogràfica.

El Catalanisme és un sentiment i una idea radical de recobrament i de diferenciació per a la intervenció: no és, doncs, un regionalisme pintoresc, burgès i pairalista.

La Revolució catalana i catalanista és, per essència, futurista, això és, antitradicionalista, actual i europea. No defensa un nacionalisme local ni un separatisme metafísic: és, políticament, integrista. No essent ni un art, ni una literatura, refusa tot xovinisme espiritual i accepta àdhuc i propugna el risc i l'aventura en totes les manifestacions del pensament i en les realitzacions d'ordre plàstic i literari. Latino-romà en la seva concepció de l'ordenació política de l'Occident, és antidogmàtic en ço que afecta les activitats de l'esperit. Al principi maurrasista "Tot allò que és nacional és nostre", oposa: "Tot allò que és nostre és nacional".

Immediatament de recobrada la seva independència nacional, Catalunya assajarà de coordinar la seva activitat política exterior a la dels altres pobles peninsulars, amb el fi d'establir una entesa que afavoreixi els designis pacifistes i confederadors del Catalanisme dinàmic.

Per al catalanista revolucionari, la Península s'ha d'organitzar funcionalment, ra-

cionalment. Si establim un símil arquitectònic i vulgar, direm que assajarà de substituir un edifici anacrònic —gòtic, barroc, plateresc o modernista— per una construcció moderna, funcional i eficient.

Fou en 1920-1921, quan damunt les planes del que fou primer òrgan de les nostres joveñissimes activitats literàries, exposàrem amb Josep Carbonell els nostres punts de vista polítics, en aquell temps, com avui, amb simultani desacord amb el regionalisme organitzat i amb el separatisme catatròfic. Poc ens cal rectificar: una confirmació de la nostra malfiança en les solucions del federalisme doctrinal i de l'iberisme dogmàtic.

Essent la nostra concepció del Catalanisme essencialment política, les directives que exposem en aquestes notes no comprometen la nostra posició espiritual en tot allò que no afecta els deures polítics del ciutadà envers la comunitat nacional.

1

L'entitat geogràfica que constitueix la Península és designada adés Espanya, adés Ibèria. Per als qui prefixen una nova estructura política de la Península tots dos mots tenen aquest significat idèntic: Espanya o Ibèria és la nominació que es dona al territori peninsular omesa de moment tota particularitat nacional que s'hi contingui i tota manifestació per part d'alguna d'aquestes particularitats nacionals. Espanya o Ibèria és simplement un mot de contrada, genèric, històricament pre-nacional amb alternatives. Espanya és simplement per a ells un territori.

Sovint s'ha fet referència a aquesta confusió de mots. El seu origen, conegut de tothom i recordat sovint, és degut a l'adopció per part de Castella dels mots Espanya i es-

panyol per a l'expressió de les seves específiques característiques nacionals. Castella, cas curiós i significatiu, ha restringit la vasta perspectiva del mot i podriem dir que ha curat d'obtenir-ne l'exclusiva. El procediment seguit per Castella per a aquesta reducció, per a l'espanyolització, per dir-ho així, dels seus territoris unilingües, és invers al seguit per altres nacions de tendència imperial. Els francs estenen llur nom per tot el territori gal; Anglaterra, exteriorment, esdevé sinònim de la Gran Bretanya i es parla freqüentment de l'Imperi anglès, de vitalitat anglesa, de raça anglesa, referint-se a un conjunt d'aspectes de l'activitat britànica. Al territori belga, en les dues races en pugna per establir-hi cadascuna la seva hegemonia, hi ha, en el fons, un afany d'accentuar les característiques nacionals del país prenent adés Valònia, adés Flandes, heurè'n la característica essencial. El procediment castellà és divers. Ha esdevingut secular l'optar per l'eliminació, per la segregació provocada. En un ample continent peninsular genèricament conegut per Espanya, on diverses nacions exactament definides es debaten per situar-se en un lloc que permeti coordinar llur lògica expansió nacional amb l'interès comú de l'entitat geogràfica que les conté, la nació castellana,

amb un equivocat instint hegemònic, actua espiritualment de depuratiu.

En sinonimitzar Castella amb Espanya tot limitant la riquesa peninsular, en nacionalitzar la Monarquia des del punt de vista castellà, el procediment d'inversió imperial s'ha fet més palès i, quasi gosem dir, únic.

Les conseqüències d'aquesta reducció, d'aquest acaparament per una de les espècies del nom genèric, són conegudes i de bell temps comentades. L'espanyisme a què ens referim sovint d'alguns sectors del catalanisme, podria, cas d'intensificar-se, valoritzar diversament els temes. La realitat, però, és aquesta: que existeix un nacionalisme castellà, que es bateja així mateix d'espanyol, el qual reivindica exclusivament per a ell el mot Espanya i els seus derivats i que en crear sota aquell nom genèric una personalitat moral diversa de la dels altres pobles convivents, desvetlla per ella mateixa altres nacionalismes forçosament oposats i, tard o aviat, enemics. La lluita no és pas, entre nosaltres, de valons contra flamencs, ni una guerra civil per obtenir les directives que exigeix una consciència nacional col·lectiva; serà, de seguir així, una pugna entre Catalunya i Castella, que es diu Espanya, entre una pàtria renaixent contra un Estat opressor.

Això pot dur fatalment a l'aixecament d'una nació, Catalunya, davant una Espanya-nació. Catalunya, Espanya i Portugal serien a darrera hora tres mots legals i perfectament compatibles amb la realitat. Fins i tot es simplificaria el lèxic tèrbol i imprecís a què recorren tot sovint els secessionistes vergonyants. Caldria, al nostre entendre, concretar definitivament aquest punt essencial. Després d'això la lluita es presentaria en termes nets, clars i precisos. Llur internacionalització ens situaria francament davant l'univers.

A propòsit d'això ve a tómb recordar que, així com Castella ha restringit el mot Espanya fin a adaptar-lo als seus limits nacionals, els extremo-orientals de la Península, catalans d'avui, han seguit, en canvi, el procés corrent de tota expansió imperial en estendre per tota la Península el nom d'ibers que els caracteritza. D'ací que en el lèxic d'alguns, el mot Ibèria té més vastitud que no pas el d'Espanya i els seus derivats, una riquesa política de contingut que Espanya desconeix.

No ignorem, és clar, les accepcions, rectificacions, ratificacions, etc., del mot íber i ibèric. Però una fixació de lèxic facilita l'exposició del nostre punt de vista inicial, això és, que el Catalanisme és un moviment

Bonaventura-Carles Aribau

(1798-1862)

polític, francament integrador, antiseparatista, doncs, intervencionista que cerca dotar Barcelona d'un territori adient a les seves possibilitats de capital d'un gran Estat. Tant com la Llibertat, estima la Realització (2).

2

A "La Voz", de Madrid, Luis Araquistain, sota el títol "Un català peninsularista i lliure", publicà, en 1920, un article part del contingut del qual ens escaigué de comentar.

Segons el distingit publicista, la seva simpatia és per als qui en reemplaçar llur catalanisme, no es reclouen en llur país— el nostre—, Catalunya ideal d'ell, que és també el seu ideal "de totes les regions espanyoles", això és, d'envair en irrupció damunt la resta de la Península en una noble ambició de conquesta. Creu Araquistain, com adés Miguel de Unamuno, que les diverses parts d'Espanya han de vessar-se en les altres, transfondre's, entrecreuar-se i només aleshores serà possible la unitat ibèrica.

Com comprendran els nostres lectors, aquest ideal dels espanyols selectes i lliures té en la seva expressió lexicogràfica una similitud amb el nostre ideal. En el fons, però, hi ha una divergència essencial. Luis Araquistain parteix del fet d'una Espanya-Estat

en la qual es conté una Albacete provincia. Nosaltres partim del principi d'una Catalunya-nació que vol alliberar-se de l'Espanya-Estat per assajar una constitució confederal. Segons el nostre punt de vista, per tal que es realitzi aquesta entesa peninsular, cal que, en la seva estructura actual, desaparegui Espanya. Ja des del seu primer número, "Monitor" (gener de 1921), propugnà la llibertat de Catalunya com a iniciació d'un període constituent d'una lliga de nacions Peninsulars confederades per a llur comuna i mútua defensa territorial i per a la màxima garantia de llur llibertat nacional. El vessament de Catalunya damunt la Península —que nosaltres defensem amb el nom d'expansió—, no és possible si abans Catalunya no obté la independència exigida per aquest vessament i aquella transfusió que Luis Araquistain demanava.

La tasca, doncs, dels esperits lliures i de les intel·ligències obertes d'Espanya que aspiren a una àmplia entesa peninsular, no és pas de demanar que ens ampliïem en la llengua llur, ans de réclamar davant dels governants la llibertat nacional d'uns milions d'homes, en el present cas catalans, que amb voluntat unànime treballen i suspiren de l'alba al crepuscle per a l'obtenció de llur propi regiment col·lectiu.

3

En la resposta a Luis Araquistain, en 1920, recordàvem que el problema nacional de Catalunya no és una simple qüestió d'autonomia local, això és, que el Catalanisme no és Localisme. "Aquesta confusió (Catalanisme-Regionalisme-Provincialisme) —deia— és en part deguda al fet que els representants parlamentaris de Catalunya a Madrid no usen en llurs parlaments el lèxic que escau a llur programa de partit (3) i, en part, també, a la recatalanització incompleta del nostre país: al cor i a la intelligència de cada català no hi ha encara una voluntat nacional". Recordàvem també a Araquistain i a tots els espanyols interessats a establir, quan s'escaigués la Revolució, les bases d'una Espanya nova estructurada d'acord amb les realitats nacionals peninsulars, que calia considerar el Catalanisme com una voluntat i un sentiment collectius d'obtenir, a l'hora de la gran reforma, un govern nacional propi. "Només amb aquest convenciment, la seva tasca d'entesa peninsular solidaritzada amb la dels esperits lliures i peninsularistes de Lisboa i de Barcelona, pot ésser d'alguna eficàcia per a una política confederadora i universalista".

Aquest peninsularisme ha tingut i té els seus detractors. No en som pas, personalment, uns defensors ultrats, ni tampoc uns adversaris decidits. Però cal situar el nostre punt de vista favorable al Catalanisme com a moviment integrador, això és, com "una Política". (Tot tenint present que una de les possibilitats és l'Occitanisme.) Aquest punt de vista ha estat de sempre acceptat per nosaltres com el millor, per tal com partim d'una Catalunya que per a nosaltres no és una nació de fet, ans una nació en potència (4). Un paràgraf del mateix article, del qual poca cosa rectificariem, deia:

"¿No és lògic de creure que el Catalanisme ja és en si una manifestació peninsularista? (Araquistain sostenia que Eugeni d'Ors havia reemplaçat el seu catalanisme pel peninsularisme). Espanya no és la Península, no és ver? El Catalanisme, per bé que opini el contrari el senyor de Dos Fuentes, no és una forma d'"espanyolisme", ans bé d'*anti*-"espanyolisme", però una forma de peninsularisme, fatalment. Si per un plebiscit fos possible d'atorgar a Catalunya el dret de segregar-se territorialment del continent i de constituir-se en paradís flotant damunt la Mediterrània, estem segurs de la majoria imponent que donaria el seu vot favorable. Però el fet que l'ha clavada

com una cunya entre la Gàl·lia poderosa i la Hispània tronada, li donà unes fronteres singulars que l'obliguen a debatre's en la tragèdia". O a ésser coratjosament ambiciosa...

El Catalanisme és, doncs, políticament, peninsularista, en tant que cerca per a la Península una nova estructura. Ho és pel seu optimisme llatí; ho és per antiderrotisme; ho és per antiseparatisme, en tant que el Separatisme és, sovint, com s'ha dit ja, la manifestació d'un "complex d'inferioritat" característic de les races inferiors. Però, intervencionista o secessionista, humil o imperial, el Catalanisme és el contrari d'un moviment isolador, d'un Separatisme separatista. Catalunya no solament no vol isolar-se, sinó que la seva motivació inicial és alliberar-se de la localització a què la té sotmesa Castella. "Altres temps Portugal també s'isolà i viu, amb joia o amb fatiga, en aquest isolament". No temem, hem escrit sovint, com a catalanistes, de localitzar-nos. Tot el procés del Catalanisme és de lliurar contra aquesta localització, contra la "regionalització" imposada per un Poder "central" exterior, amb el fi d'obtenir, amb la llibertat, les possibilitats d'una entesa i l'universalisme que li és negat. "El Catalanisme és entre nosaltres la fórmula més perfecta d'uni-

versalisme; la llibertat de Catalunya representarà el seu ingrés a l'esperit i a la cultura universals”.

Aquesta llibertat, però, i aquí radica la diferència fonamental entre el Catalanisme integrador i el regionalisme separatista (5), no és, políticament, un fi en ella mateixa, ans el mitjà perquè la Pàtria pugui realitzar-se en la seva plenitud.

4

Cal situar l'opinió de manera que no pugui néixer el dubte ni crear-se una desconfiança. Cal resoldre el nacionalisme de partit, orientant-lo francament cap a un separatisme organitzat amb totes les seves conseqüències, o cap a un intervencionisme peninsular amb tot el bagatge patriòtic nat a l'escalf del nostre Renaixement nacional. El catalanisme pel catalanisme és una manifestació romàntica del patriotisme; és, àdhuc, en molts de casos, un aspecte de temperament morbós. Molts dels sentimentals del catalanisme han creat en llur ment una imatge de Catalunya desproporcionada, enorme, irreal, els quals, posats a presència d'una carta geogràfica de Catalunya, són decebuts tristament. Aquells qui es decan-

ten a una solució íntegrament separatista, són els qui més han de curar d'evitar l'adhesió a llur partit d'aquestes sensibilitats dissolvents que confonen el separatisme amb no sabem quines vagues idealitats socials, el patriotisme momentani dels quals és únicament expressió de llur anarquisme profund. Un ver partit separatista organitzat, ha d'ésser, pel contrari, el més realista dels partits, ha de posseir en la seva totalitat les dades que li permetin de mantenir els correligionaris assabentats de la potència pràctica del seu ideal, de la seguretat "científica" del triomf, de l'oportunitat de donar l'assalt definitiu, de l'ajut internacional que cooperi a l'eficàcia victoriosa de la revolta, de la seguretat que la desintegració política de Catalunya del cos ibèric no representarà el lliurament de Catalunya a una nova esclavitud extrapeninsular.

5

El Catalanisme presenta dos aspectes; és cosa sabuda, repetida, vulgaritzada: el polític i l'espiritual. El catalanisme espiritual és representat per la tendència general dels catalans a retrobar, a base de la llengua restaurada, la tradició de la raça per a in-

corporar-la al moviment general de la civilització moderna. El catalanisme espiritual amb els seus diversos matisos, pugna per retrobar el seny col·lectiu dels catalans per fer-lo apte per a alternar amb els altres senys col·lectius i donar-li una originalitat i una modernitat. En resum, es tracta de continuar una tradició, i d'una manera apassionant, de crear una cultura. Per als més ardents dels catalans es tracta, a través de Catalunya, de conèixer la Veritat.

6

El catalanisme polític és representat per la tendència general dels catalans a reclamar el reconeixement de llur comunitat com a nació lliure i per llur afany persistent a donar a aquesta comunitat una estructura estatal (6). Amb mots clars: la independència espiritual en ordre de l'esperit; la independència nacional en l'ordre polític. El problema és simple.

Per arribar a la independència espiritual, Catalunya ha començat per reintegrar-se a la llengua. Per a aquesta reintegració ha calgut un isolament inicial: el de la llengua castellana o espanyola. Bell punt s'ha fet un estat de consciència col·lectiu favorable a

aquesta restauració lingüística, l'abandó del castellà o espanyol ha estat immediat. Per al restabliment de la llengua catalana, la llengua centro-peninsular era una nosa, un microbi nociu, que cal combatre per tots els mitjans, del qual cal immunitzar la novella adolescència del català (7). Per a alguns, això és un sentiment vague, una romàntica aspiració; per a d'altres, una voluntat. ¿Es lícit de creure que per a l'elevació lingüística del català hom podia seguir altre procediment que el d'allunyar-lo de tot contacte del castellà o espanyol? Això no és menyspreu per aquest idioma: és amor i voluntat pel català. ¿Hi ha un dany per a la cultura en aquest isolament? Si de cas no serà per a la cultura catalana.

Hi ha una altra raó favorable a aquest isolament espiritual: la cultura castellana o espanyola no aporta actualment res a la cultura general del món. Amb quatre segles de conuiuïre mesquí, Catalunya no s'ha beneficiat de la cultura universal; Castella no ha estat sols, no continua essent una detentora política de Catalunya, sinó una inquisidora constant del seu propi esperit i, per extensió, del nostre. Una immensa biblioteca hom podria formar del que han dit els espanyols de llur país, de l'endarreriment d'aquest país, de la seva barbàrie espiritual. I si

ells mateixos es situen i es denunciïn, ¿què hi ha de cercar Catalunya que es retroba, es sent jove i ardida i posseeix el formidable instrument del seu idioma?

El catalanisme polític no s'ha isolat ni d'Espanya: s'ha retret. I no és pas que l'ideal de nombre de catalans no sigui d'arribar a aquest isolament, però la diplomàcia de partit l'ha ordenat devés una intervenció conservadora que desapareixerà bell punt els tributs estatals de Catalunya siguin els que requereixen a una lliure nació. A cada nació, un Estat, s'ha dit; però és més: a cada cultura li cal un Estat. I per a la protecció, l'expansió i el domini de la cultura catalana, un Estat protector urgeix, si no es vol la seva desaparició imminent.

Un altra cosa és saber si el Catalanisme s'ha localitzat i per què. Al costat del catalanisme com a voluntat de cultura, existeix un catalanisme sentimental i àdhuc un catalanisme balcànic manifestat esporàdicament. El catalanisme cultural no s'ha localitzat: s'ha universalitzat fins allà on ha estat possible. El sentimental tampoc no s'ha localitzat: els millors homenatges a les nacions del nostre planeta que reclamen llur independència, han sortit de Catalunya. El catalanisme balcànic, manifestat només de temps i conreat per professionals del des-

ordre, és l'únic que ha estimulat aquestes rancors, que, de fer-se un estat comú d'esperit, esdevindrien un perill de localització contrària a l'universalisme a què ha d'aspirar tot nacionalisme modern. Però és curiós de remarcar que aquests representants del catalanisme localista, del separatisme regionalista, són segurament, en altres ordres d'idees, extremosos, místics, revolucionaris i àdhuc anarquistes. El major nombre dels partidaris del secessionisme catastròfic no admetrien, una vegada obtinguda la nostra independència nacional, una jerarquia que permetés la instauració d'un govern d'ordre que orientés la nació cap a un esdevenidor de grandesa imperial.

7

Una política nacional per a Catalunya, "Per una confederació latino-occidental", etc. La posició, instintiva de Catalunya davant d'Espanya, de la política catalana dins la Península, la consideràvem — i la considerem encara — una actitud paral·lela a la dels industrials i comerciants catalans, els quals, passant per damunt de la realitat geogràfica estricta de la regió central, han creat

una ciutat, Barcelona, d'un milió dos-cents mil habitants. La intervenció catalanista cerca, premeditadament o no, el territori que escau a una capitalitat d'aquesta envergadura. Heus-vos ací els termes en què, objectivament, exposàvem en 1921 aquest intervencionisme:

“Ha estat ja observat per algú el procés curiós i important de la intervenció del nacionalisme polític dins la política espanyola. S'ha dit que el nacionalisme català, representat per la Lliga Regionalista, esdevenia, en posar-se en contacte amb el Govern central i en intervenir-hi decididament, una idea nacional espanyola. És, a dir: el catalanisme regionalista, en col·laborar a la direcció de l'Estat centrista espanyol, donava a aquest l'orientació política nacional que li mancava. El nacionalisme català organitzat esdevé, doncs, davant la responsabilitat del poder, una política nacional espanyola. Dins la història del catalanisme regionalista, aquest fet no és pas nou i aquesta sensació d'espanyolisme donada cada vegada que algú sol·licita l'ajut català, és exacta i conseqüent. Intentaré de resumir-ne les causes i les conseqüències.

Primer. El regionalisme català, abans de dir-se nacionalista, era profundament i intrínsecament espanyol. El regionalisme

català era, en el fons, una protesta contra la desnacionalització de l'Estat espanyol. El catalanisme regionalista representava la tendència d'un grup reduït d'espanyols, els quals, dins un fragment de la nació espanyola, pugnaven per realitzar dins unes fronteres regionals, allò que la nació espanyola simbolitzada pel Poder central, es negava per impotència, incapacitat o abúlia, a realitzar. La lectura de velles colleccions de periòdics catalanistes confirma, sota gairebé tots els aspectes, aquest espanyolisme essencial del regionalisme. Aquest espanyolisme ha estat observat a la vegada per nombre d'escriptors assenyalats, i Rovira i Virgili, en el seu recull de textos de Prat de la Riba "Nacionalisme", n'observà justament la importància.

Segon. Esdevingut nacionalista el regionalisme polític ha alternat, per raons de tàctica oportunista, entre una concepció regionalista d'Espanya en la qual el mot regionalista era simplement reemplaçat per nacionalista, però sense altres conseqüències que la d'ésser un simple joc de mots, inofensiu, i el d'una concepció nacional de Catalunya oposant-la al concepte nacional Espanya en una franca inclinació independentista.

Tercer. El catalanisme regionalista, en

la frisança de provar les seves qualitats governamentals, la seva cultura política i les seves aptituds directores, accepta amb joia la responsabilitat del governament d'Espanya. Aquesta joia és compartida per un nombre important de catalans. Molts nacionalistes d'avui, vers successors dels regionalistes d'antany, han vist la possibilitat d'adaptar al governament d'Espanya aquelles condicions de modernitat que hi trobaven a mancar llurs antecessors. El nacionalisme català ha esdevingut així, per a alguns espanyols. L'egoisme, l'orgull, la dignitat nacionals que el catalanisme sentimental havia desvetllat en els catalans respecte a Catalunya-nació, han estat incorporats a Espanya-nació (8). En aquest aspecte eren més tendencialment separatistes els regionalistes protestaris i no intervencionistes d'altre temps que els nacionalistes intervencionistes d'avui. Als ulls de gran nombre de patriotes sensibles, el catalanisme esdevé una manifestació aguda d'espanyolisme.

Quart. Hi ha, doncs, una veritable tradició d'espanyolisme que enllaça els regionalistes renaixents als nacionalistes intervencionistes d'avui. La protesta contra la desnacionalització de l'Estat espanyol que representava aquell regionalisme polític, és la satisfacció del nacionalisme polític d'avui

davant la nacionalització d'aquell Estat realitzada precisament per catalans. Pot opinar-se que el catalanisme regionalista ha estat el moviment més eficaç per a l'espanyolització de Catalunya. Si observem atentament l'estat d'opinió mitjana a Catalunya, constatarem que és entre nosaltres on hi ha una sensibilitat patriòtica més viva i que és també entre nosaltres on els greuges causats a Espanya pels mals patriotes de l'interior o pels enemics de l'exterior són més dolorosament sentits i més intensament reprovats.

Aquestes observacions tenen, al nostre entendre, una importància màxima. L'origen dels fets que les ocasionen és precisament la realitat creada pel catalanisme sentimental d'un òrgan diferenciat de sensibilitat patriòtica el qual, si bé ha format una consciència patriòtica, no ha arribat a formar una consciència nacional. Aquest òrgan diferenciat de sentiment de Pàtria roman a darre-hora hora a la disposició d'un cabdill, el qual, a grat seu, pot aplicar-lo indistintament als conceptes Catalunya-nació, Espanya-nació o Ibèria-nació.

El segon d'aquests conceptes —Espanya-nació— és dilectament preferit per un nucli obscur (vast o reduït, però indubtablement latent, influent i potser, contra la vo-

luntat del nacionalisme català, dominant), de catalanistes representants de l'intervencionisme a ultrança, conservadors i seriosament antiautonomistes. Potser no sabrem fer prou clares les distincions que mentalment hem establertes, paradoxals de moment. Caldrà, però, esforçar-nos-hi. Admetem contra l'espanyolisme representat per l'Espanya castellana i unilateral d'avui i els seus adeptes catalans, un mot, *espanyisme*, incorrecte però útil representat pels catalans intervencionistes als quals ens hem referit. La diferència entre els uns i els altres radica precisament en el fet de considerar de moment els primers Espanya com una unitat espiritual, i els segons com una unitat geogràfica. Els espanyistes catalans consideren els interessos generals de la nació espanyola amb la mateixa cura i la bella voluntat idèntica d'un patriota castellà. L'ur catalanisme, intens ben sovint, els fa exaltar les virtuts catalanes amb una ardentia coincident amb la del catalanista nacionalista; llur motor, però, és oposat i advers. L'espanyista català és profundament, netament, decididament antiautonomista. Tot i el seu catalanisme innegable, l'espanyista sent aversió, repugnància pel mot autonomia. El seu daler instintiu seria d'aplegar sota la bandera catalana les gents his-

Joan Maragall

(1860-1911)

pàniques de tota procedència. Nacionalitzar, des del punt de vista espanyol, la bandera catalana, la llengua catalana. Un canvi de capitalitat satisfaria per ventura la seva catalanitat singular.

L'espanyista català no està organitzat en un partit, no té un programa polític establert, no té una premsa que l'orienti ni una intel·ligència que el dirigeixi. És una tendència, vaga en la seva ordenació, però poderosa en la seva extensió. El catalanisme espanyista no és, sobretot, autonomista (9). En canvi, si fos possible de cercar aquests espanyistes, els trobaríem disfressats sota aquestes denominacions. L'ur nacionalisme, l'ur autonomisme és fals. Són unitaristes amb la mateixa intensitat amb què són catalans. Una solució autonomista per a Catalunya que donés a la nostra Pàtria llibertat per a regir els seus destins independentment dels de Castella, els entristiria sense conhort. Suposem Espanya al llindar d'una revolució aprofitable per a la causa nacional catalana, o una possibilitat d'intervenció guerrera cotitzable per a Catalunya, o una intervenció estrangera que ofereixi al nostre país l'avinentsa de constituir-se en Estat independent: l'espanyisme profund d'aquest catalanisme inorgànic, se situarà sempre al costat del po-

der conservador constituït, elevarà per damunt de totes, la bandera neutral, combatrà contra l'invasor i acabdillarà les forces que s'oposaran contra l'invasor. ¿Quin és el mòbil espiritual que diferencia l'espanyolista de l'espanyista? Deixeu l'espanyista en la il·lusió que el català és una llengua oficial, deixeu-lo simplement moure's en català i el seu nacionalisme hispànic es considerarà victoriosament. "En català, escriuï Josep Carner, està naixent un nou amor a Espanya". Maragall en fou per ventura un líder poètic; Verdaguer s'hi movia àgilment, tot i el seu iberisme tèrbol.

¿Quines conseqüències volem treure d'aquestes consideracions? Cap, de moment. Les establím només per completar la distinció que fèiem abans entre consciència patriòtica i consciència nacional. A la vegada ens serviran per a situar la figura d'un cabdill. Si l'espanyista català intueix la nació com un tot geogràfic compacte i unit comprès dins un angle obtús el vèrtex del qual és Barcelona, el cabdill considera l'espanyista com un subordinat útil per a la seva empresa d'engrandir el concepte d'unitat patriòtica fins als límits màxims del territori així com pot utilitzar el nacionalista per a engrandir el concepte nació fins a adaptar-lo al d'aquella unitat.

Si el Catalanisme ha superat el regionalisme separatista, l'espanyisme ha intentat superar el catalanisme nacionalista fins a arribar a acceptar el fet històric de la unitat espanyola il·lusionat amb una independència d'esperit a la qual no correspon una independència espiritual col·lectiva. Es la llibertat espiritual de l'esclau estoic o cristià.

Aquesta constatació — o constatacions — ens serveix per a assenyalar la presència d'un estat de fet intervencionista que bé deu correspondre a una profunda realitat. Es al Catalanisme que li correspon endegar aquesta força i, des del punt de vista català, nacionalitzar-la.

8

Hi ha per a nosaltres una política nacional que difereix de la política nacionalista que els nostres representants a les Corts centrals propugnen intermitentment. Aquesta política nacional és aquella a la qual precisament Joaquim Folguera es referia quan arran de la mort de Prat de la Riba escriu que Catalunya repetia la maniobra política de la Casa d'Aragó, en 1465, amb la diferència que la política de Ferran V

no nasqué d'una vocació imperial catalana impulsada amb la idea motriu de Catalunya, sinó que hom volgué consolidar la unió peninsular a base del predomini ètnic de Castella. No calen, al nostre entendre, comentaris per a trobar similitud entre aquesta política nacional i la nostra. ¿No ho és per ventura l'actuació dels nostres partits líders que ha alternat verament entre dues polítiques: la nacionalista i la nacional? Però així com la política nacionalista reduïda a les campanyes patriòtiques pel nostre país i a l'estructuració penosa de la Mancomunitat (10), correspon en equivalència més o menys intensa a la realitzada fins avui, la política nacional, en canvi, ha estat gairebé sempre general, això és, d'intervenció confosa amb la de les faccions centralistes d'un valor únicament personal, com ha remarcat Josep Carbonell. Es a dir, que allò que hauria d'ésser una política nacional "espanyola" que d'exceptuar-se els beneficis immediats obtinguts pels nostres cabdills del comerç i de la indústria, ha estat ineficaç per a la realització de l'obra que a la nació catalana li és assenyalada a la Península.

Cal, evidentment, continuar el doble joc de la política nacionalista i de la política nacional; cal, si hom vol, accentuar la signifi-

cació d'aquestes polítiques, que la política nacional sigui interpretada en el sentit derivat de la valoració estatal de Catalunya, que en casos extrems podria oferir-se en cotització.

Però per a la realització d'aquesta política nacional de decidida intervenció en els afers peninsulars, és necessària, al costat de la sèrie d'institucions que el fervor patriòtic va establir com a conseqüència de la seva finalitat catalanitzadora i nacionalitzadora, una altra sèrie d'institucions dedicades als alts estudis polítics necessaris per a obtenir per a Catalunya la direcció responsable que demanem.

A una part del jovent patriota català, per a qui el sentimentalisme anarquitzant d'una altra bella part de jovent fa equívokes determinades manifestacions dites nacionalistes, l'existència d'aquestes institucions i la possibilitat de dedicar-se a estudis inèdits entre nosaltres els estimularia a completar amb llur esforç, inèdit també, l'obra iniciada pels homes de la Renaixença.

Per a aquesta joventut, la prolongació indefinida d'un estat de protesta i de revolta significa, tantost traspassats els vint-i-cinc anys, un destorb. Els uns, desenganyats, abandonen definitivament llurs conviccions patriòtiques per a lliurar-se sense al-

tre objectiu que llur egoisme individual a llur carrera o professió; els altres mantenen llur patriotisme a base d'exaltaments periòdics provocats premeditadament per les organitzacions electorals, sense aquelles conseqüències transcendents que reclama tot esperit positiu. I encara tota aquesta, part de joventut, l'eternament sentimental, roman seguidament mantinguda en l'equivoc permanent de quina ha d'ésser la solució que cal donar al nostre plet nacional.

Joaquim Folguera, en converses, articles i correspondència, s'havia referit a aquest aspecte nacional d'intervenció peninsular de manera clara i franca, oposant-se per temperament a l'abstencionisme crònic i bellament inútil. Per a ell, com per a nosaltres, nombre de problemes cabdals reclamen l'atenció dels qui creuen possible la consolidació d'una entesa peninsular a base de la idea motriu de Catalunya i del fervor polític dels catalans: neutralització de l'hegemonia anglo-saxona i probabilitat de reintegrar-nos com a potència mediterrània; problema marroquí; sistematització d'una política comercial amb l'Orient mediterrani esvaït segles ha i mantingut només per bells esforços individuals isolats i relacions latino-americanes. I com a conseqüència de tot això, necessitat de propulsar els estudis

militars des d'un punt de vista català i creació immediata d'aquelles institucions a què ens referiem anteriorment.

Joaquim Folguera havia parlat d'un Institut d'Estudis Africans i d'un Cercle d'Estudis Militars que de Catalunya estant i des del nostre punt de vista nacional ens situés bellament a dins la Península per a poder reclamar amb oportunitat un lloc digne i, àdhuc si el cas es presentés, la responsabilitat en la direcció.

9

Una realització cara a Joaquim Folguera era la creació d'un Institut d'Estudis Colonials, o millor, Africans. Aquest institut s'hauria d'encarregar de donar cos a la idea d'impulsar entre nosaltres una política africana, una política catalana colonial que permetés als catalans especialitzats en aquests estudis, d'intervenir amb tot l'utilatge intel·lectual requerit, a la resolució dels problemes que a l'Espanya actual o a la possible confederació peninsular es presentessin.

La creació d'aquest Institut, la perspectiva que el control català, que les solucions proposades pels nostres africanistes, que el triomf del nostre punt de vista en l'afer mar-

roquí produiria, seria d'alta eficàcia política i podria esdevenir-se aquella valorització peninsular i internacional que reclamem per a Catalunya.

Sabem el menyspreu, la malfiança, l'antipatia que els catalans sentim per a aquelles qüestions. Es explicable i no cal pas retreure'n les raons. Però per al nacionalista positivista, per al qui se situarà en un pla polític superior, la possibilitat de l'obtenció de nombre de beneficis per a la causa política de la Pàtria el fa simpatitzar amb aquest aspecte de la política nacional.

Els nostres lectors coneixen perfectament la distribució colonial africana de pre i post guerra; coneixen així mateix el conflicte permanent en què la distribució del protectorat del Marroc en tres zones manté les nacions encarregades d'exercir-lo i de mostrar-se a la vegada neutrals en una de les tres. Darrerament, un publicista francès recordava les solucions d'avantguerra proposades per a resoldre les dificultats hispano-franceses derivades d'aquest conflicte: rescat, lligament de la qüestió marroquí amb la de Gibraltar, cessió de la zona atlàntica contra compensacions del costat de la Guinea espanyola i del Río de Oro, etcètera. Belles qüestions per a ésser estu-

diades pels especialitzats intel·ligents i, a la fi, garantia de l'eficàcia d'una intervenció catalana en la solució d'aquest conflicte secular entre la Península i l'Àfrica menor.

Per al patriota fantasista exaltat, belles possibilitats molt llunyanes... verament, d'atènyer noves grandeses per a la Pàtria: p. e., la instauració d'un règim regionalista a França i a Espanya i una consegüent descentralització econòmica tindria un interès essencial per a la consecució dels diversos tractats favorables a la vida econòmica de les regions mediterrànies i a l'establiment de convenis inter-regionals. Aquest règim descentralitzador afavoriria la realització de pactes comercials directes entre Catalunya i l'Occitània estricta i, per tant, podria albirar-se la possibilitat de l'Algèria i la Tunísia i àdhuc tota l'Àfrica menor, considerada com a una unitat geogràfica, com conten que fou en temps dels nostres reis més grans. Cal tenir present que el Migdia francès considera l'Àfrica del Nord com a colònia seva, com a possessions occitanes.

10

Es palès que la desnacionalització catalana produí a la vegada una negació de l'es-

perit militar autòcton i que la renacionalització no ha desvetllat aquest esperit. La prevenció contra l'exèrcit, l'antipatia contra el militar professional, el considerar sobretot aquest exèrcit en la seva constitució actual com a un exèrcit d'ocupació, ha produït a Catalunya una crisi antimilitarista a la qual els més ardents patriotes han aportat, per explicar-la i legitimar-la, una argumentació similar a la dels humanitaristes, i s'ha arribat a produir una confusió entre el catalanisme anarquitzant i el catalanisme nacionalista. Molts de catalanistes, àdhuc els partidaris d'una independència nacional absoluta, en l'embriaguesa de llur lirisme patriòtic han negligit d'interessar-se en allò que des del seu punt de vista hauria d'ésser el fonament seriós d'una actuació pràctica: la propagació d'una educació militar i de les virtuts que se'n segueixen (disciplina, abnegació, coratge, heroisme i sacrifici), en vistes a la formació d'un exèrcit i a la defensa nacional.

Tota la joventut catalana sense excepció és estranya a les coses militars. Si un diàleg és sostingut entre qui planteja francament aquesta qüestió i el catalanista esbojarrat sobre la necessitat d'una preparació militar que en els diversos aspectes en què la qüestió catalana pugui presentar-se, doni al

pais la sensació de seguretat i de confiança, ¿no és aquest interlocutor immediatament classificat no ja com a un no-catalanista, ans com a un no-nacionalista? Un partit pres de certa extensió entre els patriotes catalans, fa sinònim catalanisme de democràcia en la seva accepció vulgar i burgesa i d'antimilitarista en totes les seves accepcions. Un nacionalista català, aristòcrata i militarista, és sospitós davant de bell nombre d'elements catalanistes, alguns d'ells ben assenyats en altres aspectes.

No gens menys la història de Catalunya ofereix un camí per a retrobar una tradició nacional militar i una altra de colonial. És possible que l'actual regionalització de la idea nacional obligués a portar part d'aquests estudis en clandestinitat: però no s'esdevindria segurament així en els de caràcter històric. La gestió militar dels monarques catalans, llur intervenció en el afers africans, l'atribució d'Alger, de Tunis i àdhuc de Trípoli a la nostra antiga Corona, l'adopció pels nord-africans de l'ensenya barrada, l'establiment de consolats i els pactes comercials fets sota l'espasa protectora dels antics monarques, serien bells estudis que aclaririen llur hipotètica o efectiva realitat.

Potser teòricament hom podria establir

una distinció entre una concepció militar catalana i la d'altres països —caracteritzats per llur predilecció per al sacrifici inútil i per l'heroisme sense profit— i concloure'n una superioritat a favor de la nostra, realista i positiva.

11

Derivats de l'exposició del pla polític de la que fou gasetta nacional "Monitor", aparegueren per ci per lla comentaris diversos. Maliciosament clandestins els uns, subtilment discrets els altres, una notable coincidència en llurs conclusions palesà en llurs autors un comú denominador de susceptibilitat patriòtica.

Lliurats nombre dels nostres agrupaments juvenils a una mòrbida exaltació anarco-secessionista, han estimulat llur punya singular a negar el patriotisme d'un terç si aquest es nega a la vegada a secundar llurs manifestacions fútils i, pel que respecta a la causa de la Nació, d'una inutilitat desoladora. Reconeguem, tanmateix, en aquestes desviacions líriques del catalanisme, aquell residu iber que ha fet creure en la unitat espiritual dels països peninsulars a alguns dels nostres poetes, a nombre de llurs col·legues portuguesos i que a algun polígraf

castellà culte ha donat ocasió per a propagar llur fe en l'existència d'un fons comú ràcic.

Una paradoxa persistent entre ço que podríem anomenar separatisme regionalista i el catalanisme nacionalista, és precisament aquesta: el separatista regionalista, revoltat sentimentalment contra Espanya, sent ara i adés una simpatia cordial per Galícia, per Portugal, per Bascònia i àdhuc per una Castella dita liberal i moderna (10). Així s'estableix entre determinats estaments d'aquests pobles de la Península com una idèntica vaga sentimentalitat, origen d'aquella creença en una unitat ràcica entre els habitants d'aquesta entitat geogràfica. Podem concloure dient que, segons nosaltres, nombre de separatistes genèrics, són bells exemples d'aquell tipus d'iberista que ha donat lloc que hom pogués creure que cert nacionalisme català, radical i intransigent, era una aguda manifestació d'espanyolisme.

El catalanisme nacionalista, en canvi, en l'orientació propugnada per nosaltres, omet a la vegada la hipòtesi sentimental d'una raça comú trilingüe i el mite d'una independència nacional obtinguda aprofitant l'aviñentesa d'una catàstrofe planetària. Herètics de la fe ibera i heterodoxos del sepa-

ratisme separatista, ens complaem en la confiança de la possible realització d'una entesa peninsular política amb la vasta perspectiva d'expansió que aquesta solució ofereix per al govern que n'hegui l'assoliment i per a la causa nacional de Catalunya.

Catalunya, lliure el seu esperit, intervenint com a nació responsable en la marxa de la Confederació, complirà el seu deure en atènyer la resolució favorable de les causes més elevades que les nacions líders d'avui es vanen de defensar: la de la Pau, la de la Justícia i la de l'Ordre.

Allò que diferencia la nostra concepció militar de la d'altres països és degut a la posició realista que creiem que cal adoptar davant tots els fets polítics. L'exèrcit no ha d'ésser ni la nació en armes tal com es practica a la clara i espectacular Itàlia feixista, a la tèrbola Alemanya nazi i a la fosca U. R. S. S. ni una burocràcia prudent i plebea com a l'Espanya monàrquica d'antany i a la republicana d'avui. Cal l'inèdit. Cal desvetllar les virtuts militars entre els catalans que les posseeixen en potència no pas per retre culte al corrent militarista ans per a dotar el país d'un òrgan tècnic preparat de la formació del qual cal allunyar aquells que no senten ni

comprenen l'art de la guerra. Tècnics armats, aptes per a una mobilització ràpida i eficient, teoritzadors, al corrent de les darreres investigacions susceptibles d'ésser aplicades al país. Enfront del comunisme patriòtico-militar dels països en dictadura, una aristocràcia guerrera a la qual no pot entrar qui vol i un cos de voluntaris assalariats. No som ni per temperament, ni per afecció, militaristes. Però en la pugna per a obtenir per Catalunya la primacia en l'ordre de les diverses activitats polítiques, els estudis militars no poden, ara per ara, ésser menystinguts. Si Catalunya en l'art, en literatura i en l'ensenyament tècnic s'honora d'ésser un herald de les darreres tendències i dels procediments nous, caldria que en política exterior i en els estudis militars aportés també solucions. Una política nacional no pot limitar-se a discórrer sobre qüestions financeres. El Catalanisme no pot romandre indiferent davant cap dels problemes vitals que commouen els altres pobles. No tenir iniciatives en un dels aspectes de la vida de la collectivitat nacional, seria reduir la força del moviment, deixar la iniciativa als altres, abandonar la bandera d'avantguarda que hom pretenia noblement i civilment enarborar més alta que les altres, a mans alienes.

12

Si teòricament es diferencia la nostra concepció militar de la dels països amb els quals com a súbdits o com a col·laboradors estem obligats d'ajuntar el nostre esforç, ¿no seria possible una intervenció política que fes real aquella diversitat?

El lirisme patriòtic féu néixer des del seu principi a Catalunya un corrent d'incorporació a la vida moderna de les nacions d'avantguarda. Aquest corrent ha esdevingut tòpic estereotipat en el nostre bagatge tipogràfic amb el nom d'europèitziació. Impe tuós o amollat segons la impulsió arbitrària dels cabdills de la Renaixença, retrògrad o avançat segons els temperaments, ha estat possible la nacionalització de les tendències més extremes de la política, de la sociologia i de les arts estrangeres. Sota la bandera de Catalunya s'han arrecerat, protegides pel gran amor que les aportava, les follies més franques i les més estrènues orientacions. Àdhuc els representants parlamentaris de Catalunya han dignificat llur patriotisme promovent debats que si en els Parlaments d'Europa eren honestament quotidians, entre nosaltres adquiren una viva originalitat. Per al nostre

exemple és bell de retreure la unanimitat amb la qual un nombre important de qüestions plantejades a les Corts de Madrid, ha obtingut, antany, el pensament líder dels nostres representants pertanyents a sectors diversos de la política catalana. En certs moments es donà la sensació d'una intervenció col·lectiva amb molta de semblança a la que nosaltres prevèiem per a una política nacional de constant intervenció sàvia i assenyada. Aquesta intervenció, però, intermitent i per ventura volandera, s'ha aplicat a afers d'abast immediat per als actors i, sovint, sota la pressió de les entitats econòmiques més directament interessades. Crec que aquest intervenció caldria fer-la extensiva a totes les qüestions establertes al Parlament central, des de les d'ordre econòmic i social fins a les militars i de política exterior. Per a això les iniciatives individuals nouen més la causa del partit que no pas la beneficien. I si en debate's qualsevol d'aquests problemes, sobretot els socials i els militars, entre els components del grup no n'hi ha cap de competent, el pensament nacional roman sense intèrpret i és minvada la significació essencial del moviment reivindicador. Un partit nacional català hauria d'estimular la creació d'aquestes institucions especialitzades. Damunt les dades

ofertes pels membres capaços que les integressin, els nostres diputats al Parlament central podrien preparar llur moció segurs d'interpretar un parer gairebé diriem oficial. ¿No és així com s'ha esdevingut en els conflictes econòmics?

L' "Institut d'Estudis militars", que hom proposa tindria avui dia un ample pla d'entremesa; ¿no imagineu la bella perspectiva que aquesta activitat inèdita ofereix a la vostra imaginació només de recordar-ne els punts cabdals? Si des del punt de vista militar espanyol tot és a refer i, segons opinions recents, la reforma que cal emprendre és així mateix inèdita, no cal pas remarcar la importància de l'aportació catalana en aquests estudis no sistematitzats encara de la Renaixença ençà.

13

Hi hagué un candor renaixentista com hi ha actualment una simplicitat de sinn-fein pacífic en els homes sentimentals. Adhuc aquell ha perdurat en els tòpics de defensa nacional. Els separatistes genèrics, inofensius tot amb tot, solucionaven el problema militar de Catalunya a base d'una ampliació del cos de Mossos de l'Esquadra. D'al-

tres, un bell nombre, que han confós la independència nacional amb la pau planetària, ajornen tàcitament la llibertat de Catalunya per a quan sigui una realitat el desarmament universal. És freqüent entre nosaltres el patriota pacifista que subordina la causa utòpica de la federació dels pobles lliures de la terra, condicionant-ho encara a una sèrie de reformes socials igualitàries. Adés un full regionalista de raval s'enfurismava davant la idea que una Catalunya lliure disposés d'una diplomàcia i d'un exèrcit! Aquesta idea vaga d'obtenir la llibertat miraculosament o per la commiseració d'algun Estat poderós, és ben singular, sobretot comparada amb els procediments eficaços emprats en altres països que aspiren així mateix a llur llibertat nacional.

En el projecte de bases per a la Constitució Regional catalana presentat a la primera Assemblea general de delegats de la Unió Catalanista, celebrada a Manresa, el març de 1892, s'hi referia la base 13 (11).

El seu defensor, Antoni Sunyol, lamentà els fins a què en aquesta "desventurada Espanya" és destinat l'exèrcit, el procediment del sorteig, la redempció pel diner, el poder militarista en tantes de nacions insaciabls, l'exèrcit permanent, etc., i advocà per la idea moral del catalanisme consegüent amb

els, ensenyaments de la història i amb l'exemple de les nacions més liberals. Segons Antoni Sunyol, el catalanisme exclou del seu programa el servei militar en la forma que aleshores es practicava a Espanya, advocant per la inscripció voluntària com a millor i més racional expedient per cobrir l'estricta cupus que exigeixen els cossos facultatius i la guarnició de places i de fronteres. Per a l'ordre públic bastava, segons el ponent, un cos com el de Mossos de l'Esquadra o militar i, en casos greus, el sometent venerand, "millor que els actuals exèrcits". No calien, doncs, exèrcits permanents per a assegurar la independència: "basten els cors fermes i rublerts de ver amor a la pàtria per oposar infranquejable barrera a l'invasor" (12).

A aquesta base, Ramon Pareres, delegat de la comarca del Congost, presentà una esmena dient que si Catalunya algun dia recobra els seus drets, caldrà també tenir un mitjà de fer-se'ls respectar, aquest mitjà principal ha d'ésser l'exèrcit. No n'hi ha pas prou, segons Ramon Pareres, amb el sometent ni amb els Mossos de l'Esquadra per fer respectar els drets de Catalunya. En temps de pau, doncs, l'exèrcit ha de dependre del poder regional i, en temps de guerra, a les ordres del Poder central, formant un

sol exèrcit sense barrejar-se catalans, valencians, castellans, etc., subjectes, però, a la mateixa tàctica, al mateix armament, etc.

Pau Colomer, vocal de la Junta permanent de la Unió, féu notar que, segons la redacció de la base 13, Catalunya lliuraria al Poder central homes voluntaris o diners perquè aquell en disposés lliurement, tal com es feia aleshores, però barrejant-los amb els de les altres regions, mentre que l'esmena de Ramon Pareres no consent aquesta barreja. Si Catalunya contribueix amb homes o diners a la formació de l'exèrcit, no hi haurà cos d'exèrcit català, i si té exèrcit propi, no ha de contribuir ni amb homes ni amb metàl·lic. Pau Colomer es decantà per la solució Pareres; opinava que Catalunya havia de tenir un cos propi d'exèrcit de voluntaris, d'acord amb el Poder central, sota la inspecció del Ministre de la Guerra en temps de pau i sota les seves ordres en temps de guerra, a disposició de la gran pàtria comuna Espanya.

No podem ací, comentar aquestes vagues referències de la primera assemblea nacional dels catalans, a la qüestió militar. Una idea confosa les dictava, per bé que una bona voluntat les aplaudís. El candor dels assembleistes manresans és, en-

cara que sembli estrany, el mateix candor de certs separatistes regionalistes d'avui. Una intermitència lírica exalta els patriotes absoluts sense que la més rudimentària activitat d'organització pràctica en realitzi les possibilitats més innocents. Encara, per a alguns, els Mossos de l'Esquadra i el sometent podran, un dia—llunyà, ¿oi?—, jugar un rol decisiu i alliberador. El catalanisme, sobretot l'apolític, evadeix la bella realitat, fèrtil tanmateix. El fetitxe de Catalunya, tal com l'ha deformat la imaginació selènica dels nostres beats intransigents, comunica als seus fanàtics una sagrada frisança que els estira braços i cames i els mena a una dansa inacabable. A la manera del faune que descurava la possessió de la nimfa per la joia de la seva presència, tot lliurant-se al cabrioleig esgotador, el nostre iniciat es lassa així mateix amb el cant i la dansa i oblida el fecundar baronivol.

14

Una sistematització dels estudis que a totes les nacions lliures del món constitueixen el fonament de llur activitat internacional, podria tal vegada contribuir entre nosaltres a completar una activitat na-

cional interventora. Res, al nostre entendre, no es pot oposar a què una manifestació intel·lectual en problemes militars o de política exterior sigui donada a Catalunya i en català. Una mostra positiva de la capacitat directora de Catalunya, sota aspectes diversos, donarà a la nostra pàtria i a la comunitat peninsular, honorament i respecte. Sense recórrer a tràfecs clandestins i dedicant part dels nostres esforços a estudiar la realitat nacional i peninsular d'una manera positiva, ¿no contribuiríem a accelerar l'adveniment d'una més alta realitat?

Per a nosaltres, una política nacional, íntegra, pot constrènyer les cabòries de tants de patriotes per a convertir-les en voluntats aptes i prestes.

15

El 6 de desembre del 1921, a Downing Street, fou signat l'acord anglo-irlandès pel qual Irlanda esdevenia un Estat lliure amb les restriccions derivades de la seva permanència dins l'Imperi britànic. És de molt interès la lectura de les lletres i documents canviats entre el govern imperial i el govern republicà en el curs de l'armistici predecessor d'aquest acord. Remarquem-hi la terminologia emprada per Lloyd George en una

de les seves famoses lletres, i en el seu discurs al Parlament britànic tan similar a la que des de "Monitor" defensàrem amb Josep Carbonell. Una idèntica concepció imperial feia paral·lela la maturitat política anglesa i la fresca política catalana. La consolidació de l'Imperi britànic en el ple de la seva esplendor coincidia amb l'afany català de consolidació d'una Confederació peninsular a base de l'alliberament nacional de Catalunya.

Dins la mateixa publicació ja diguérem allò que diferenciava el nostre nacionalisme del nacionalisme irlandès. ¿Triomfà a Irlanda una nacionalisme constructiu per damunt del nacionalisme localista? ¿Fou degut aquest triomf només a la necessitat immediata d'obtenir, a base d'un pacte cordial, la unitat de la nació irlandesa? Obtinguda aquesta unitat i consolidada amb el temps per interès dels ulsterians i tàctica assenyada dels patriotes irlandesos, ¿serà la Irlanda unificada qui reclamarà imperiosament la seva independència total? Segons una informació que recorregué en 1920 tot Europa, els delegats irlandesos tingueren interès a fer constar que també Irlanda havia contribuït a crear l'Imperi. ¿Es sentien, doncs, orgullosos, com ha estat dit recentment, de formar part com a Estat lliure de

la societat de nacions britàniques? ¿Han coincidit amb aquells nacionalistes catalans que creuen que hi ha alguna cosa superior a la independència absoluta? Potser, com nosaltres, hauran opinat que al costat dels drets nacionals històrics i positius, es mantenen els deures que recomanen la pau i una civilització modernes.

Irlanda acaba allà on Catalunya comença...

16

Al damunt dels sentimentalismes es bas-
teixen les realitats polítiques. ¿Per què la
comunitat de sentiment que l'aspiració a la
llibertat nacional havia creat entre Catalu-
nya i les múltiples nacions europees que
lluitaven per a un govern propi no ha estat
aprofitat pels nostres polítics?

Entre Espanya i França, entre Espanya i
Anglaterra, entre Espanya i Escandinàvia
existeixen interessos creats, compromisos
ineludibles, pactes estantissos i encarcerats.
Però no pas entre Catalunya i les nacions
despreses de l'occident rus o restaurades a
l'orient europeu. Catalunya, que, oficial-
ment, no pot pactar amb cap Estat consti-
tuït, podria, per ventura, dirigir-se a les na-
cions en constitució.

¿S'ha pensat en la possibilitat de trame-
tre ambaixadors i cònsols oficiosos a Irlan-
da i a les altres nacions en potència a les
quals ens hem referit? La solidaritat es-
piritual establerta en l'opressió, ¿no pot es-
devenir una aliança formal a l'hora de l'a-
lliberament? I això en la naixença, natural-
ment i ràpidament, per tal com la frescor
de l'alba no és pas la roentor pretensiosa
d'un migdia ni la pèrfida gelor d'un cap-al-
tard. ¿Per què una institució catalana com
"Expansió catalana" no hauria de tenir
una potencialitat econòmica que li donés
aptesa per realitzar folgadamente tots els
seus projectes derivats d'un pla d'expansió
a dins del qual el que proposem hauria d'és-
ser primordial?

¿Per què la flama de passió que consumeix
els patriotes catalans no ha d'arborar tots
els cors i totes les intel·ligències de la Pà-
tria?

17

Tot propòsit d'intervenció en la política
general de la Península que no respongui a
una política catalana orgànica i integra-
ment nacional, perjudica doblement: Pri-
mer, Catalunya i la seva restauració esta-
tal; segonament, la Confederació peninsu-

lar, entitat superior creada al magne impuls generós i expansiu dels catalans.

18

Nacionalisme català i patriotisme portuguès. ¿Fins a quin punt les relacions catalano-portugueses poden precipitar la realització nacional de Catalunya i la consegüent Confederació peninsular? El nacionalisme català, a hores d'ara incipient (¿per què no reconèixer-ho?), té, no gens menys, uns fins assenyalats: l'estatització de Catalunya i l'assoliment per aquesta de la responsabilitat de dirigir els seus destins nacionals. ¿Podrà el patriota portuguès arribar a una coincidència superior d'orientació que permeti esperar que els destins nacionals de Catalunya i els destins nacionals de Portugal són en síntesi els destins de la Confederació o de l'Entesa peninsular?

Als nostres amics de Portugal que vulguin prendre en consideració les directives polítiques del Catalanisme, remarcarem:

Que a dins la Confederació o Entesa, cada nació tindria la seva iniciativa avinent amb la seva història i les seves necessitats expansives, que al capdavall recaurien a be-

nefici de la nació que la desenrotllés i de la grandesa, la pau i la seguretat de la comunitat peninsular.

Que a Catalunya li escauria una política mediterrània intensiva, vera renaixença de les glòries pretèrites; a Portugal, una política atlàntica i transatlàntica; a la Bètica, una política africana compartida amb la mediterrània exercida per Catalunya; a Castella (13), nacionalitzada i definitivament incorporada a la revolució democràtica iniciada a Catalunya, una tasca efectiva de revalorització de la seva personalitat i d'alliberament dels instints hegemònics de la nació central, facilitaria la coordinació dels patriotismes nacionals peninsulars per a la realització de la tasca comuna i la constitució d'una Societat de Nacions Peninsulars.

L'ampliació d'aquest programa, la subordinació a ell de cada política nacional, comporta una alta, discretíssima direcció que només una perfecta entesa preliminar catalano-portuguesa pot assumir. Aquest programa extensíssim ocupà tot el pensament de "Monitor" i calien anyades de la seva publicació per al seu desenrotllament ideològic.

Aclarim només de passada: que l'absorció o eliminació per l'Espanya estricta d'alguns dels Estats nacionals que compondran

naturalment la Confederació peninsular, hauria d'ésser considerat com a un manquement civil.

L'Espanya d'avui no té una política mediterrània, ni una política africana, ni una política latino-americana, perquè els òrgans naturals encarregats d'expandir-se en aquestes direccions estan sotmesos a una falsa estructura estatal que anul·la llur potència original. Entorn de Catalunya alliberada girarien com a subordinats naturals o interessats, ultra València i Mallorca, els antics territoris que en 1176 constituïren la corona catalano-aragonesa en tota l'extensió on la bandera barrada és encara avui dia segell distintiu. Entorn de Portugal, entorn d'Andalusia i de Bascònia nacionalitzades (14), entorn de les Castelles nacionalitzades girarien les regions i comarques a què estan unides per comunitat de l'esperit, per interès històric i per les fretures de llur expansió actual.

El domini nacional de cadascun dels Estats peninsulars serà, després de llur realització, el domini confederal.

NOTES

(1) El Catalanisme no és, al nostre entendre, "totalitarista" en l'accepció germànica del mot. La seva sort va lligada a la de la civilització mediterrània i la política que propugna no és cap mística naturista, ni un romanticisme de l'absolut. Concret, mesurat, limitat, el Catalanisme és, per expressar-ho en un mot posat de moda, anti-teolúric. No és l'expressió d'un egoisme ràdic, ni està ungit per cap déu bàrbar. A les tendències autocràtiques dels pobles en Dictadura oposa una democràcia jerarquitzada i afectada per l'ordenació aristòcrata de les necessitats en oposició al gregorisme nòrdic. Catalunya, essencialment mediterrània, s'oposarà sempre a les tendències "totalitàries" del nacionalisme hispano-castellà, gregari i absolutista. No solament sota la monarquia: el prospecte d'una revista d'estudis polítics que acabem de rebre de Madrid anuncia la seva aparició sota el nom "*Leviatán*", que ja és tot un programa estatista-totalitari. I la redacten Manuel Azafia, Lluís Araquistain, Besteiro, De los Rios, Jiménez-Asúa, R. Llopis. A propòsit d'aquest "*Leviatán*" — que esperem amb delit — creiem d'interès reproduir la nota que escrivirem pel gener del 1922 a propòsit de la revista "*España*", redactada pels mateixos elements:

"En llibres, periòdics i correspondència; si nosaltres anem a Madrid o ells vénen a Barcelona; en conferències i cròniques dels partidaris d'un cofis i mofis indissoluble, el tòpic persisteix: catalans i castellans ens parlem poc. Si ens veiéssim tot sovint seriem tendres comparses i entre una partida de naips o una jugada d'escacs la unitat espanyola

s'enfortiria pel bé comú. Mant periodista desertor ha pretès i tot fer-nos menjar catalans i madrilens en un mateix plat conill casolà i peres confitades. Uns i altres, però, acabem dient que això ens enutja.

La reaparició d'"*España*" ens donà l'esperança de retrobar el conegut amb qui ens començàvem d'entendre. Intel·ligents, liberals, comprensius els redactors d'aqueixa revista tenen la simpatia de molts de catalans, i són llegits i comentats amb bell interès entre nosaltres. *Monitor* troba en "*España*" una publicació seriosa on cercar un criteri assenyat de les coses del país vistes des d'un punt de vista no català.

No gens menys la lectura dels primers números apareguts d'"*España*" situen als nostres ulls aqueix setmanari en el mateix pla del qual els seus redactors es creuen noblement desacostats. La seva Espanya, desavinent, no té res a veure amb l'Espanya que ells i nosaltres reprovem. Un comú denominador sembla parangonar la crítica que els liberals espanyols i els catalans de tots els estaments fem de l'Espanya. Fet i fet, però, i mirant-ho d'un tros lluny, nosaltres ens sentim equidistants de l'una i de l'altra Espanya.

"*España*" és simplement un matis distingit de l'Espanya que Catalunya combat com a un enemic que li detenta la llibertat i que, tot impossibilitant-la de refer la seva unitat nacional, no la deixa expandir en la direcció que li assenyalen els seus destins."

Sospitem que les directrius del novell grup nacionalsocialista dels senyors Azaña-Besteiro-Araquistain (grup "*Leviatán*") seran oposades a les del catalanisme nacionalista. A l'Estat de Hobbes, totalitari i antiminoritari que ells defensen, Catalunya oposa el federalisme, de la mateixa ma-

nera que al seu socialisme d'Estat oposa el sindicalisme. La justícia social no ha de realitzar-se a Catalunya per l'Estat, sinó a través dels sindicats.

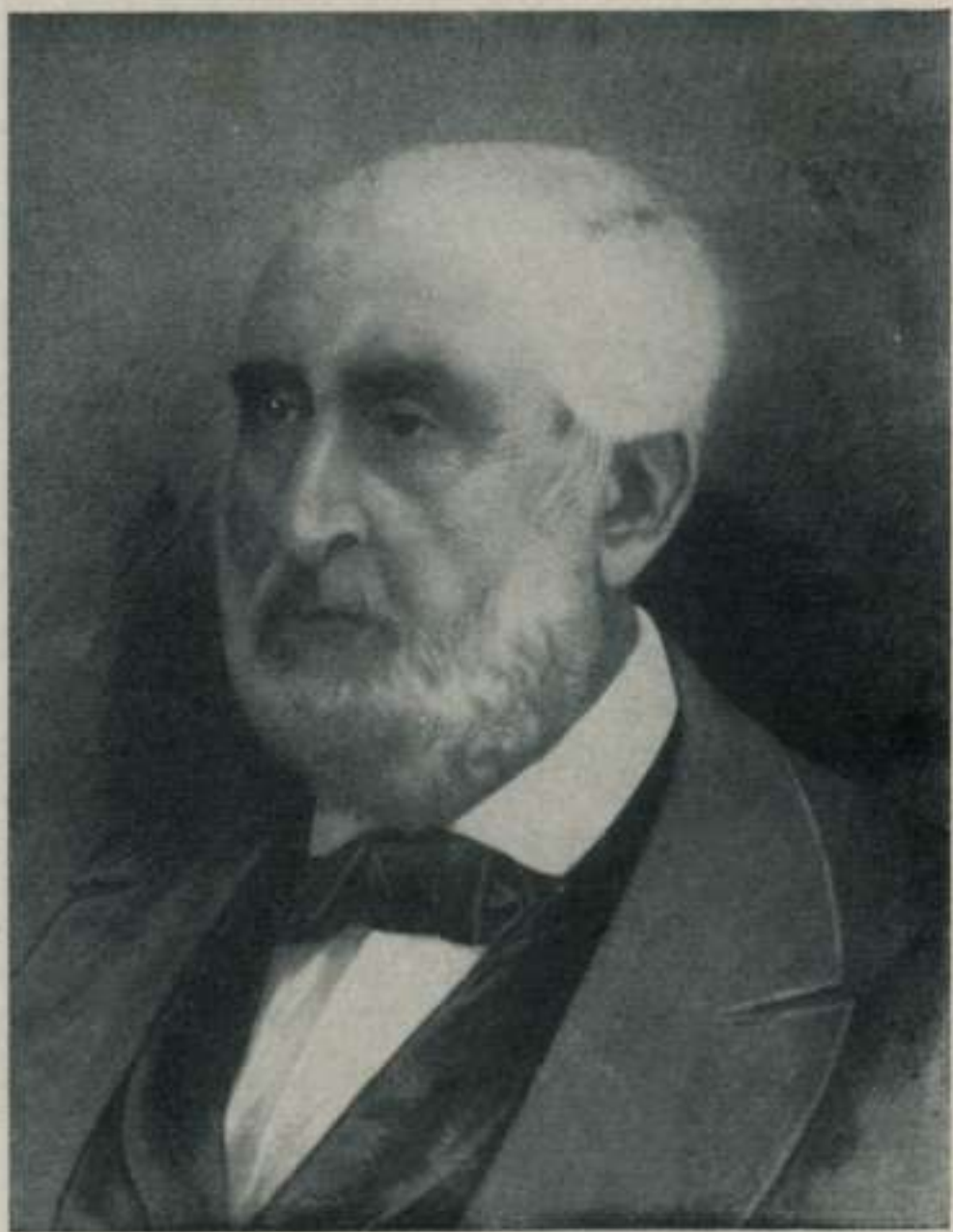
(2) Aquest intervencionisme, recordem-ho, té dues variants: la peninsularista (amb dues noves variants encara, la del peninsularisme fatalista, o de principi, i la del peninsularisme provisional i tàctic) i l'occitanista.

(3) El mateix s'ha esdevingut, dotze anys més tard, a les Constituents de la República. El Catalanisme no hi ha tingut el seu expositor doctrinal. D'ací que des del punt de vista de la reconstrucció peninsular, a base de la llibertat nacional dels grups ètnics, la Revolució espanyola és una revolució fallida. L'Estatut és una "solució castellana" del problema català.

(4) El Catalanisme és, doncs, el moviment que, partint de la realitat sentimental d'una Catalunya menor — i minoritzada —, desenrotlla una política destinada a dotar la capitalitat matriu (Barcelona) d'un Estat adient a les seves exigències. El Catalanisme cerca "una solució catalana" del problema peninsular.

(5) Ésser separatista no vol pas dir ésser catalanista. No vull dir, és clar, que els nostres separatistes, no siguin catalanistes. El Catalanisme, però, vol, amb la llibertat, "la grandesa" de Catalunya. El catalanista "confia", el separatista "desespera". La posició del catalanista és viril davant els problemes que li cal resoldre per a l'expansió pràctica del seu patriotisme; la del separatista és, pràcticament, la que donaria un complex de castració. (Em refereixo sempre al separatisme genèric, no al separatisme ocasional o tàctic).

(6) Propugnàvem, ja fos provisional, una entesa peninsular i, a la vegada, un intervencionisme

Manuel Milà i Fontanals

(1818-1884)

occità. La tasca del Catalanisme, enfront del Separatisme regionalista, seria crear un Estat nou les fronteres del qual són, encara, avui, una incògnita.

(7) Per això, políticament, no solament no compartim, sinó que trobem poc oportuna la resolució d'aquells escriptors catalans que, tot d'una, s'han posat a escriure en castellà en diaris editats a Barcelona i destinats a lectors catalans. ¿Què esdevindria si tots els escriptors catalans seguessin llur exemple?

(8) No ens cansarem de repetir que el Catalanisme — que no és un art, ni una literatura, ni un "helvetisme" — és una Política, això és: un moviment intervencionista, això és: anti-secessionista. Per a nosaltres, doncs, la llibertat de Catalunya és un mitjà, una plataforma de partida. Els primers senyals d'aquest intervencionisme els ha donats Barcelona en la seva recepció als bascos i gallecs. És una funció imperial superior a la que vénen desenrotllant, amb un provincianisme espanyolista que comença de fatigar, algunes ciutats catalanes, oblidadisses de llur passat i de llurs destins.

(9) Aquesta incorporació continua, perillosament, sota la República. Per això hem cregut sempre, i ho hem escrit sovint, que era preferible propagar una mística catalanista amb preferència a la separatista.

(10) Al cap de tretze anys, aquesta observació continua essent justa.

(11) Amb freqüència hom llegeix expressions com aquestes: "els nostres *germans* de Galícia", "els nostres *germans* de Bascònia". No ens emociona aquest apełlatiu sentimental. Gallecs, bascos, portuguesos, etc., no són, políticament, els nostres germans: són els nostres aliats. Un català no pot emprar l'expressió "germà" (política-

ment, és clar), sinó quan es refereix als qui parlen la mateixa llengua i tenen un ideal nacional comú.

(12) "Catalunya contribuirà a la formació de l'exèrcit permanent de mar i de terra, lliurant al Poder central voluntaris, o bé una compensació en diners com abans de 1845. Tots els minyons d'una edat determinada subjectes a la reserva".

(13) "El projecte es limita a disposar que es formin cossos d'exèrcit regionals, sempre, s'entén, per inscripció voluntària, i que s'organitzin, també territorialment, les reserves, havent, unes i altres forces, d'ésser manades per catalans. Es prevé també que totes elles, així com els cossos especials de vigilància i policia, han de dependre en absolut del Poder català".

"Tots compreneu el perillós que seria per a l'autonomia de les regions, l'existència en elles de cossos d'exèrcit d'altres bandes i manades per estranys: la independència i la llibertat d'acció dels Poders regionals seria nominal i il·lusòria. Només en els casos de greu i imminent perill per a la pàtria pot, doncs, admetre's això i encara amb les limitacions que assenyali la Constitució de l'Estat general, limitacions que la vigilància dels bons regionalistes sabrà determinar ben precisament el dia en què s'hagi de discutir aqueixa Constitució".

(14) La "nacionalització" de Castella, això és, la naixença d'un patriotisme castellà, d'un autonomisme nacionalista central, facilitaria la coordinació dels patriotismes nacionals peninsulars per a la realització de la tasca comuna i la constitució d'una Societat de Nacions Peninsulars, Unió de Repúbliques nacionals, etc.

(15) Tot i el seu nacionalisme, consideràvem en 1921 Bascònia com a "rectora" de les Castelles.

PROMOCIONS ESTATISTES

per

JOSEP CARBONELL

DEL segle XVIII ençà, hom pot comptar fins a quatre incorporacions estatístiques exemplars. Una del segle XVIII: Prússia; una del segle XIX: Itàlia; dues del segle XX: Rússia i Itàlia, encara.

La Marca de Brandenburg era ben poca cosa pels anys de 1500 i fins a l'entronització del príncep elector Frederic Guillem, l'any 1640, perquè ningú pogués capir-la com el nexa de la Prússia futura i del vast i potent Imperi Alemany. Tenia, però, una dinastia, uns organismes estatals propis, vivents, un exèrcit especialment afectat pels monarques, del qual l'Estat diminut es valgué per a viure independent entre mig de les calamitats, les guerres i ensulsiades que el circumdaren; fins el dia que pujà al soli Frederic el Gran i amb ell la Prússia moderna es posa en marxa i malda i triomfa contra les coalicions més formidables.

La tenacitat, la resistència incommensu-

rable de què donà proves Frederic en la gestació de l'epifania prussiana, tota obra seva, del seu geni, de l'esperit d'estadista que posseïa i de la formidable, rígida organització estatal que es complagué d'introduir i fomentar, no són pas coses negligibles per aquells que s'interessen pels moments turgents de la història dels pobles. Prússia, sense l'empenta de Frederic, hauria restat un fenomen nacional sense importància.

Vet ací com descriu Macaulay la nació d'aquell temps:

“Amb prou feines — diu — si tenia cinc milions d'habitants; les nacions col·ligades contra seu en sumaven més de cent i, sota l'aspecte econòmic, la desproporció de la riquesa era major que la numèrica de la població. Petites nacionalitats inspirades en enèrgics sentiments d'honor i de patriotisme han lluitat amb èxit contra de monarquies poderoses afeblides per la lluita intestina dels partits; però el reialme de Frederic de Prússia, ultra ésser petit, contenia major nombre de malcontents que tots els Estats dels seus enemics. La Silèsia constituïa la quarta part dels seus dominis, i de la totalitat dels seus habitants nascuts sota la dominació de prínceps austriacs, només podia esperar-ne indiferència; felicitat

encara si els catòlics no s'arregleraven en les files dels seus adversaris.

"La posició geogràfica ha fet que nombre d'Estats resistissin amb èxit forces immenses; així, la mar ha protegit moltes de vegades Anglaterra dels atacs del continent, les Ilacunes al Govern venecià contra els esforços impotents de la lliga de Cambray i les muntanyes i les valls i els congostos dels Alps a Suïssa; Frederic, però, no posseïa cap d'aquests avantatges i la forma dels seus Estats, llur situació, àdhuc la naturalesa del terror, conspiraven contra seu; car ni un braç de mar, ni una cadena de muntanyes, mal no fossin sinó pujolars, no protegia el seu territori estès, perllongat, dividit, d'un traçat aparentment exprofés per a facilitar totes les invasions i permetre que, en menys d'una setmana, pogués l'enemic escometre'l i entrar-hi per on més de grat li fos, fins a posar la capital en un perill constant. En un mot: tant els polítics com els militars d'Europa estaven convençuts, que la guerra que anava a esclatar acabaria al cap de pocs dies amb la desfeita i humiliació de la casa de Brandenburg."

Macaulay s'estén considerant la posició estratègica dels Estats prussians i acaba dient:

"D'altra part, la monarquia prussiana no

tenia cap d'aquelles malalties les quals són tan freqüents en els imperis dilatats i rics; la vertadera força que podia descabdellar en una lluita desesperada, no s'havia de calcular d'avançada pel nombre de milles quadrades del seu territori o per la xifra de població; que aquell cos aparentment flac però sòlidament constituït i ben exercitat, era un feix de nervis, muscles i ossada. I ni creditors públics reclamaven dividends, ni colònies llunyanes exigien protecció eficaç, ni cortisans ni afavorits devoraven el pressupost de cinquanta batallons. L'exèrcit de Frederic era inferior en nombre a les tropes que havia de combatre; però molt més fort del que semblava consentir l'extensió del seu territori; la seva disciplina era admirable, encara estava més ben dirigit i comandat i sabia vèncer i obeir. Els pressupostos generals de Prússia no es tancaven amb dèficit, ans amb superàvit en temps de pau, i el rei era l'únic d'Europa capaç d'acumular un tresor i reservar-lo amb molta cura pels moments de crisi."

Parlant encara de la disciplina i el rigor militars d'aquest exèrcit, pedra angular del gran adveniment estatal de Prússia, conta Macaulay l'anècdota següent:

"Alguns joves anglesos desitjaren visitar

Alemanya, en qualitat de voluntaris, per aprendre l'art de la guerra sota les ordres del més il·lustre dels generals contemporanis; però Frederic refusà cortesament i categòricament aquella demostració d'afecte i de respecte, perquè els seus campaments no eren escoles d'aficionats a l'art de la guerra, ans llocs on tota severitat, àdhuc tota barbàrie, tenien seient natural per excès de disciplina i de rigorisme militars; de tal guisa, que mentre durava una campanya els oficials eren subjectes a regles no menys austeres i rígides que les dels ordes monacals més durs."

En el segle XIX, l'estatificació d'Itàlia ens mostra un matis diferent, més humà, de la cristallització estatal a través dels temps. I això per obra de la moral nacionalitària pròpia de la ideologia de l'època i la diplomàcia de la Revolució Francesa. El geni d'un home sol en el qual viu l'esperit pràctic de la nació i en el qual una mística encesa d'activitat anima l'obra proteica de crear un gran Estat, és reemplaçat ací per la nova ideologia que mou els elencs itàlics i l'Estat piemontès vers la cobejada Itàlia una.

Un estudi una mica atent de la penetració de les idees a la península itàlica pels

temps de la Revolució Francesa i següents i la seva comparació amb la propaganda revolucionària peral·lela feta en altres medis on la idea i els motius nacionals subsistien, però on la màquina i els elements estatals havien estat abolits, ens menaria segurament a concloure que la idea nacional italiana no hauria arribat a una cristallització tan feliç, si per a difondre's ràpidament no hagués trobat uns Estats amb llur organització total. Estats amb monarquia, noblesa, burocràcia i exèrcit propis, susceptibles d'ésser seduïts i enrolats per un mòbil que a la fi els havia de commoure, en els quals es trobaven enquadrats nombre d'aquells a qui la passió italiana havia conquerit políticament, i que havien de fer dels Estats els propulsors definitius de llur voluntat.

Es una constatació que els grans moviments nacionals del segle xx semblen haver comprès, en organitzar-se i escometre llur objectiu a guisa de mobilització d'Estat.

En efecte; el que hi ha d'alliçonador i de comú en els dos moviments majors i més singulars que s'han produït dintre la centúria naixent — el bolxevisme i el feixisme — és llur aspecte realíssim de màquina estatal creada al marge de l'Estat existent i en decadència.

El bolxevisme, tant en el seu aspecte nacional rus com en el que suposa prendre la "Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques" per pinyol d'una futura entitat política internacional, ha triomfat gràcies a un mètode i a una pràctica rigorosos d'Estat. I així els seus caps es gauben d'haver creat un bell, un fort exèrcit, la qual cosa fou en tot temps, segons ells, l'expressió màxima de la potència política i econòmica (1), i reclamen en tots llurs ordenaments, unitat, ordre, disciplina, sistematització, mètode i competència, basament i columnes de tota potència humana.

Antidemòcrata (2), antiintel·lectual (3), antipacifista (4), el bolxevisme, passant de la teoria marxista de la lluita de classes a la pràctica de la dictadura del proletariat, ha plantat a Rússia la llavor d'un poder estatal nou—l'Estat soviètic—el qual, si aconseguix promoure i encarrilar la vida i la prosperitat del poble rus, esdevindrà una formidable, apassionada cristallització estatal del segle xx. Bèl·lic, místic, heroic, li cal només que, sense cedir en res pel que fa al seu rigor constitucional i al seu misticisme, sàpiga modificar-se a mesura que el contacte amb la realitat li demostrï la vacuïtat d'una intenció, d'un principi fals que es tingué, però, el valor de posar en peu.

L'odi estranger farà la resta: puix que en la història actual de Rússia, com en el procés ideològic de moltes persones individuals — per exemple Fichte — i collectives, pot donar-se el cas que l'entusiasme raonador d'una llibertat teòrica sigui el desvetllador dels principis primaris i bàsics de tota heroïcitat, de tota resistència, de tota potència i de tota grandesa.

Idèntica rigidesa, idèntic aspecte estatal, polític i militant, ordenador i actiu, dóna importància a la III^a Internacional, el valor essencial de la qual consisteix a ésser la projecció a l'exterior de la política nacional rusa: en un mot, l'imperialisme de la "Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques".

El feixisme italià es va alçar contra Moscou. Fort de les mateixes virtuts i pràctiques doctrinàries (5) que promogueren l'adveniment bolxevista i de la passió nacional de replasmar Itàlia amb el llevat de la grandesa antiga, els fets vénen demostrant que no ha estat en la pràctica prou rigorós ni prou fidel als seus principis i fins, per a mantenir-se i desenrotllar-se com una potència nova i plena d'històric "esdevenir" (6).

El feixisme, afeblit en l'exercici normal del governament d'Itàlia, no ha creat la seva internacional, malgrat comptar amb

la valor aglutinant d'una possible internacional feixista: la catolicitat de Roma i la seva valorització política i social, mite i realitat d'ordre i de civilització, de reconstrucció i de pau després de la Guerra Gran.

Però el que ha fet, la seva primera intenció, la seva organització, el seu esperit i el seu mètode, són un estimulants i un bon model per a tot moviment posterior que, desposseït d'organismes estatals propis, hagi d'emprendre la marxa vers una gran conquesta.

NOTES

(1) “La capacitat de formar un exèrcit ha estat considerada sempre, fins avui, com el criteri de tota activitat econòmica o política. La força o la feblesa de l'exèrcit, són l'índex pel qual s'avalora la força o la feblesa de l'Estat, del punt de vista econòmic. El poder dels Soviets ha creat, sota l'estrèpit dels canons, una força militar de primer ordre. L'exèrcit roig s'ha batut amb una superioritat indiscutible, etc.” (“Manifest de la Internacional Comunista al proletariat del món”. Edició italiana de la S. E. Avanti. Milà, 1921).

(2) “La dictadura del proletariat significa el consolidament estatal i la defensa—per obra de tot l'aparell del poder estatal — de la “manca de llibertat” per als explotadors, de continuar la seva obra d'espoliació i defensa de la “desigualtat” entre el propietari (és a dir, aquell que conserva per a sí personalment certs mitjans de producció creats pel treball col·lectiu) i el no posseïdor. Ço que abans de la victòria del proletariat sembla ésser només una divergència d'opinions en l'afer de la democràcia, demà, després de la victòria, esdevindrà inevitablement una qüestió que caldrà decidir amb les armes”. (“Tesis de la Internacional Comunista. De la dictadura del proletariat”. Edició italiana de la S. E. Avanti. Milà, 1921).

(3) “I, oh companys!, encara una cosa. No són sols els doctes, els intel·lectuals, els que eleven a principi fonamental aquesta paüra de la Revolució, No; és l'aristocràcia operària, és aquella part

del proletariat numèricament petita, però prou important políticament, que Marx i Engels han caracteritzat com a aristocràcia operària, i que ara forma el factor reaccionari del nostre moviment d'alliberació". ("Parlament de Zinovief al Congrés del Partit Socialista Independent Alemany". Edició italiana de la S. E. Avanti. Milà, 1921).

(4) "Com s'afiguren Martof i Hilferding la victòria de la Revolució proletària? Creuen realment que n'hi ha prou que els bons, els vells, els autoritzats caps votin en un Congrés del partit una moció, o que altres escriguin un nombre de densos volums d'obra si-dient científica sobre el socialisme científic, o que s'arribi a una votació en un gran "plebiscit" nacional, perquè de seguida el socialisme sigui? No, companys: només els reformistes, només gent que no comprèn gens els íntims sentiments de la massa proletària, poden parlar com ho han fet Martof i Hilferding. No, nosaltres no ens en podem lamentar de la "ingènua" fe religiosa de la massa en la pròxima victòria de la revolució socialista, abans al contrari, l'hem de saludar... Aquesta fe no té res d'ingenu, res de religiós, però sí que són ingenus aquells que pensen que una tal transformació s'advindrà sense l'entusiasme de la gran massa proletària; ingenus aquells que esperen que es pugui eliminar el capitalisme sense guerra civil; ingenus o presoners d'una mentalitat reformista són aquells que pensen que es pot fer la revolució proletària amb mitjans social-pacifistes; ingenus i burgesament religiosos aquells que creuen que es pot, amb l'esmentada vella tàctica experimental i amb les belles frases del programa d'Erfurt, fer la revolució proletària. Martof i Hilferding, i en general els caps de les destres de tots els països, fan a la massa aquestes reflexions: "Teniu excessiva fe fanàtica

en la victòria de la revolució proletària." Si, companys, jo crec que amb molta més de raó, el proletariat podria tombar l'argument i dir als reformistes i a tots els caps de la dreta: "Escolteu, oh caps! Per què teniu tan poca fe, tan poca esperança fanàtica en la victòria de la nostra sacra causa, en la lluita proletària, en el nostre destí final, en la nostra dictadura, en la nostra pròxima victòria definitiva?" (Zinovief, en el mateix parlament).

(5) En el pròleg de Curzio Suckert, al llibre d'Ardengo Soffici, "Battaglia fra due vittorie", Edició de la S. A. E. "La Voce". Florència, 1923, hom pot trobar-hi una bella mostra de la paritat ideològica del feixisme i el bolxevisme; odi exacte a la democràcia corruptora; a la molèstia intel·lectual; al pacifisme beat. Idèntica posposició de l'intel·lectual culte i escèptic, aburgestat i poruc que ha produït la cultura moderna, a l'ardorós, al místic soldat de les esquadres feixistes; tal com en les tesis de la III^a Internacional, es recomana de donar els llocs preferents de l'administració de l'Estat, no als més cultes, sinó als més fanàtics dels adherits.

Escolteu, però, Suckert:

"Il compito che spetta a noi altri socratici, non è tuttavia soltanto d'imporre un nuovo ordine spirituale al popolo, ma di far guerra alla dispersa e vile famiglia degli "intellettuali". Gente vile. Gente malfida. Gente maligna. Soprattutto vile. Nemicissima d'ogni rivolgimento che non si risolve in suo beneficio immediato, e che metta in valore qualità ch'essa non possiede, coraggio, forza, volontà, ferocia. Se v'è stata e v'è tuttora, non ostante le apparenze e la retorica, una diffusa mentalità antieroica, agli intellettuali si deve e non ad altri. Sono essi, i quali temono sempre di buttarsi allo sbaraglio, di mettersi a capo delle vere

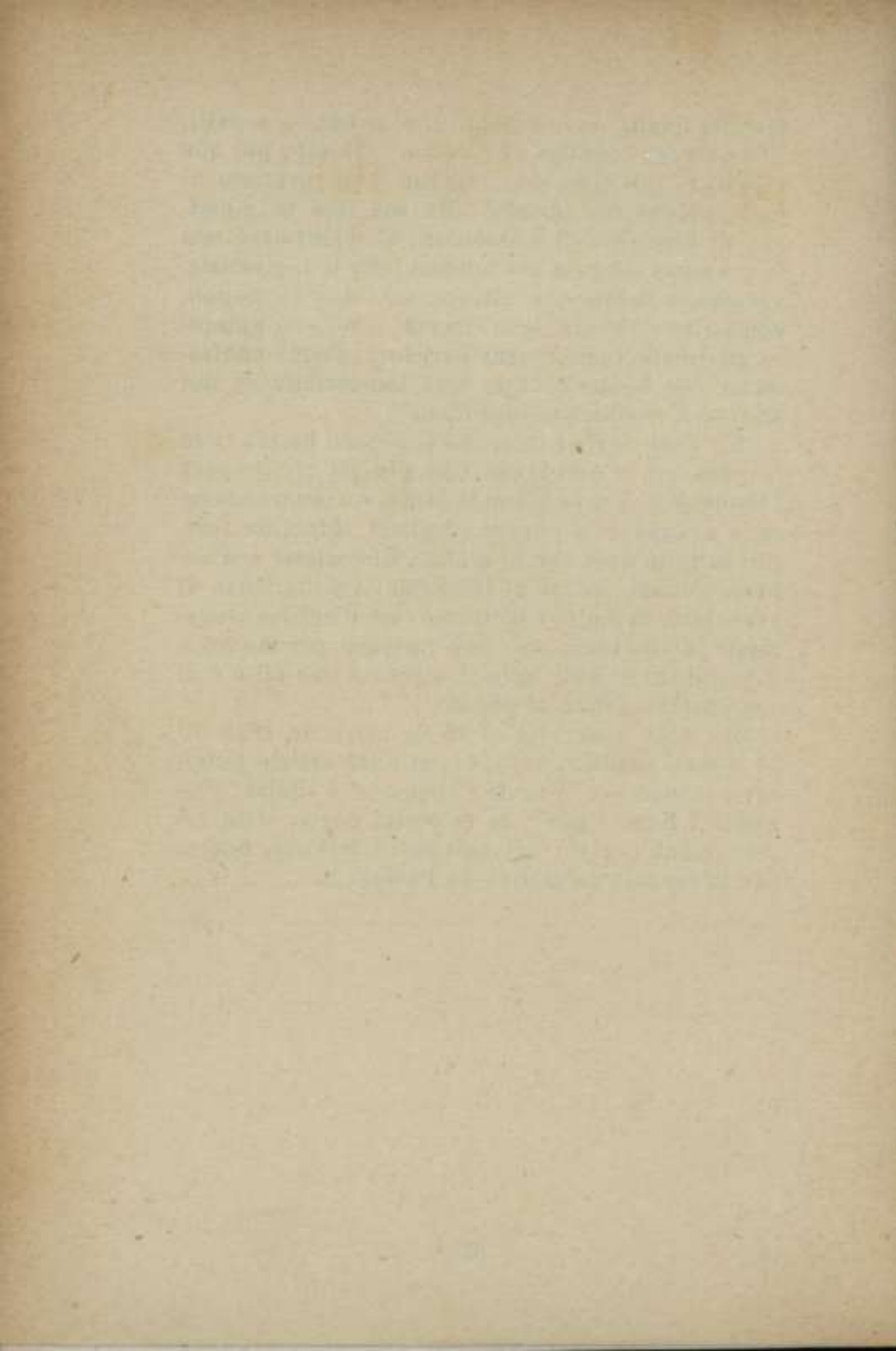
Enric Prat de la Riba

(1870-1917)

rivolte, quelle dove i colpi non si dànno a patti, di assolvere l'obbligo che hanno i filosofi, più que i politici, di dare una ragione o un pretesto al malcontento del popolo, alla sua sete di giustizia, di vendetta, di mutamenti, di legittimare con la presenza propria nei tumulti tutte le ingiustizie, necessarie sempre, e gli eccessi che il popolo commette in nome della libertà; sono essi appunto gli intellettuali d'ogni partito e d'ogni confessione, che hanna sempre resa impossibile da noi una vera rivoluzione nazionale”.

“Tu vedi, Soffici mio, che il popolo ha già fatto le paci con d'Annunzio. Chi più gli rimprovera l'impresa di Fiume? Non la plebe, un tempo avversa, e nemmeno le pecore borghesi, sbigottite sempre di tutto quel che sa d'armi, di cortesie e d'impresе audaci, specie di tutto que! che ha l'aria di avventato, di matto e d'eroico, cioè d'antiborghese. Magli intellettuali, che non possono perdonare a d'Annunzio di aver tolto in signoria una città e di aver parlato latino al popolo...”

(6) Això s'escrivia el 26 de març de 1925. El 14 d'abril següent, però, en un altre article publicat a la mateixa “Veu de Catalunya” i titolat “Feixisme i bolxevisme”, ja es podia parlar d'un redreçament decisiu del moviment feixista, operat per la reacció patriòtica de Farinacci.

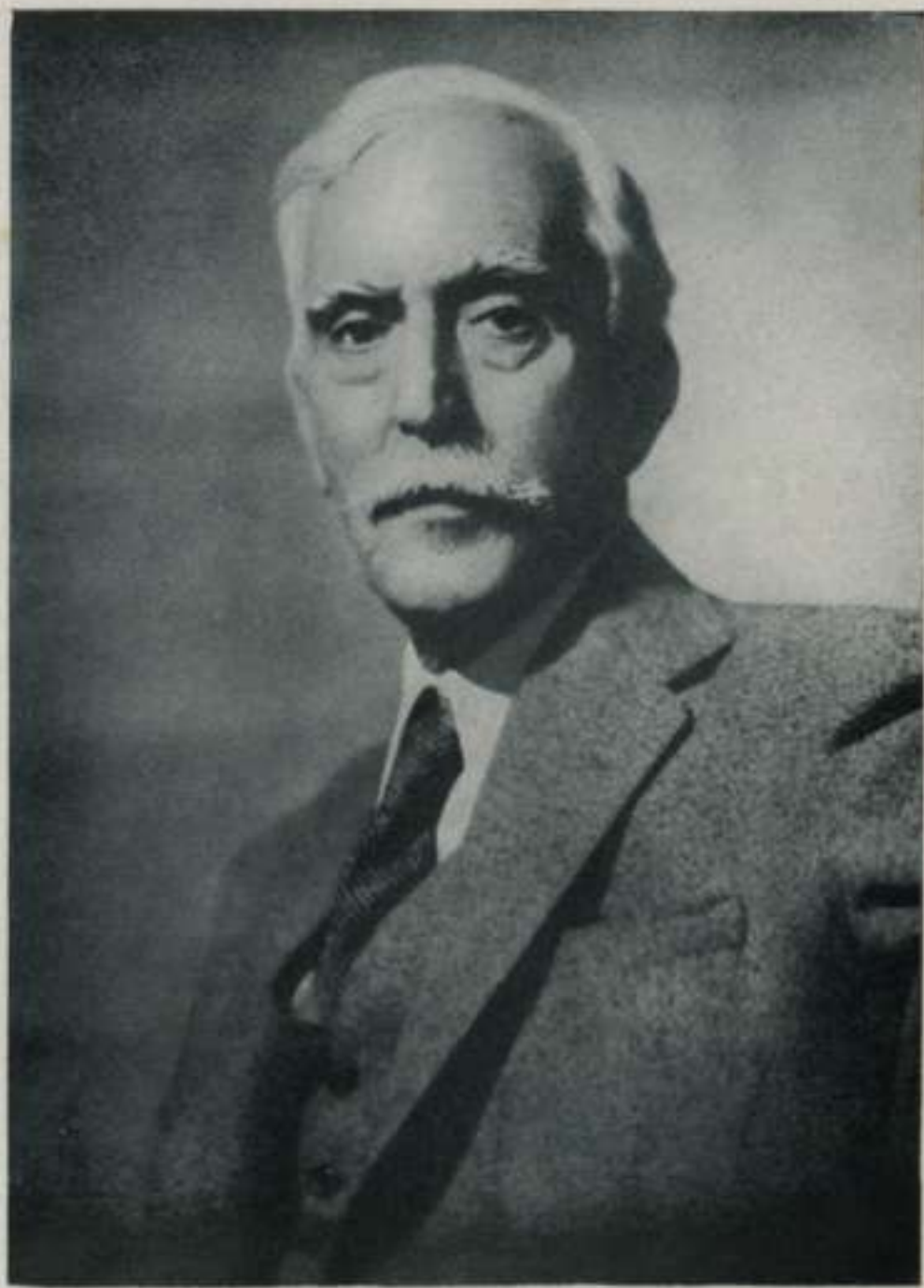

*IDEA I POLITICA
CULTURALS DE CATALUNYA (*)*

per

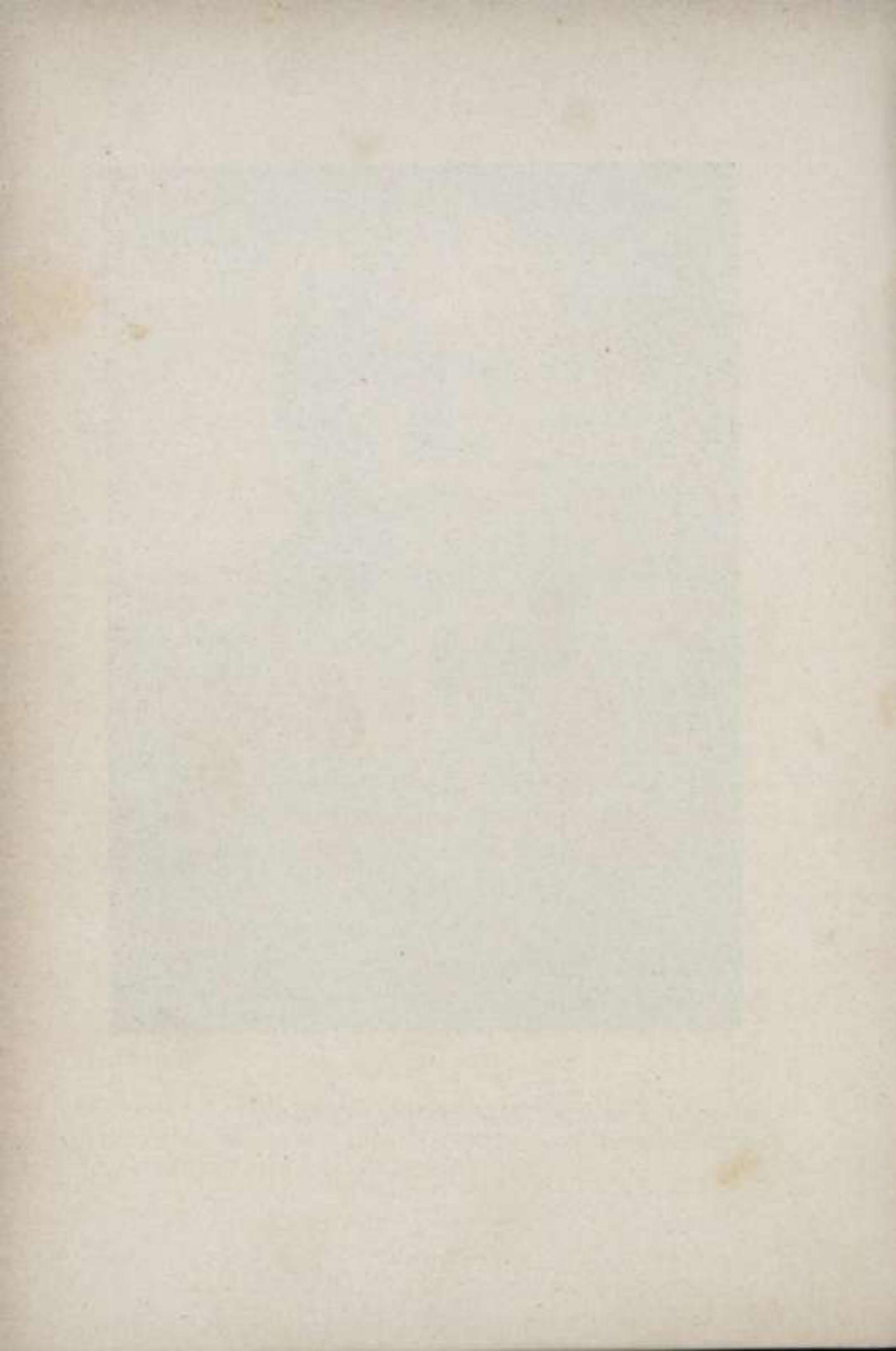
JOSEP CARBONELL

(*) Text d'una conferència donada el 6 de febrer de 1932, a la "Unió Democràtica de Catalunya".

Francesc Macià

(1859-1933)

PREVEIG, dames i senyors, que em serà molt difícil correspondre tal com caldria i tal com jo mateix voldria, a l'amable convit de la "Unió Democràtica de Catalunya", a la importància del tema triat per a aquesta conferència i a l'alta atenció dels que heu vingut a escoltar-la. Us conceptuo, us sé desitjosos, tal com jo mateix en sóc i tal com en són nombrosíssims catalans en aquests moments suprems de la nostra història, d'horitzons dilatats, clars, serens i de bones ales i bons capitans per avançar vers ells amb proes segures i navegacions rapidíssimes, dignes de les més belles performances polítiques de sempre. Sí; sé tot això, conec aquest desig del qual ja us he dit que jo també sóc pres, però alhora sé i conec, tant com el meu desig, les meves forces i perquè les sé trobo difícil que us pugui il·lustrar avantatjosament sobre un motiu tan important com és la raó més profunda del catalanisme: sobre la realització,

la cristallització, el triomf per Catalunya, d'una cultura fins ara dissortada, és a dir, sobre la nostra més alta motivació nacional. Em sembla, senyors, que aquest senzill enunciat justifica a bastament les meves temences. Oblidem-les, però, i aventu-rem-nos decididament, vosaltres benèvols i jo temerari, al fons del propòsit que ens ha aplegat aquesta vetlla.

1

REJOVENIMENT, CONTINUITAT D'IDEES ANTIGUES

Un advertiment, però, abans d'entrar-hi: faig avinent que en proposar-me parlar i precisar algunes idees sobre el fet cultural català, sobre la seva totalitat i la política nacional que hom bastí i que cal enfortir al seu entorn, no he pensat ni un moment que us anés a descobrir cap cosa nova. No; del que us he de parlar és de coses que abans d'aquest moment ja foren dites i iniciades idealment i políticament; però, això sí, que molts han oblidat, que ha passat un temps durant el qual és evident que la vastedat d'aquest fet cultural, d'aquesta

idea nacional fou minvada, enxiquida i que la ignoren, gosaria dir, completament, les joventuts catalanes més recents, aquestes joventuts, les quals, dissortadament, no han estat educades, no han crescut en l'ambient apassionat de patriotisme en què pujàrem els catalans que ja hem tramuntat la trentena. Per a aquests sí que potser serà aquesta dissertació d'avui una descoberta; una descoberta, però, cal convenir, poc gloriosa, la qual, més aviat haurà de doldre'ns que ho sigui; perquè fóra molt millor que, per tots, gent de més edat i gent més jove, aquestes revelacions fossin, com a tals, completament innecessàries i bones, només, com a rememoració, com a glossa, com a rejuveniment de propòsits; sobretot això: rejuveniment i vigorització per al dia, de les idees mares, de les veritats i fins essencials, entorn els quals, els catalans hem congriat tot un neguit, tot un moviment polític.

Parlem, doncs, del nostre fet cultural; no de la seva profunditat, perquè una cosa que neix pot ésser, si voleu, un abisme insondable de possibilitats profundes, conjuminables, en part sí, pels seus antecedents, però no encara una cosa profunda i francament albiradora; sinó de la seva vastedat, de la seva importància en extensió, del que realment és en potència i pot

esdevenir obertament, si els catalans sabem moure'ns per a l'acompliment de la política que ens dictin el coneixement exacte de les proporcions d'aquest fet cultural nostre i l'aspiració i el desig i el deure, ja, de realitzar-la en una viva i total i ben articulada humanitat.

EL DESDIBUIXAMENT HODIERN DE LA IDEA CULTURAL CATALANA

De cultura catalana, dels nostres drets, de les nostres aspiracions, de la nostra obra cultural, els catalans en sentim parlar sovint. Poques vegades, en canvi, i en els darrers temps, ho repeteixo, quasi mai, no hem sentit insistir, no hem sentit explicar o definir de manera cabdal aquest fet de cultura, ni encarir la seva importància, tan considerable com ho hagi pogut ésser qualsevol dels altres grans acompliments culturals que s'han humanitzat, que s'han estatificat fins avui en el curs de la història d'Europa. I no és pas, com també ja us he dit, que aquesta grandesa, que aquesta importància d'àrea del fet cultural de què Catalunya és, pel moment, la màxima expressió vital, no hagués estat abans d'ara clarament i netament suggerida i formulada.

No; més aviat és que, el catalanisme eficaçíssim al qual devem tantes obres meritories, allò que guanyà en intensitat i en eficàcia ho perdé, en certa manera, en anhel, en cobejança, en somni. En concentrar-se tota la saba nacional per a la concreció de la nova primavera que ara comença, s'assecaren moltes branques altes i podria semblar a molts dels nous vinguts, no prou al corrent dels orígens cultes del moviment i dels fins més alts del catalanisme, que tant de brancam i una ombra tan ampla com hom pot dir-los, mai no s'havia pensat que pogués tenir-lo o que pogués donar-la l'arbre simbòlic de la Pàtria. Error, lamentable error, del qual, però, hi ha proves recents i satisfactòries que ja anem eixint, i que convida, com us he dit abans, més que mai en aquesta hora arqui-històrica de Catalunya, a traçar de manera tan definitiva com es pugui, a fer ben patent a la intel·ligència catalana, tota aquella vastedad, tota aquella importància, tota aquella transcendència que el fet cultural de què els catalans es reclamen tingué pels creadors del Catalanisme, i té, realment, per Catalunya.

LA CATALUNYA PENINSULAR I LA CATALUNYA TOTAL

Si pregunteu a un català corrent entre els convençuts del fet cultural al qual pertany, sobre la importància, sobre l'extensió d'aquest fet, és quasi segur que no us farà esment d'altres terres que les de la Catalunya estricta (Rosselló comprès) de València i de les Balears. Convenim, que no són una àrea menyspreable ni uns drets culturals negligibles els dels naturals d'aquestes terres. Amb límits molt més reduïts, altres cultures feren i fan forrolla al món. Amb una extensió menor o comparable i amb una població semblant (cinc milions i mig d'ànimes) Portugal comptà i compta avantatjosament entre les cultures lliures del planeta i amb no més que la meitat d'aquesta població, Dinamarca fa un paper lluït entre els pobles cultes d'Europa. Però cal convenir, que aquesta limitació, que és fàcil que sembli a més d'un oient el producte d'un somni imperialista abassegador, és encara una manifestació, potser la manifestació darrera, de la desnacionalització que, en els segles més miseriosos de la nostra història, ens feia delectar en l'aminorament rural i en l'aixavacanament del nostre

verb i enardia els patriotes per la sort o la dissort d'una reial província. Perquè hi ha més; ultra aquesta bella extensió de terres peninsulars, hi ha tots aquells altres països, culturalment germans, de part d'allà dels Pireneus fins a les cimes dels Alps i terres endins vers l'oest, l'abandó de les quals fa censurable la política d'aquell gran montpellerenc, rei dels catalans, el mateix que mereix pregon reconeixement per les gestes amb què afegi al patrimoni nacional, al patrimoni cultural de Catalunya, els paradisos valencians i baleàrics. Hi ha totes aquelles regions més ubèrrimes, més frescals, més gemades les unes, més austeres, més assolellades, més grises les altres, de Provença, del Llenguadoc, de l'Auvèrnia, de Gascunya i el Llemosí, branques de la mateixa soca cultural que Catalunya, la clara intel·ligència de les quals blasmà en rimes irades l'avinença de Corbell i el desempar nacional en què els nostres deixaren aquelles terres ultrapirenenques, i que a desgrat dels segles i de les influències profundes que ha sofert, avui encara sent l'encis sobirà de Barcelona i admira i s'emmiralla en l'exemple cultural de Catalunya, a la qual vol per rectora del comú, del total redreçament. Hi ha això, senyors; hi ha tot això, o sigui una realitat

cultural en potència, el conjunt de la qual abasta una àrea de 263.630 quilòmetres quadrats, en la qual viu avui, minvada per llargues anyades de lleis desballestadores de la moral, de la vitalitat, de l'economia d'aquests països, una població de 17.000.000 d'ànimes. Es a dir, una massa humana, susceptible d'augmentar encara considerablement, que la lliure determinació, que l'afany, que l'entusiasme de les pròpies iniciatives tornaria, segurament, a estats més famosos dels que ja inicià en temps passats, però que, àdhuc tal com és avui, representa quasi tres vegades la població de Suècia, més de dues la d'Holanda, més de dues la de Bèlgica i una població superior, si es té en compte el fet cultural basc i el fet cultural gallec, a la població de les terres peninsulars de cultura castellana.

Heus ací l'àrea veritable, exacta, del fet cultural de què Catalunya és, per ara, expressió formal i davantera. Aquesta és la còrpora possible del sentiment i el pensament nacionals que bateguen en l'ànima de Catalunya.

2

LA IDEA CULTURAL CATALANA EN ELS ORIGENS DEL CATALANISME

He dit, però, a poc de començar a parlar, que aquesta idea de la nostra nacionalitat, que aquesta idea del nostre fet cultural, no era una novetat, no significava res de nou en la ideologia del Catalanisme; i que jo no tractava sinó de recordar-la, de rememorar-la, i, si voleu, de rejovenir-la i posar-la en marxa avui. Ha arribat el moment de demostrar-ho.

D'ARIBAU A MARAGALL, O LA IDEA POETICA DE LA CULTURA CATALANA

En els orígens del Catalanisme, aquesta idea, aquest criteri se'l troba demostrat de tres maneres diverses: de manera poètica: en Aribau, en Verdaguer, en Maragall; de manera científica: en Milà i Fontanals; de manera política: en Enric Prat de la Riba. Diguem, però, de seguida, que la demostració d'Aribau, la que es pot desprendre de la famosa "Oda a la Pàtria" (1833) d'aquell qui, en redreçar la musa catalana es creia resuscitar-la en llemosí,

*“En va a mon dolç pais en ales jo em
[transport,
e veig del Llobregat la platja serpentina,
que, fora de cantar en llengua llemosina...”*

*“En llemosí sonà lo meu primer vagit,
quan del mugró matern la dolça llet bevia;
en llemosí al Senyor pregava cada dia,
e càntics llemosins somniava cada nit.
Si, quan me trobo sol, parl amb mon esperit,
en llemosí li parl, etc.”*

és una demostració imperfecta, no menys formal, tot amb tot, si ens atenem a la seva intenció. I com la d'Aribau, cal prendre com a demostracions intencionals de la vastedat del fet cultural de què parlem, les de tots els altres poetes que en rimar en català cregueren heure-se-les amb el bell provençalesc. No oblidem, que aquell era el moment, el gran moment dels estudis seriosos sobre els trobadors i les llengües romàniques (Guillem i Frederic Schlegel, 1767-1845, 1772-1829: Francesc Raynouard, 1761-1830), i que d'aquella reconeixença de la llengua i de la poesia dotzencentista i tretzencentista meridional i de la bellesa romàntica de què anava voltat llur record, tan dins el gust de l'època, renaixia a Catalu-

nya, al Llenguadoc i a Provença el desig del cant novell.

Intencional, però, la demostració poètica de la vastedat del propi fet cultural que tingué el Catalanisme des dels seus orígens, fins que Maragall fixà (resum de conviccions expressades abans en avinenteses i en formes diverses) en els versos profètics de la seva "Glossa" (1904) memorable, la idea exacta de la nostra cultura, el judici paral·lel a les demostracions, a les conceptuacions científica de Milà i Fontanals i política d'Enric Prat de la Riba. ¿No els recordeu aquells versos? Són els que fan:

*"...Jo no sé com, però un vent de profecia
corre sobre eixos monts d'ací i d'allà;
jo no sé quan, però vindrà un dia
que el Pireneu regnarà.
Vosaltres els de mar cap a Baiona,
vosaltres els de Pau i d'Argelès,
vosaltres de Tolosa i de Narbona
i los del parlar provençalès;
i tu, Aragó més alt, i tu, Navarra,
oh, catalans que a l'altre mar sou junts,
alcem els ulls al mur que ara ens separa;
s'acosta el dia que serem tots uns..."*

I encara:

*“...Nostra parla suau, que s'acolora
als mil reflexs de nostres valls semblants,
d'uns amb altres és ben entenedora:
tots ens obrim els braços quan ens diem
[germans...”*

EL JUDICI CIENTIFIC DE MANUEL MILÀ I FONTANALS

Vegem ara, el testimoni científic d'En Milà. Es tret del llibre, magnífic i ja rar, “Els trobadors a Espanya, estudi de la llengua i la poesia provençals”, que publicà l'any 1861. Advertim que, Milà i Fontanals, fa més que fixar un pur criteri filològic; formula ja fredament, científicament, la teoria d'una nacionalitat intermèdia entre Espanya i França, dels límits, de les proporcions que havem recordat. I constata, encara, les causes que no la deixaren cristallitzar en una venturosa unitat, causes polítiques, és clar, i aureola amb un halo de lirisme la seva prosa, en retreure el moment en el qual, per la bona política i la fortuna de les armes del casal de Barcelona, aquella unitat semblà que començava a condensar-se.

Diu En Milà que, "entre les llengües formades per la descomposició de la llatina, adquirí, en l'antigor, un renom especial, la que sol ésser designada amb el nom de provençal, *parlada pels pobles entre el Leira, —el Loire—i l'Ebre*. Col·locada al mig de les seves germanes, de les quals és, de certa guisa, el vincle, si per la sintaxi s'assembla a la francesa del nord, es diferencia, en canvi, d'ella, per la vocalització, la qual s'acosta més a la de les que després floriren en la Toscana i a Castella. Les províncies que la parlaven, ço és, atenent-nos a la part gal·la, la Narbonesa i l'Aquitània," etc. I més endavant: "L'erecció d'aquest regne (es refereix al d'Aquitània, l'any 781) en una època crítica per a la formació de les llengües novo-llatines, degué influir en gran manera sobre el caràcter especial de la del Migdia gal·lic. *Fou llavors que començà a dibuixar-se la fisonomia d'aquella nacionalitat intermèdia, la qual tant es diferenciava de la França dels francs com dels pobles del centre d'Hispania. Aquesta llengua tingué diversos dialectes, i, com que els pobles que la parlaven no arribaren a constituir un sol Estat, i cap de llurs modalitats no fou tinguda com a modèlica per a tota mena d'escrits, ni es pot assenyalar un tipus únic d'ella, ni es troba una deno-*

minació universalment acceptada per a designar-la. Hom pot, tot amb tot, reduir les seves nombroses varietats a dos tipus principals: el gàllic meridional i el català. No cerquem, però—continua Milà—, ací, distingir les dues varietats de la llengua d'oc, ans les causes per les quals una part de la península ibèrica és germana, per la llengua, d'una altra part meridional de la Gàl·lia antiga.”

I enumera, entre aquestes causes primitives, les comunicacions i els bescanvis constants entre aquests països “*que els Pireneus no destorben pas per igual a tot arreu*”, “*la identitat general de raça i de clima*”, les “*rels cèltiques, més o menys nombroses*”, conservades en ambdues vessants pirenenques, la “*influència dels grecs*”, establerts en les costes orientals d'aquesta gran Catalunya i, sobretot, la “*romanització*” que operà profundament sobre aquesta unitat meridional sensiblement disgregada, com hi tornà a operar més tard, la bona política que hem dit del casal de Barcelona; la política de Berenguer “el Gran”, de la unió dels Estats de Catalunya i Provença, de la conquesta de Tolosa per Berenguer IV, “el Sant” i de la preponderància reial d'Alfons I i de Pere I, “el Catòlic”. Es, com he dit, parlant d'a-

quests temps, que la freda prosa científica de Milà i Fontanals s'enardeix amb una punta de lirisme. *“La llengua era—escriu referint-se a Provença—completament desenvolupada, però, entre la inseguretat de formes que amostrava, pogué la varietat occitana que ací es parlava fer-ne prevaler algunes de les seves...” “De guisa més especial, encara, cal reconèixer una influència general i recíproca entre ambdós països, ja des de tant de temps agermanats, els quals, posats, llavors en més franca comunicació, degueren enorgullir-se conjuntament de la potència política i les glòries marcial dels nostres i de la cultura brillant dels gallo-meridionals. Des de llavors—segueix Milà, glossant, potser, Albert de Sisteron— no solament Provença, ans els països de Gascunya i llurs intermedis, es reconegueren units per una nacionalitat lingüística, de costums i, àdhuc, d'interessos, amb el comtat de Barcelona; i els naturals d'aquest adquiriren la fama de cultes, jovials i cortesos, alhora que conservaven un fons d'habituds més religiós i més greu, més marcial i polític”.*

Que en són de nombrosos i variats els comentaris que aquests textos de Milà i Fontanals suggereixen! Resta, però, molt a dir, i si ens hi paràvem, allargariem des-

mesuradament aquesta conferència. Remarquem, doncs, només, tot passant, que la seva tesi filològica és en bell acord amb una moderníssima tendència que es dibuixa entre els gramàtics meridionals, els quals, en la disputa dels límits de les llengües ibero-romanes i gallo-romanes, tempten de demostrar l'existència d'un terç grup intermedi, classificat amb el nom d'occitano-romà, en l'àrea d'aquella mateixa nacionalitat intermèdia de què parlava En Milà i per a la qual pensà i inicià, com veurem de seguida, la seva obra política, Enric Prat de la Riba. Aquesta serà la tercera demostració dels horitzons culturals, dels horitzons nacionals que el catalanisme polític tingué des dels seus orígens; la darrera demostració que us he promès, després de la qual ja no ens restarà sinó (sempre a l'ombra de les directrius que establí En Prat) veure quina ha d'ésser la nostra política, la política de Catalunya, perquè aquests fins essencials, aquests fins més alts del nostre nacionalisme s'encarnin, visquin i prosperin en una venturosa realitat.

LA IDEA I LA VOLUNTAT POLITIQUES D'ENRIC PRAT DE LA RIBA

Tres són els textos que podriem adduir (segurament n'hi ha d'altres) per a aquesta demostració. En bastarà, però, només un, el menys conegut o recordat, potser, dels tres; un article publicat a "La Veu de Catalunya", el primer de gener de 1904, cabalment en tornar del Sanatori de Durtol, a l'Auvèrnia, on En Prat havia anat a reposar i a restablir la salut quan eixí de la presó on l'havia portat la reproducció a "La Veu" d'un altre article, aparegut a un diari de Perpinyà. El títol d'aquesta col·laboració amb què el gran català reprengué les tasques periodístiques i patriòtiques, fou de "De lluny". De Milà i Fontanals, que amb les seves poesies i amb la resurrecció dels "Jocs Florals" havia contribuït, també, a la renaixença efectiva de Catalunya, sense fe, però, — oh paradoxa! — en la virtualitat de la nostra llengua per a una animació integral de cultura (tampoc Leibnitz no creia en l'aptesa de l'alemany, per exemple, per a expressar-se filosòficament i al cap de cent anys o poc més, la Filosofia parlava alemany) de Milà, dic, a Prat de la Riba, la idea cultural de Catalunya fa un pas enorme. De la constatació científica, freda, i

d'una amor servida romànticament, platònicament, passem a un entusiasme creador ple, a l'instint polític, demiúrgic, decidit a operar a fons i a obrar el miracle. En Prat dóna el fet cultural, el fet nacional per sabut i l'anomena; i no pas imprecisament, amb denominacions més o menys de laboratori—nacionalitat intermèdia, meridional o occitana—, sinó catalana, tal com en el temps en què començava a ésser-ho, Albert de Sisteron, que ja he recordat abans, en deia; catalana, perquè ell, En Prat, creu, sap, vol, que el redreç, que la incorporació total d'aquesta cultura, sigui l'obra reservada a Catalunya, a "aquesta branca més sencera" — són paraules seves — que n'ha quedat.

Escolteu, però, descarregat de comentaris que la seva claredat no fretura, l'article en qüestió. Diu:

"Vinc d'un viatge, en què he arribat al llindar mateix del gran misteri de la vida. He vist davant meu la mort; i en aquells moments en els quals els entusiasmes d'ahir semblen misèries ridícules, en què tantes coses que ens apassionen i per les quals es lluita i es pateix i es mor, es tornen petites i menyspreables, en aquells moments de renovada perspectiva, se'm presentava més viva, més forta, més irresistible, més justa

i gran que mai, aquesta causa nostra de la Pàtria.

"Ni la comparació de la nostra terra amb una altra de civilització més intensa, ni la contemplació dels nostres ideals davant el problema misteriós de deixar la vida, feren perdre als meus ulls la grandesa d'aquesta causa que ens ha acoblat tots a treballar *per la resurrecció d'una Nació, d'un pensament, d'una cultura, de la qual nosaltres som la branca més sencera.*

"N'ha perdudes moltes de coses, la nostra raça. Els qui parlen d'aquella Catalunya que tanca l'Ebre i acaba als Pireneus, no han sentit bategar l'ànima de la nostra terra, corrent centenars de quilòmetres cap al cor de França.

"Des del mirador de Durtol, en aquelles hores passades contemplant les planúries de l'Auvèrnia i les serres de les Cevenes, quantes vegades havia somniat aquella Nació immensa, aquell aplec de pobles que es podien entendre uns amb altres i que des de València s'estenien per la Mediterrània fins al Rose i les estribacions dels Alps; que pel Pireneu van a confrontar amb les terres basques i toquen l'Atlàntic i el voregen fins a les boques del Leira (Loire).

"Avui, encara, quan deixem les ciutats populoses amb què el francès del Nord amb

la seva força civilitzadora les ha recobertes, s'hi troben les ruïnes d'aquell aplec de pobles; en la conversa del pagès que en català ens entén i pel català l'entenem; en els noms de les valls, les ciutats i les muntanyes, en els cognoms dels homes; en les esglésies romàniques que semblen tretes de les nostres serralades; en les Verges ennegrides pel temps, que s'hi veneren.

"Furgant una mica, gratant una capa del francès, enderrocant aquelles cases d'alta coberta negra, treient-ne aquella crosta nova, forastera, hom aconsegueix veure's a casa, en terres pròpies, en terres d'aquella gran civilització nostra que desaparegué amb la força i el poder de la Nació Catalana.

"Si n'és de gran, aquesta empresa de resurrecció, aquest problema d'ésser políticament el que som en l'ànima.

"Ben poc l'han vist els que el qualifiquen de raquític i de restringit, els que el veuen petit amb llurs ulls migrats i curts de vista. Potser és massa gran, potser és massa gros per a la branca que resta sencera d'aquell gran arbre de pobles!

"Des d'allà, apartat de la lluita apassionada, sentint només el ressò de la batalla d'aquests darrers temps, em semblava entreveure el nostre actual problema, concen-

trat en aquesta Barcelona, cap i casal de Catalunya, que ha format i enamorat les nostres ànimes, que és centre de les nostres forces, fornal de catalanització, cor de la nostra raça, que rep a riuades les tèrboles avingudes de les gentades forasteres per a convertir-les en cos i en sang de Catalunya.

"En les hores pesades de malaltia, pensava el que representa per aquest problema nostre, per aquest problema universal de la llibertat colectiva dels pobles, que serà per al segle XX el que per a la llibertat individual fou el segle XIX, la formació de la capital catalana, per la que treballa en gestació no interrompuda tota la terra catalana, tota la vida catalana... per la que tant havem treballat totes aquestes darres anyades... per la que tant han treballat els regidors catalanistes...

"Des d'aquelles terres d'Auvèrnia, avui vençudes pel poder d'una sola ciutat; des d'aquella civilització, en aquell medi, que és el medi i la civilització engendrats per una sola ciutat gran, es comprèn la força que representa aquesta Barcelona nostra en formació; aquesta caòtica aglomeració que de vegades vol tornar-se contra nosaltres, contra ella mateixa, pel pes de les masses forasteres no assimilades que duen

encara el pensament de les terres mortes i desertes d'on emigren. Des d'allà, contemplant serenament el problema, s'entreveu el triomf segur quan la tempesta sigui passada, quan la massa confosa s'hagi posat, quan el fang remogut torni a ésser terra...

"Que serà terra nostra, com seran ànimes assimilades per la força de la nostra gran ciutat, les masses forasteres; com serà nostre llur pensament abatut davant la força de cultura que representa aquest Paris del Migdia.

"I aleshores, la nostra batalla de la llibertat nova, serà guanyada. Aleshores s'uniran altra vegada a la circulació de la vida nacional catalana aquestes terres que la força ens separà per a portar-les a desnacionalitzar-se sota la influència d'un altre poble."

Heus ací, tot el pensament nacional, tot el pensament cultural d'En Prat, que més tard — 1910 — passà al capítol setè i als darrers mots de "La Nacionalitat Catalana". I, per poc que hom mediti el contingut d'aquest article, tant com el pensament nacional, tant com la idea cultural catalana d'En Prat, es trobarà davant, suggerit, tot el seu pensament polític; és a dir, tota l'orientació per a la política interna

de Catalunya i tota la suggestió de la política ideològica, de la política internacional que Catalunya farà bé d'aplicar, i que ell començà a posar en pràctica, primer a la seva acció a la península, dins l'Estat en què es troba engavanyada i, correlativament i seguidament, al camp més vast, més ample d'Europa.

Arribem a la segona part, a la part pràctica de la nostra dissertació.

3

L'ACCIO POLITICA PER A L'ACONSEGUIMENT DE L'IDEAL CULTURAL DE CATALUNYA

Si Enric Prat de la Riba no hagués fet res més que somniar grandeses i versar en articles apassionats els seus somnis, algú podria dir, potser, cabalment això: que havia somniat somnis d'història, que havia agitat desigs impossibles i, que, en definitiva, havia emmetzinat l'ànima dels que, després d'ell i per ell, somniarien somnis dels seus somnis i esdevenidors del seu esdevenidor. Sortosament, però, per als continuadors empedernits de la seva idea política, En Prat féu quelcom més; féu quelcom de

l'obra amb què esdevé patent el geni polític: En Prat començà a donar realitat, a donar vida vivent als seus somnis i n'hauria portat més enllà, hauria deixat la seva obra en molt més bona i menys perillosa edat, si la seva vida, que fou, per a fonamentar una política, tan curta, s'hagués perllongat fins a una bella edat de patriarca. A desgrat de tot, però, per En Prat, el nostre verb, els nostres somnis nacionals es feren carn de realitat, vida de poble encarrilat i perfecte. Com? De quina manera? Amb quines normes essencials? Em sembla que val la pena d'escatir-ho, just en aquests moments en els quals, l'esperit, que fou tan precari, de la Mancomunitat, ha trobat i és a punt de confirmar-se en la major potència de vida inicial que En Prat li desitjava.

SUGGESTIONS PRATIANES PER A UNA POLITICA CATALANA INTERNA. — EL FET ECONOMIC BARCELONI I EL FET CULTURAL CATALA

Comencem, doncs, per les suggestions de conducta, de política interior dels catalans, que de l'article que hom ha llegit es desprenen. No us costarà gaire de recordar l'al·lusió que En Prat hi fa de Barce-

lona. "Des d'allà", diu, des de Durtol, des de l'Auvèrnia, a l'extrem nord de la gran Pàtria, on en català l'havia entès la gent del camp i on ell en auvernès els entenia, "em semblava entreveure el nostre problema concentrat en aquesta Barcelona, cap i casal de Catalunya, centre de les nostres forces, fornal de catalanització, cor de la nostra raça, etc." I des d'allà, encara, "en aquell medi, que és el medi i la civilització engendrants per una sola ciutat gran, *es comprèn la força que representa aquesta Barcelona nostra en formació...*"

No cal pas reproduir més, pel nostre objectiu d'aquesta nit. Si no ho sabéssim per res més, si amb En Prat o després d'En Prat altres no haguessin argumentat igual, bastarien aquests mots per adonar-nos que, el fonament, l'esperança cabdal de la fe patriòtica d'Enric Prat de la Riba, fou Barcelona. I que del connubi, de la fusió d'aquests dos fets: fet cultural de Catalunya i fet econòmic de Barcelona, d'obtenir que l'aconseguint del triomf d'aquest fet cultural fos vist com un bell i interessant objectiu, com una conquesta de cos nacional pel fet econòmic barceloní; i que la pujança, la prosperitat, el dinamisme ininterromput i abassegador de Barcelona fossin vistos per la cultura catalana naixent, com

la nau més segura i més ràpida per anar vers els horitzons del seu gran somni, esperarà En Prat i obtingué el posar en marxa una primera línia de la política interna dels catalans.

SUGGESTIONS PRATIANES PER A UNA POLITICA CATALANA EXTERNA.—UNA IDEOLOGIA INTERNACIONAL PENINSULAR I EUROPEA.—D'ACORD AMB ELS IDEALS INTIMS DE CATALUNYA

Segona suggestió política pratiana: la que deriva d'aquells mots del seu article, segons els quals, "el segle xx serà per a les llibertats collectives, allò que fou el segle xix per a les llibertats individuals". Es a dir, i ho diu ell mateix: propugnació universal dels principis ideològics de llibertat cultural que Catalunya vol per ella. I aplicació immediata, és clar, d'aquests principis, al primer cos estatal que la incorporació cultural de Catalunya ha de transformar: a l'Estat espanyol. O més ben dit: conquesta, transformació orgànica de l'Estat espanyol, primera garantia suprema de la llibertat i expansió de Catalunya i, encara, de la irradiació des dels cimals del novell Estat peninsular de la ideologia universal de Catalunya.

4

UNA ACCIO POLITICO-CULTURAL CON- CRETA PER A LA CATALUNYA AUTONOMA

Ara bé. La lucidesa, el fi instint polític i el geni creador d'En Prat, res no els demostren tant com el fet que, aquestes suggestions, escrites l'any 1904, molt abans que la guerra d'Europa i el seu desenvolupament econòmic portessin a pensar en concret en la concentració, en la unificació econòmica i alhora en l'esmicolament politico-cultural del continent, molt abans que la política d'Espanya s'obris tan favorablement com avui als destins de Catalunya, semblen escrites d'ara mateix, al dictat de realitats novament emergides i per una aplicació precisa, immediata. Verament, per a la cristallització de les doctrines, dels propòsits d'En Prat, Espanya i Europa han fet, més que no pas Catalunya, un llarg camí. Tant de camí, que es pot dir que alguns d'aquells propòsits ja són una realitat, confusa, sí, ja ho sé, més per inaptesa dels homes que per poca virtut o per inoperança dels fets, i d'altres poden esdevenir-ho, desastrosos i tot, d'un moment a l'altre. Jo crec,

que si En Prat vivia, exultaria de trobar-se, com un nou Adam, en un paradís, en una creació que espera noms novells per a totes les coses. Davallem, doncs, com a final d'aquesta conferència, de les fredes suggestions polítiques que havem tret del text pràctic, a la realitat present, per a fixar-hi, amb poques paraules, les monjoies d'una acció politico-cultural immediata, d'acord amb els fins culturals de Catalunya.

NORMALITZACIO DE LA VIDA CATALANA I EXPANSIO CULTURAL NACIONAL

Tenim, se'ns confirmarà aviat, una Catalunya autònoma, una Catalunya amb certa llibertat de moviments per a començar la seva vida, per a posar-se en marxa vers etapes més grans. Una Catalunya que ha determinat ja un caient de la nova Constitució espanyola, gràcies al qual, resten en un peu constitucional igual, els principis assimilistes i unitaris de Castella i els principis plus-culturals i federals dels catalans. Què hem de fer perquè en aquesta Catalunya autònoma, prosperi la nostra aspiració, la nostra desiderata cultural? Què hem de fer per encarrilar la vida política nova

que tots hem contribuït a donar-nos a Catalunya i a Espanya?

Recordem, en primer terme, si volem que el nostre somni cultural, que el nostre anhel nacional triomfin, recordem-nos d'aquella puixança econòmica magnífica de Barcelona, de Catalunya, en la qual En Prat fonamentava la seva esperança d'un esdevenidor venturós per als més grans propòsits catalans. Res que destorbi, res que pugui aminorar des de qualsevol extrem, el desenvolupament lliure, el lliure dinamisme d'aquest fet econòmic, no serà bo, en definitiva, pel lliure expandiment del nostre fet cultural. Cal que els catalans, cal que aquesta gran massa de catalans autèntics que és tota la nostra classe mitja —i cal donar a aquesta denominació tota l'amplada que en realitat té en extensió i en profunditat—aquella classe mitja, que a Catalunya ha fet el catalanisme i que, en general, s'ha trobat sempre a l'origen de tots els moviments saludables del món, defugui els extremismes i actuï assenyadament d'acord amb la seva idiosincràsia temperamental de centre. Assenyadament i enèrgicament: enèrgicament disposada a fer prevaler el seu bon sentit i a jerarquitzar Catalunya segons ella, contra la fúria iconoclasta dels energúmens de sinistra i el

despit desenfrenat dels dretans desposseïts. Contra les possibles dictadures dels extrems, l'acció enèrgica, la política del bon sentit, unànime, popular, cristiana, constructiva, desamortitzadora d'abusos, del centre.

I una vegada en peu aquesta Catalunya augusta, tant de temps desitjada, caldrà emprendre francament, lleialment, sense eufemismes, ben plantats en el nostre dret constitucional, ben fermes en la Constitució que obre les portes a un període de pugna noble entre la política de Catalunya i la de Castella, caldrà emprendre, dic, la gran obra de penetració i expansió de la cultura catalana i de desglossament de les cultures peninsulars. Prat de la Riba creà les primeres institucions culturals d'Estat de Catalunya: l'"Institut d'Estudis Catalans", la "Universitat Industrial" i altres. L'autonomia augmentarà el nombre d'aquestes institucions, però cap no fóra completa, cap no compliria la missió transcendental que Catalunya espera d'elles en reprendre la seva llibertat, si a una o a algunes o a totes no les guiava, no s'organitzaven pel gran fi de la nostra cristallització cultural absoluta. Caldrà donar a l'"Institut", caldrà donar a la "Universitat", caldrà donar a una possible "Editorial d'Estat", precises, am-

plissimes orientacions, perquè puguin entendre llurs cases o llur obra, perquè puguin fer llur obra sàvia i proselitista, perquè puguin conquerir la iniciativa dels estudis i de la divulgació científica i literària del país o estranger, sempre, però, en català o en les grans variants dialectals si cal, a València i a Mallorca. Caldrà preveure, justament de cara a l'atracció, a la penetració catalana a les terres valencianes i a la penetració, a la catalanització definitiva de les terres aragoneses que ja graviten d'una o d'altra manera o que encara poden gravitar vers la nació catalana, caldrà preveure, dic, la conversió de dues ciutats nostres, estratègicament tan importants en aquest ordre de coses, com Lleida i Tortosa, en dos grans centres de cultura, de civilització, d'humanització rurals peculiars i en bases econòmiques (que temps ha ja havien estat) ambdues, les més importants, tret Barcelona, de la Catalunya nova. I caldrà associar, part d'allà dels Pireneus, els nostres anhels integristes, als anhels de renaixença i d'obra cultural paralela a les que he dit, que animen, per exemple, una "Societat d'Estudis Occitans", de Tolosa, co-bejosa de créixer, de prosperar al cor de la vella capital del Llenguadoc i d'expandir-se, de multiplicar-se, a Bordeus, a Lemot-

ges, a Clarmont, a Grenoble, a Marsella, a Montpeller i allà on calgui.

SUGGESTIONS PER A UNA ACCIO POLÍTICA PENINSULAR.

I caldrà que estiguem disposats a animar, a associar-nos l'obra particularista, cultural i política dels gallecs i dels bascos, els nostres aliats en el combat de la transformació politico-cultural de la península, que ha posat en marxa la nova Constitució. Caldrà crear a Barcelona, els "Congressos", de celebració periòdica, de les nacionalitats hispàniques, per articular en ells totes les iniciatives de cadascuna, i fer que d'ells emergeixin vers els Parlaments autònoms i les Corts generals d'Espanya, la nova economia, la nova política exterior, totes aquelles iniciatives de les quals depèn la grandesa de la Catalunya nova, totes aquelles reformes constitucionals amb les quals podrà restar ben fonamentada la pau, el contentament, la prosperitat de les nacions que Déu guarda a l'extrem occidental d'Europa.

MOTS FINALS

Res més, senyors. Perdoneu si us he retin-
gut massa estona a l'entorn d'una matèria,
la qual ben segur que hauria pogut ésser
tractada amb major economia de temps i
amb més lucidesa.

Política exterior de Catalunya
de Catalunya per Josep Carbonell

**POLITICA EXTERIOR
DE CATALUNYA (*)**

per

JOSEP CARBONELL

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY NATHANIEL BENTLEY

LA política exterior dels pobles obeeix a normes molt més fixes, actua per mòbils molt més permanents, molt més utilitaris, molt més pràctics, molt més estrictament pragmàtics, que els que poden moure llur política interior. En el camp d'aquesta, els conceptes ideals de la vida, a tots els quals no és pas aplicable l'"struggle for life" del naturalista britànic o la regla materialista del marxisme, juguen sovint, i venturosament, una pugna noble, desinteressada, espiritual, de superació humana. Però heus ací que elsampions d'aquesta mateixa superació, han de passar de la palestra de la política interior a la de la política externa; han d'articular per a llur país una política exterior. I de seguida veureu com, per allunyats d'idees que estiguessin de llurs antecessors, tres preocupacions, tres objectius, les mateixes preocupacions i objectius que foren l'alfa i l'omega, el nervi de la política dels governs anteriors, presideixen llur ac-

ció, matisada només, accentuada, vestida a la moda del règim nou, de la nova manera de governar. I aquests objectius, aquestes preocupacions, no són altres que, "la seguretat nacional de part de l'exterior", "la integració o reintegració nacional", si és del cas, i "l'expansió general, política i econòmica" del poble, de l'Estat que representen.

Així actuà, i ho retreiem a manera d'exemple, la diplomàcia de la Revolució Francesa en relació amb la política exterior de la Monarquia caiguda. I així actua la "Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques" russes, en relació amb la política tzarista d'altre temps.

1

EL PROBLEMA DE LA SEGURETAT AUTONÒMICA DE CATALUNYA

Circumscrits, com acabem de deixar-los, els objectius de la política internacional d'un Estat qualsevol i cenyit el primer dels tres postulats, tal com hi cenyirem els següents, a les justes proporcions, a la realitat vivent de la Catalunya d'avui, deixats de banda tots els altres aspectes que el pro-

blema de la seguretat internacional de Catalunya podrà prendre en el curs de la nostra cristallització nacional, aspectes sobre els quals ja ens alligona la Història, l'actual, l'immediat aspecte de la nostra seguretat externa és el de la nostra estabilitat, el de la nostra perdurabilitat i intensificació autonòmica a Espanya.

Prego al Congrés que, tramuntat ja el zènit entusiasta, tombat ja el paroxisme efusiu, emocionat a què ens hem llançat aquests dies molts catalans, per la venturosa coincidència dels nostres postulats catalanistes i els de la política amb què es vol consolidar i espera prosperar la República espanyola, tracti de veure clar al fons d'aquesta qüestió i d'avaluar amb tota exactesa, les garanties polítiques en què l'autonomia que anem a gaudir, recolza.

Tenim una Catalunya autònoma per llei de la República, llei debatuda tots sabem com, i en virtut de la qual oposició ens ha arribat arquiexpurgada (abans, en dictaminar-la, ja ens l'havien delmada) la llibertat que plebiscitàrem i que esperàvem veure confirmada per les Constituents d'Espanya. Tenim una autonomia, la qual, minvada i tot, ha eixit del Parlament espanyol, no pas amb una acceptació unànime i franca, sinó per gràcia d'una majoria ocasional,

bona part de la qual no entén pas la República (d'ací les prevencions de què l'Estatut ha restat esmaltat) de la bella, acceptable, però quasi unipersonal manera que l'entenen les poques personalitats de vàlua que han apadrinat les nostres aspiracions; sinó que s'ha avingut a votar-la per disciplina tàctica d'uns partits, contra d'altres partits, els quals, amb més llibertat d'oposició, han pogut dir clarament que voldrien una República, una Espanya *nova*, d'estructura i amb les maneres estatals de la Monarquia antiga. No ha triomfat, és cert, aquesta tendència; però això no treu pas importància al fet de la seva existència, de la seva extensió i a la virior que podria adquirir en qualsevol moment favorable, en qualsevol canvi ministerial, *sobretot si es té en compte que vivim un període revolucionari*, és a dir, un període en el qual, les accions i reaccions polítiques són més fàcils i els canvis, per maniobres brusques dels partits, per la violència de la passió política, pels interessos morals i materials que la Revolució fereix i agreuja, possibles al cent per un. I no fóra, ens sembla, gens prudent que, en cercar de consolidar les posicions que Catalunya ha assolit després de tant de bregar per heure-les, i d'avaluar les garanties de permanència en què aquesta

autonomia nostra recolza al present, per saber si són suficients o si cal cercar-ne d'altres de més definitives, descuréssim aquest canvi possible de front polític, entre les adversitats que encara ens poden venir del costat d'Espanya.

... ..

L'autonomia, la llibertat de Catalunya, sentim a dir sovint, són tan sòlides, tan garantides, com és sòlida i garantida, a Espanya, la mateixa República. Ni que així fos, però, sentiríem o tindriem la nostra llibertat, la nostra situació política per prou garantida o segura. Perquè el que en definitiva caldria, fóra més que de la República en respongués la nostra llibertat, la nostra voluntat, associada a la lliure voluntat de totes les altres nacions hispàniques, que no pas de nosaltres, de la nostra autonomia, la República. Però de moment, no és aquest el cas. L'autonomia, la llibertat catalana, no són, no se les pot considerar, avui per avui, tan sòlides i garantides com ho sigui el règim polític nou d'Espanya. I bastarà a confirmar la idea que els catalans no hauríem d'oblidar mai: **QUE HI PODRIA HAVER REPÚBLICA A ESPANYA I DESAPARÈIXER O TORNAR-SE INOPERANT EL RÈGIM AUTONÒMIC ESTABLERT A CATALUNYA**, la sedició mili-

tar recent i frustada de Madrid i Sevilla (10 d'agost) per la qual, d'haver triomfat, més de mitja Espanya, potser i tot més de mig Parlament, s'haurien sentit patriòticament interpretats.

Els fonaments autonòmics en què els governants actuals de la República volen assentar-la, constitueixen només, per Catalunya i de moment, una notable garantia d'estabilitat; no, però, una garantia suficient, amb la qual poguéssim considerar liquidada tota preocupació nostra de cara a Espanya. Si els nostres lligams amb l'Estat espanyol no fossin altres que el Pacte que hauria pogut derivar, per exemple, de la consolidació de l'estat de coses proclamat i mantingut del 14 al 17 d'abril de l'any passat, la nostra situació, tot i ésser en l'aspecte de la seguretat i de les garanties perillosa, fóra amb tot ben diversa, perquè un canvi d'actitud d'Espanya, suposaria un conflicte greu, al qual podríem respondre —i potser no sols— de manera adequada. Cosa gens probable ara, en canvi, per al cas que, una nova, una vella orientació de la política espanyola (política més fàcil, política de contuberni, política innoble) es decidís a paralitzar-nos l'autonomia, creant dificultats a la nostra Hisenda i als nostres altres departaments de Govern, amb el fum

d'inspectors i delegats, amb el vet cada any possible del ministre de Finances del Govern Central i amb interpretacions i discussions inacabables entre la Generalitat i el Tribunal de Garanties de la República, de les quals ja foren antecedents immediats les de l'extingida Mancomunitat i el Tribunal de Comptes reial.

Notable, però no suficient, ho repetim, és per a Catalunya, la garantia de la tendència republicano-estatal per ara triomfant, i la franca, la lleial voluntat i la vàlua poc corrent d'alguns dels homes cabdals que l'encarnen. Gran cosa és per a la llibertat dels pobles, poder-ne ancorar la seguretat, la mantenència, en la bona disposició, en el raciocini recte, en l'assentiment afectuós d'un bon nombre, si no de tots aquells dels quals depèn. Però, val més encara que això, que desaparegui l'instrument, que desaparegui la causa, que desaparegui o es transformi d'una manera efectiva, si més no, el cos polític que es féu incompatible amb la pròpia llibertat. Així fou afortunada per a Itàlia, la desaparició de l'Àustria-Hongria dels Hausburg, i així per a tots els pobles renaixents de l'Imperi Britànic i de la mateixa Irlanda, la transformació evolutiva almenys, si no la desaparició sobtada, del cos polític que l'anullava. MÉS

QUE GARANTIES PERSONALS, QUE MAI NO PODEN ÉSSER UNANIMES NI D'UNA DURADA MÉS LLARGA, NO JA QUE LA VIDA, SINÓ L'APOGEU D'UNA PERSONALITAT EXCEPCIONAL, O, SI VOLEU, A MÉS A MÉS D'ELLES, ALLÒ QUE ENS CAL, ALLÒ QUE CAL A CATALUNYA SÓN GARANTIES POLÍTICO-ESTATALS TAN ABSOLUTES I TAN IRREMEIABLES COM ES PUGUI. I aquestes garanties de seguretat, que no poden fer, ja ho sabem, llevat d'entre els bascos, avui per avui, una aparició taumatúrgica, perfecta, definitiva a Espanya, ens poden, això sí, advenir, ens les pot preparar únicament, la ràpida autonomització d'un nombre suficient de pàtries peninsulars vives, disposades a menar una vida autònoma i a esdevenir cada dia més lliures, com ja comença a ésser autònoma i vol esdevenir més lliure, Catalunya.

LA "CONFEDERACIÓ IBÈRICA", GARANTIA SUPREMA DE LA NOSTRA LLIBERTAT I GRANDESA NACIONALS EN L'ÀMBIT PENINSULAR I CONTINENTAL

Qui subscriu aquesta ponència, ha tingut sempre els seus dubtes sobre la convenièn-

cia i sobre l'estabilitat, sobre la solidesa d'una llibertat catalana absoluta i solitària (a menys de preveure-la molt més mediatitzada per poders estrangers del que Portugal es pot considerar intervingut per Anglaterra) i ja no cal dir sobre una llibertat relativa, també solitària, atorgada per un Estat espanyol, el qual restés, en totes les seves altres parts, profundament unit i políticament compacte. I contribuï sempre a mantenir i a afermar aquests dubtes, no sols el pensament dels possibles canvis de front polític a Espanya a què he fet al·lusió anteriorment, sinó una altra consideració la qual correspondrà tractar en el segon apartat de la ponència. Aquesta: que la llibertat absoluta de Catalunya, que la separació d'Espanya de la Catalunya anomenada estricta, no podria pas ésser una llibertat passiva, com ho ha estat i és, per exemple, a desgrat de Galícia, la llibertat de Portugal, sinó tot al revés, una llibertat activa, una llibertat en peu de guerra, almenys fins que s'hagués aconseguit, i a desgrat de poder-hi sucumbir, la integració completa al nostre cos polític, d'aquelles altres terres, d'aquelles altres regions tan catalanes com el Principat, que haurien restat excloses de la Catalunya alliberada.

És, cabalment, des d'aquest punt de vista, que de sempre, també, hem trobat bona, la més bona entre les solucions del problema català, aquella que es limités a obrir un camí als nostres afanys nacionals. És a dir: aquella llei d'autonomia, la qual, al mateix temps que la nostra llibertat, suposés un canvi efectiu de l'estructura de l'Estat espanyol. És sobrer, quasi, de tornar a dir que aquest canvi d'estructura no el podria suposar una autonomia limitada, atorgada solament a Catalunya; sinó les autonomies progressives que possessin en marxa diverses nacions peninsulars vers la constitució d'altres tants Estats lliures, per bé que vinculats per interès polític i econòmic comú, per una superestructura confederal (1). La nostra seguretat, la garantia de les nostres llibertats inicials i de les llibertats definitives de demà, depenen d'aquest canvi. I de la "Confederació" i de la nostra hegemonia en ella, més que de cap altra possibilitat externa i anormal, depèn, encara, que arribin a ésser possibles les esperances nacionals més altes dels catalans.

Per això ens plau, per això, a desgrat de totes les falles, trobem bona la tendència politico-estatal de la nova Constitució espanyola; A CONDICIÓN, ÉS CLAR, QUE AQUESTA TENDÈNCIA, QUE AQUESTA

PORTA OBERTA A L'ALLIBERAMENT I AL PACTE—POLÍTIC I ECONÒMIC—CONFEDERAL DE LES NACIONS PENINSULARS, NO SIGUI EN CAP MOMENT BURLADA; A CONDICIÓ QUE CATALUNYA COMPREGUI QUE LA SEVA AUTONOMIA, NI QUE FOS ABSOLUTA, NO ÉS EL FI EN QUÈ POT REPOSAR-SE, SINÓ EL TRAMPOLÍ MÉS ALT DES DEL QUAL ENS PUGUEM LLANÇAR AMB MÉS IMPETU A UNA ACCIÓ POLÍTICA A FONS PER AL NOSTRE ACOMPLIMENT NACIONAL TOTAL (2).

.....

Servirà, segurament, a la més clara comprensió de les normes en què de seguida tractarem d'articular la política de seguretat, d'afiançament, de consolidació autonòmica que preconitzem, l'esbós, per sumari que sigui, de la geografia confederal d'Espanya a què acabem de referir-nos.

No massa Estats. No una profusió de nacions que no ho són. No un eixam d'estels en la senyera vincular. Quatre grans nuclis nacionals si la cosa es feia en l'Espanya tal com avui és conceptuada, i quatre, encara, o cinc, segons com es resolgués el problema galaico-portuguès. I ja satisfarien aquests Estats nacionals dintre seu, els corresponents problemes de llibertat regional.

Heus aci l'esbós:

a) CATALUNYA, amb el Principat, València, les Balears i Aragó.

b) EUZKADI, amb Navarra i les anomenades Províncies Basques.

c) GALÍCIA, o sigui, també, les quatre Províncies Gallegues, susceptibles d'incorporació autònoma a PORTUGAL.

d) ESPANYA, amb Lleó, les Castelles, Extremadura, les Illes Canàries i Andalusia —amb el Riff-Yebala — i Astúries autònomes.

El dia que aquest desglossament políticopeninsular serà un fet, el dia que cada un d'aquests Estats serà un cos nacional vivent, actiu i amant el vincle confederal, només per la justa comprensió de l'interès comú polític i econòmic a mantenir-lo, la seguretat política de Catalunya a la península serà completa. I és per precipitar l'adveniment d'aquesta jornada, que proposem la propugnació de les quatre conclusions següents:

I. Necessitat absoluta, a Catalunya, de governs—de partit o de coalició—, però pregonament catalanistes, amb els quals sigui possible la continuïtat d'acció d'una política catalana nacional i confederal tal com la que acabem de descriure.

II. Muntatge immediat d'una propagan-

da il·lustrativa i estimulant de l'esperit d'autodeterminació i de vinculació confederal, portada per Catalunya en la premsa, en la tribuna i amb el llibre, a cada una de les nacions peninsulars.

III. Adhesió franca i decidida de la representació catalana a les Corts espanyoles, a la presentació i aprovació dels Estatuts d'autonomia que es presentin al Parlament.

IV. Participació, com més constant i abundosa millor, de catalans nacionals en els governs d'Espanya. Usdefruit permanent de tres ministeris: el d'Hisenda, el d'Estat i el de la Guerra o de l'Exèrcit.

2

EL PROBLEMA DE LA REINTEGRACIÓ NACIONAL CATALANA

Hem fet aHusió i acabem de delimitar els territoris peninsulars que Catalunya aspira a reintegrar al seu cos nacional. No és aquest desig un secret per a ningú. Entenem per terres nacionals catalanes d'Espanya, no solament les del Principat, sinó totes aquelles altres que el geni i el braç de Catalunya desvetllaren a una unitat política i de cultura, unitat cultural que ha per-

durat i perdura, a desgrat de la invasió, de la submissió i l'assimilació quasi total amb què, durant segles, interrompé l'Estat espanyol la vida pròpia de les nacions peninsulars i la bona harmonia i la potència possible de llur conjunt.

És terra catalana, València, en tota aquella extensió que el ressorgiment d'aquesta regió nostra del sud pugui reintegrar; ho són les Illes Balears o Mallorques; ho són bona part de les terres aragoneses (personalment, però, crec convenient pensar en la integració total d'Aragó a la unitat catalana, i això per raons geogràfiques, militars, polítiques i econòmiques) per la qual banda hem d'arribar a la catalanització dels Pireneus fins allà on, per Navarra, aquests monts famosos comencen a ésser bascos. Entenem per terres catalanes d'Espanya, totes aquestes que acabem de dir, i desitgem que, renascudes totalment a la cultura i al sentiment nacional propis, acabin per integrar un sol cos polític, no pas centralitzat abusivament com hom voldria fer creure que ho fóra, sinó un cos federal, en el qual ressuscités modernitzada, ben represa, aquella noble unitat catalana diversificada, compromesa reiteradament per la mala política i la mala ventura familiar del casal reial de Barcelona.

Però tampoc no és un secret per a ningú, que a aquest formidable estimulant de la voluntat política dels catalans, se li ha baratat la possibilitat del més lliure acompliment en la Constitució que s'acaba de donar la República espanyola. L'article 13 d'aquesta Constitució, nega a les regions autònomes veïnes, per més que pertanyin a un mateix nucli històrico-cultural, el dret de federar-se. I no fou admès, tampoc, que els municipis de qualsevol limit de Catalunya poguessin, complint tots els requisits legals que la Constitució exigeix als d'una regió que vulgui esdevenir autònoma, agregar-se a la Catalunya renaixent.

Anotem aquest fet, no pas per erigir-lo en una arma de combat immediat o en un element més de descontentament inoportú contra la migrada llibertat que se'ns ha atorgat i el cúmul de prevencions de què encara ens ve esmaltada. No. Circumscrita, com ja havem remarcat, aquesta ponència, a la precisió d'una política catalana immediata, de cara a l'Espanya vella que tracta de perdurar en la República nova, no podríem pas afirmar que aquest problema de la reintegració nacional catalana és ja un problema madur. No ho és, però sí que cal capténir-nos perquè ho esdevingui en l'espai de temps més breu possible. I lla-

vors ja veurem a quina altura resta la possibilitat d'acomodar la Constitució a les noves realitats que les iniciatives dels catalans hagin creat.

SUGGESTIONS PER A UNA ACCIÓ CULTURAL REINTEGRADORA

Mentrestant, però, la Constitució no veda a Catalunya, per exemple, la llibertat d'iniciativa per a l'extensió de la nostra cultura. No veda al nostre Govern, concentrar en aquests dos caps de pont de la Catalunya mínima que són les ciutats de Tortosa i de Lleida, ciutats que tant de paper han jugat en la història estratègica de les nostres desventures nacionals i que tan gran el podrien tenir en el de la nostra reintegració col·lectiva, formidables elements de creació, d'atracció i de penetració cultural i econòmica, al cor, l'una, de les terres valencianes i al de les terres aragoneses l'altra. Comarques agrícoles ambdues, l'element cabdal de cultura d'aquesta acció i expansió haurien d'ésser, en una i en altra ciutats, les que en podríem dir Universitats o Estudis del camp; dos grans centres de formació agrícola i d'humanització rural, els quals caldria dotar de tal manera,

que aviat poguessin comptar entre els mòdels d'Europa; i que, voltats de totes les facilitats d'accés i d'estada, exercissin, terres enllà del Mestrat i terres enllà del Ribagorça i del Cinca, una influència catalanitzant decisiva.

Pensem, encara, en les concentracions econòmiques que ja comencen a ésser i en les molt importants per llur població i llur riquesa que podrien esdevenir ambdues ciutats, si amb tota intenció se les utilitava, se les disposava per a tornar-se, a més a més de capitals culturals, a més a més de capitals mares d'una peculiar, d'una ben nostra civilització rural, centres econòmics de contractació, de finançament, de transformació agrícola-industrial de dos vastíssims "hinterlands" productors. Pensem, que pel nostre riu més gran, per l'Ebre, que mor a la mar als peus de Tortosa, que discorre no més enllà de quaranta quilòmetres de Lleida, a la qual resta unit pel Segre, i per terres més enllà fins a la mateixa Saragossa, podrien prendre contacte comercial amb la mar, amb preferència, almenys per certes mercaderies, a la línia terral de València (que l'espanyolisme voldria afavorir per oposició a Catalunya) i a la mateixa de Barcelona, les terres mediterrànies d'Aragó i les lleidatanes. Perquè fins a Saragossa

(i mitjançant canals fins a terres castel·lenques) podria ésser l'Ebre navegable i Tortosa, en ella mateixa i en les seves immediacions (Sant Carles de la Ràpita, els Alfacs) un empori marítim gran i dilatat de la Mediterrània catalana. Pensem-hi, perquè és en aquesta mena de capteniments, en aquestes proves de capacitat constructiva, perdurables pels segles, transformadores dels nivells culturals i econòmics, i, per tant, de la civilització dels pobles, que les nacions mereixen la llibertat i s'afermen per a la conquesta de noves possibilitats, de nous horitzons, d'objectius nacionals i expansius més vastos (3).

En un ordre de coses més general, tampoc no tenim vedat, res tampoc no s'oposa al fet que el nostre Govern, a través els seus organismes cabdals de cultura, tingui també un pla de política cultural expansiva, enfora els límits estrictes de la Catalunya d'avui dia. Per exemple, hom podria preveure per a l'"Institut d'Estudis Catalans", la possibilitat de crear a Mallorca, a València, àdhuc a Saragossa, sengles cases sufragànies d'alts estudis mallorquins, valencians i aragonesos. Casals, centres ben dotats, com caldria que fos ben dotada llur entitat mare l'"Institut d'Estudis Catalans" de Barcelona, perquè en pocs anys pogués

esdevenir un fet la conquesta total de la producció d'alta cultura dels països catalans esmentats i llur divulgació mundial en llengua nostra.

En un pla immediat al dels alts estudis, hi ha el de l'alta cultura docent. A la Universitat de Barcelona, que d'una o d'altra manera serà autònoma, li correspondria també una gran missió en aquest sentit preparatori de la reintegració nacional catalana. Obra d'iniciativa, obra d'intercanvi i de difusió d'estudis estructurats intencionadament per aital fi. Hi ha a València, a la Universitat de València, com hi ha a Aragó i a la Universitat de Saragossa, nuclis de professors ben disposats per a la tasca redreçadora de llurs països respectius i de la reintegració nacional subsegüent. Fóra bo de no negligir-los. Fóra bo d'associar-los, d'enquadrar-los als plans culturals nacionalistes que la Universitat descabdellés ací i d'aportar la col·laboració del nostre claustre a les iniciatives que ells puguin realitzar a Saragossa, a València o a d'altres ciutats aragoneses o valencianes.

En aquest mateix àmbit de les iniciatives universitàries, n'hi podria haver una d'especialment interessant. L'associació de la Universitat de Barcelona a les Universitats de València i de Saragossa, per a la ins-

auració d'una Universitat d'estiu conjunta. Les Universitats de Barcelona i de València no tenen cursos d'estiu. La de Saragossa, sí. N'organitza cada any a Jaca. Es tractaria, doncs, d'articular una obra conjunta, moderna i entonada amb l'estació, tota a base de formació, d'educació física, moral i intel·lectual, establerta per períodes de quinze o de més dies en diversos i bells indrets dels Pireneus aragonesos, de la nostra Costa Brava i en platges i serrats valencians i baleàrics.

En parlar de la Universitat i de la seva cooperació importantíssima a l'integrisme nacional, no podríem oblidar la preponderància que en les seves orientacions i en els seus èxits tenen els estudiants. A ells més que a ningú, moguts entusiàsticament per l'esperit patriòtic, pertoca empènyer la Universitat i els seus homes pels viaranys de grandesa que hom pugui suggerir. Conforta l'ànim i l'emplena d'esperança, veure com, a desgrat de preponderàncies i entusiasmes recents, ha estat descomposta ací l'organització general espanyola universitària i formada al seu lloc una "Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya", amb mires a objectius integristes com els que esbossem. Pugui ella portar-los ben tost a l'acompliment més absolut.

Resta, encara, en ordre a la cultura, un pla de divulgació, de difusió sistemàtica del llibre català, pedagògic, literari i utilitari. Bé podrien els editors de llibres catalans tenir alguna iniciativa patriòtica i comercial alhora!

No és, doncs, com se veu, ni curta ni insignificant la tasca reintegradora que, sense violentar per ara la Constitució de la República podem realitzar. I encara això no és pas tot. Perquè si de la zona d'activitats culturals passem a les de les iniciatives, a les de les coordinacions econòmiques i financeres i dels contactes i aliances polítics, veurem eixamplar-se davant nostre els horitzons de la nostra acció legal, constitucional, d'una manera extraordinària.

SUGGESTIONS REINTEGRADORES D'ORDRE ECONÒMIC

En efecte. Res no s'oposa que els òrgans directors de l'economia catalana —òrgans directors de l'agricultura, de la indústria i del crèdit o finances— orientin amb un mateix esperit reintegrista que els òrgans culturals, l'estructuració econòmica de la Catalunya autònoma. I en aquest ordre de coses hi ha, en el pla de l'agricultura, una tasca enorme i inèdita a fer.

Obsessionats amb la importància que a Espanya i amb relació a Espanya ha adquirit la indústria catalana, pocs són els nostres homes públics els quals semblin recordar que Catalunya, la nostra Catalunya mínima, és per naturalesa i primordialment, una nació agrícola, d'un tipus d'agricultura divers, per posició, per condició geogràfica i per condició humana, de l'agrariisme espanyol. Per tant, una unitat agrícola amb necessitats d'orientació, de defensa, de protecció estatals diferents també de les orientacions, de la protecció i de la defensa de l'agricultura espanyola pròpiament dita. I que aquesta agricultura catalana del Principat, amb característiques i fretures pròpies, la qual l'any passat atenyé el volum següent: producció agrícola: pessetes 938.500.000; ramaderia i avicultura: pessetes 230.000.000; total: 1.168.500.000 pessetes, té una perllongació formidable en l'agricultura valenciana, la qual, en el mateix exercici de 1931 s'ha evaluat en 1.077.078.000 pessetes, descompartides 863.900.000 de la producció agrícola i 213.178.000 de la ramaderia i avicultura, en tota aquella part de l'agricultura aragonesa que no respon a una situació de monopoli, de privilegi i en l'agricultura mallorquina, solidàries totes elles d'una mateixa llei de regulacions per

a llur prosperitat davant l'Estat espanyol i davant el món.

L'agricultura general d'aquesta Catalunya íntegra, que són quasi totes les terres peninsulars de vessant mediterrani, és, com tota la producció agrícola mediterrània, essencialment una agricultura d'exportació, de mercat europeu, ric, afinat i culte. Del reconeixement d'aquesta realitat, en neix tota una llei, tot un graonament de necessitats i d'articulacions legals, tota una disposició, tota una organització comercial i industrial de l'agricultura nostra (organització que va des de les comunicacions o transports per mar i per terra a la transformació industrial dels nostres productes agrícoles amb tot llur entrellat de capital, de crèdit i finances) la qual encara és, en aquest aspecte totalitari, per iniciar.

Si els òrgans directors de la nostra economia autònoma, orienten llurs esforços a produir aquesta compenetració, aquesta solidaritat d'interessos agrícoles catalans del Principat, de València, d'Aragó i de les Balears i les iniciatives de cooperació i capitalistes subsegüents, mereixeran bé de la Pàtria, tant per l'obra en ella mateixa com per l'aclariment que operaran en la visual d'una economia catalana totalment independent de l'impedimenta que li és el pes mort de

l'agricultura protegida, de l'agricultura de monopoli espanyola.

I així en tot. Tot allò d'ordre natural o industrial que Catalunya freturi i no ho trobi en ella mateixa, ha de cercar-ho, en primera línia, en les terres de la germanat catalana més gran i evaluar-ho per una justa compensació d'intercanvi nacional. Tot allò que el conjunt d'aquestes terres representa en el compendi comercial i industrial de l'Estat espanyol avui, de la "Confederació Ibèrica" demà, ha d'ésser també evaluat i compensat en lleis i organització d'ordre intern i en l'estructuració de les relacions mercantils internacionals de l'Espanya ara com ara econòmicament unitària.

SUGGESTIONS REINTEGRADORES D'ORDRE POLITIC

Cap dubte que aquesta acció o accions d'ordre cultural i econòmic, emanades i dirigides per Catalunya, poden, han de trobar una ajuda complementària decisiva en l'acció de les nostres representacions polítiques al Parlament i en els òrgans de govern generals de la República. Tant de bo si cada partit polític català es fa el propòsit ferm d'emprendre-la i tots plegats no es

neguen el recolzament quan es tracti de defensar i de resoldre, a les Corts i al Govern d'Espanya, problemes que afectin la nostra reintegració nacional.

Cal que ens creem l'hàbit del nostre interès per tot allò que afecti l'emergència i la cristallització de la Catalunya més gran. Cal que ens fem una mentalitat adequada a aquesta concepció totalitària de la nostra Pàtria.

I no ens mancarà, des del primer moment, programa. A part els objectius d'ordre general que hem suggerit, n'hi ha d'ordre politico-culturals i de totalment polítics. Hi ha l'actitud d'impellir, hi ha l'actitud de fer propicis els governants d'Espanya a la concessió, a cada una de les regions catalanes que encara no la frueixen, de l'autonomia politico-administrativa que la Constitució de la República comporta. Ja sabem que aquesta autonomia no pot ésser concedida si abans no ha estat demanada i demanada popularment, democràticament. Però molt i molt es pot fer des de les altures dels organismes de la República i des de les altures dels partits catalans, els quals trobaran en cada una d'aquestes regions llurs afins i llurs aliats ideològics, perquè la idea autonomista prosperi en tots els països catalans, sobretot a València, on l'auto-

nomisme ja compta amb una ampla base de popularitat.

I si de moment l'aspiració autonomista encara no és prou madura, que vingui almenys per València, que vingui per Mallorca o les Balears, àdhuc per totes aquelles terres d'Aragó que han mantingut viva llur catalanitat, el dret a la cooficialitat de la llengua catalana, de la llengua nacional, atorgada que també fou a Catalunya amb anterioritat a l'atorgament de l'Estatut.

Heus aquí, senyors congressistes, el seguit de consideracions que ens menen a proposar-vos les conclusions següents, en ordre al problema de la nostra reintegració nacional:

I. L'article 13 de la Constitució de la República veda, almenys momentàniament, la reintegració de la Nació Catalana en un sol cos polític complet. No veda, però, el dret de preparar aquesta unitat material, mitjançant la cristallització d'una prèvia unificació espiritual i d'interessos. Es en aquest ordre de coses, gràcies al qual, d'altra part, serà possible el dia de demà la desaparició de l'obstacle constitucional, que ens permetem recomanar una política d'expansió cultural catalana reintegradora i d'unió econòmica de tots els països catalans, d'acord amb les bases següents:

a) Creació a les ciutats de Tortosa i de Lleida d'Universitats o Estudis del camp, centres promotors de civilització rural, avançades de catalanització, d'atracció i d'irradiació de Catalunya envers les terres valencianes i les terres aragoneses.

Utilatge d'ambdues ciutats catalanes, perquè esdevinguin, a més a més de centres de cultura, d'humanització rural catalana peculiars, dos grans centres vitals i econòmics als extrems de la Catalunya mínima, amb atracció profunda en les terres esmentades.

b) Captació i anostrament dels alts estudis de València, de Mallorca i d'Aragó, mitjançant l'extensió a aquests països de l'obra de cultura de l'"Institut d'Estudis Catalans", en la forma que ha estat esbossada. — Mitjançant els intercanvis universitaris en la mateixa àrea cultural, sota la iniciativa de la Universitat de Barcelona. — Mitjançant la federació de les associacions universitàries d'estudiants amb esperit nacional, de totes aquestes terres. — Mitjançant la concessió de beques de part de les institucions culturals catalanes, als estudiants de tots els territoris de parla catalana. — Mitjançant la més àmplia propaganda i foment en tots ells del llibre català.

c) Articulació de part del Govern de Ca-

talunya i els òrgans directors de l'economia catalana, d'iniciatives per a la unió agrícola i la defensa en comú de la riquesa terral de totes les terres catalanes, dins i fora de la península. — Federació de la propaganda i l'acció turístiques de totes les terres catalanes.

d) Establiment de relacions i de lligams entre els partits nacionals del Principat i llurs afins ideològics de les altres terres catalanes. — Adhesió de la representació catalana a les Corts espanyoles, a la defensa dels interessos materials de les altres regions catalanes que iniciïn llurs representacions respectives. — Interès sistemàtic de part nostra, perquè sigui estesa a València, a Mallorca i a les terres catalanes d'Aragó, la co-oficialitat de la llengua catalana, independentment de tot problema d'Estatut o d'autonomia.

3

CATALUNYA, EUROPA I EL MÓN

Aquesta ponència no fóra completa, no respondria del tot als tres enunciats del seu encapçalament, si, atesa la recerca de garanties per a la nostra llibertat autonòmi-

ca actual i per a la nostra llibertat i grandesa futures, i atès, també, en la part que la península comporta, el problema de la reintegració nacional catalana, silenciàvem la projecció nostra, la nostra vida de relació actual i les nostres aspiracions de relacions futures, polítiques i econòmiques, amb Europa i amb l'ample món.

D'acord amb el que portem escrit, internacionalment podem treballar per Catalunya de dues maneres. Una: directament, de Catalunya estant, sense cap més preocupació que nosaltres, sense cap més anhel que la nostra realització i expansió nacionals. Cert, és un camp limitat per la realitat autonòmica, però amb tot, pot donar un bon rendiment. En aquest pla, poden fer molt per Catalunya els nostres homes de ciència, els nostres prestigis artístics, tots els nostres homes d'estudi en relació o aclimatats o destacats simplement en els grans centres de cultura del planeta. Onsevulla que siguin, onsevulla que hagin arribat a portar llur nom i llur obra, en congressos, en acadèmies o universitats, poden promoure el bé de la Pàtria, si recorden que són soldats del seu present i constructors del seu esdevenidor. Catalunya ha tingut en totes les èpoques, prestigis internacionals, els quals, impel·lits pel geni de la raça, que no

és un geni casolà, retret, limitat, esquerp com es voldria fer creure moltes vegades, sinó intel·ligent a tot ésser-ho (i d'ací el seu seny) creador, audaç i nòmada, universal per damunt de l'emoció enyoradissa, que és el punt dolç de la seva personalitat, han passat a la història de tots els pobles i de la ciència humana amb relleus extraordinaris. No cal pas retreure noms. A tots, a vosaltres i a mi, ens en vénen a flor de pensament, procedents dels nostres temps medievals, dels nostres temps moderns, dels temps medievals i moderns de les nacions de l'Europa i de l'Àfrica pròximes, de l'Àsia, de l'Amèrica i de l'Oceania llunyanes. I més que els coneguts, més que els declarats famosos, han estat i són nombrosos els compatriotes de vàlua anònims, ignorats, catalans o fills de catalans, descomptats, per oblit recíproc, de la comunitat nacional. Aconseguida l'Autonomia, restablert un Govern propi, caldria que aquest oblit fos de part nostra reparat. Caldria relligar d'alguna manera tots els catalans prestigiosos esparsos del món, a l'obra de redreçament i expansió de la Pàtria. Aquest fóra el millor camí perquè acabés també de llur costat l'oblit i la passivitat que puguin sofrir envers Catalunya.

Segona manera: a través del nostre in-

tervencionisme en la política i en el regiment de la República peninsular d'avui, de la Confederació de demà, el pensament posat en el pla polític internacional en què aquest intervencionisme ens ha de permetre de moure'ns.

Entenem que obrariem un veritable "*capitis diminutio*" per Catalunya, si, enduts d'aprensions o de partits presos poc intel·ligents, ens alienàvem qualsevol dels dos camins assenyalats. L'ideal ha d'ésser, al nostre entendre, no adoptar l'un i excloure l'altre per principi, sinó servir-se d'ambdós, perquè ambdós poden ésser diversament profitosos i llur conjugació rendir-nos l'eficiència màxima que hem de voler sempre per Catalunya. Ho veurem per via d'exemple.

FRANÇA I NOSALTRES

Cap dubte que en el pla exterior, la potència, el present i l'esdevenidor de la qual ens interessa més, és, després del present i l'esdevenidor dels pobles peninsulars, França. L'Estat ultrapirenenc, ha pesat sempre en els nostres destins nacionals d'una manera decisiva. El mal que ens ha vingut de França i el mal que ens ha fet

Espanya, moltes vegades no ha estat sinó un mateix mal, una perllongació, un succedani el segon del primer. I la Història no ha clos, encara, els seus capítols.

Molt de mal, molt de bé ens pot venir de la República continental, segons sapiquem comportar-nos nosaltres. Mai no hauriem d'oblidar aquest tant de bé o tant de mal, quan enfoquem la nostra alta política a Espanya, la qual no podem deixar a mercè de les influències, de les pressions, de les enteses, de les coaccions (coaccions exercides moltes vegades a base de Catalunya) i submissions que tan funestes ens foren al llarg de la Història.

Bé, doncs. En el pla internacional, França té per a nosaltres un interès primordial. I aquest interès ens mena a preocupar-nos per tot el que a França interiorment o exteriorment la preocupi, i a cercar derivacions favorables per a nosaltres en les solucions que puguin tenir els seus problemes, el seu esdevenidor nacional i internacional. O reaccions, si la cosa no tenia remei.

Però, per quins camins? Pels de la nostra sola personalitat autonòmica, encara invàlida internacionalment? Pels d'una possible atzagaiada? No. I ací, en aquest punt és on se'ns presenten clars els beneficis que sobre França podem obtenir per cada un

dels dos camins de la nostra acció internacional: el camí de la relació cultural, ideològica i tot, directe, i el camí derivat de la nostra posició intervencionista — intervencionista d'Estat, no solament d'Hisenda, ja ho havem dit—peninsular, que fóra, que és un pecat polític tenir abandonat.

França té els seus problemes interns. Cada dia que passa s'esvaeix més l'eufòria de la guerra victoriosa i emergeixen a la superfície les realitats, les tristes realitats econòmiques que la guerra llegà, més les que la mala pau ha creat i crea constantment; i els perills vells i els perills nous, contra els quals cal seguir—com si no hagués passat res — prevenint-se i despendre, despendre sense aturador, enormement, inútilment!...

Crisi econòmica, crisi d'Estat. Cada dia més s'accentuen les veus que preconitzen reformes constitucionals; cada dia es parla més de la hipertròfia centralista i burocràtica de Paris, dels partits i llurs afers, cada dia es parla més de "regionalisme salvador", de "descentralització administrativa", de "llibertats culturals de les províncies", del "salvament que ha de venir de la vida provincial", de les grans províncies històriques de França, s'entén, i de "federalisme".

Tot això és molt interessant, evidentment. Ho és, sobretot, no solament perquè a França hi ha una Bretanya, una Alsàcia-Lorena o unes terres flamenques, i perquè hom pot preveure a les Gàl·lies una transformació de l'Europa anacrònica, com la que sofri l'imperi turc, com la que passaren l'imperi austriac i en part l'imperi rus i com la que s'està acomplint a Espanya, preludis de la veritable, de la desitjable unió confederal europea, sinó perquè hi ha un Rosselló i un Vallespir i un Conflent i una part de Cerdanya esquarterats de Catalunya, perquè hi ha a la frontera franco-catalana, una Andorra, on Catalunya i França són co-sobiranes, però que França tracta d'absorbir econòmicament i culturalment, i una Vall d'Aran tota nostra, però en idèntiques raons de cobejança francesa per motius de naixements d'aigües i de fàcils accessos des de l'altra banda dels Pireneus. I perquè enllà del Rosselló, enllà d'Andorra i de l'Aran, hi ha cinc grans regions meridionals—Provença, Llenguadoc, Gascunya, Auvèrnia, i Llemosí — tan lligades a nosaltres, a Catalunya i Catalunya a elles en la història racial, cultural i política passada, regions en les quals és latent una renaixença que ens les pot acostar novament, que ens les pot associar, que les pot integrar al nos-

tre fet cultural, àdhuc — per què no?, “impossibles” més grans arribaren a fet en la història d'Europa dels segles XVIII i XIX— al nostre fet polític, en els millors dels nostres dies futurs.

Tot això és molt interessant, molt bell, i per via directa, per via cultural, Catalunya, amb el seu exemple, àdhuc amb l'exemple de la nova Constitució espanyola, amb el seu entusiasme, amb la seva cooperació, pot alimentar la renaixença politico-cultural de les regions occitanes ultrapirenenques de diverses maneres eficients, i pot influir perquè, almenys la venturosa renaixença cultural que s'incrementa, sigui menada de cara a Catalunya.

Però França representa per Catalunya altres preocupacions, altres greus preocupacions; Catalunya té dins de França, al mateix Migdia, altres problemes, dels quals també depèn la nostra grandesa futura i que ella sola no els pot resoldre; els quals, avui per avui, només poden ésser resolts catalanament a través i amb la cooperació dels poders centrals de la República; demà amb els poders totals de la Confederació. D'aquest ordre són: el problema mediterrani i africà, el problema imperial francès, que ens afecta als catalans d'una manera directa; que no és sinó una perllongació

continental de la nostra seguretat, de la nostra independència, de la nostra llibertat nacional. Problema el qual, no hem de permetre que el resolgui Espanya a espalles nostres, si no volem sofrir, el dia de demà, els plats trencats de les conseqüències. I el problema de la nostra riquesa, de la nostra prosperitat agrícola, aquella riquesa i prosperitat agrícola comunes als catalans del Principat, de València, de Mallorca i d'una part d'Aragó a què ens hem referit abans. Riquesa befada, riquesa mercadejada sense habilitat o amb mala fe, riquesa menystinguda en els tractats comercials entre França i Espanya, per mor de la nostra insolidaritat i de la ignorància, la manca d'esperit nacional dels que haurien de vetllar per ella. I en tercer terme, el problema, encara inèdit, però importantíssim, de la perpetuació nacional, de l'enquadrament en "colònies nacionals" de part nostra i el respecte sobre pactes de part de França, de la nombrosíssima població catalana — de catalans pròpiament dits, de valencians i de balears — en aquell mateix Migdia occitànic on, a manca de vitalitat humana pròpia, han aportat ells llur vida, llur successió, llur capacitat comercial, llurs costums sanitosos, una riquesa considerable de la qual els catalans no ens podem pas desentendre (4).

Aquests dos darrers problemes: el de la nostra exportació agrícola i el de la nostra població al Migdia gàllic, s'enllacen amb un altre, el qual és, també, propi, almenys avui, de l'Estat central, de la República. Ens referim al problema de la representació consular "espanyola" en terres occitanes. Si la població peninsular, si els "hispanos" d'aquelles terres són gent nostra; si els interessos cabdals de l'Estat espanyol en aquelles regions són interessos nostres, ¿qui millor que nosaltres, qui millor que els catalans de la més gran Catalunya amb esperit nacional per a defensar-los? Ah!, senyors congressistes; cal saber, cal haver vist com ha tractat Itàlia, la qual, no ens iguala pas en importància en aquelles terres, com ha tractat, diem, aquest problema i com han esdevingut respectats i assenyalsats com a modèlics per França els italians rurals, agrícoles, afincats en terres occitanes i els comerciants establerts a les ciutats del Migdia, per adonar-se de quina ha estat, de quanta és encara la nostra misèria, la nostra menyscura nacional.

Cadascun d'aquests tres o quatre problemes catalano-francesos que hem dit, podríem tractar-lo amplament. No fóra, però, aquesta perllongació pròpia d'aquesta ponència. L'objectiu, bé ho recordareu, ha

estat de demostrar, sobre el fet dels nostres interessos a França, com no ens podem desentendre, com no és recomanable de desentendre'ns de cap dels dos camins que tenim: el directe i el del nostre intervencionisme peninsular, practicat en molt més alta escala i intencionalitat nacionalista que no s'ha vingut practicant fins ara, per a afermar, per a alçar internacionalment i cada dia, en glòria i majestat, Catalunya.

CATALUNYA, NACIO MEDITERRANIA

Si descomptem, del que acabem d'escriure, aquella part, la qual, específicament, només es pot referir a França, tindreu assenyalat en grans línies el criteri i els objectius de les nostres relacions exteriors amb les altres nacions d'Europa i del món. Tampoc ací, però, no fóra natural d'estendre's, de detallar.

En canvi, i perquè, ultra els aspectes cultural i econòmic generals, la constatació següent té un caire polític en relació estreta amb diversos aspectes dels problemes de què hem fet esment, si que hem de retreure, abans de cloure aquesta ponència, la condició mediterrània de la nació catalana.

Potència — i de quina envergadura! —

ahir, de la Mar Interior, mare de la cultura i de la civilització occidentals, Catalunya — i el Catalanisme per ella — aspira a restaurar la seva força i el seu prestigi medievals a la Mediterrània i al món. I des d'aquest punt de vista, res d'allò que passa o que pugui passar, cap gran o petit destí dels grans o petits Estats que en cent anys d'història ens han precedit en l'alliberament dels grans imperis i en el gaudi d'una plena vida nacional, cap gran interès imperial dels pobles que sense ésser específicament mediterranis en conqueriren la condició, no ens poden ésser aliens. Llur coneixença, llur amistat, llur esdevenidor ens afecten, ens són comuns d'una o d'altra manera. Tan comuns com els destins dels altres pobles, de les altres nacions o Estats confederals de la península, avui i demà. Així França, gran potència mediterrània, de la qual ja hem parlat especialment; així Anglaterra i Itàlia, les relacions cordials i l'amistat amb les quals, per idèntica condició, ens han de semblar en tot moment precioses... sense descurar la renaixença nacional dels pobles àrabs i islàmics, mediterranis, també, com nosaltres.

Traguem d'aquest apartat les conclusions que pertoca. I a vosaltres d'acceptar-les o refusar-les, segons el vostre crite-

ri, segons la vostra consciència política, tant com a mi d'excusar-me, per totes aquelles falles que hàgiu pogut descobrir en el treball que em fou encomanat.

Heus ací les conclusions:

I. Convindria que el Govern de Catalunya sistematitzés en un organisme "ad hoc", per exemple, en una Cancelleria de Catalunya, el foment i la direcció generals — cultural, política i econòmica — dels interessos internacionals dels catalans.

Mitjançant:

a) L'alta col·laboració dels homes de lletres i de ciència catalans en relació o adscrits a centres de cultura estrangers.

b) La participació oficial directa als Congressos d'unió confederal d'Europa, als de nacionalitats, i, en general, a tots els de fins econòmics i científics. I caracterització de la personalitat nacional de Catalunya i de les seves aspiracions polítiques, en els que de matèria política es tracti.

c) L'enquadrament dels catalans residents a Europa i Amèrica, en "colònies", "comunitats" o "agrupaments" radicats a les ciutats principals d'aquells continents. Associacions que podrien ésser presidides oficialment per un "delegat comercial" de Catalunya (5).

d) El respecte i cultiu, de la nostra part,

de les característiques culturals peculiars — gascones — de la Vall d'Aran.

e) El respecte, de part de la co-sobirania francesa, de la catalanitat cultural i els drets catalans de la co-sobirania d'Urgell a Andorra. I reciprocament: manteniment de part del Príncep-Bisbe d'Urgell, dels drets catalans sobirans que representa.

f) El desig que, aconseguida que ha estat l'autonomia de la Catalunya estricta i l'oficialitat consegüent de la llengua catalana en els seus territoris peninsulars, l'Estat francès procedeixi, almenys, a la introducció de l'ensenyament del català a les escoles i a la cooficialització del català al Rosselló i els altres territoris catalans de França.

g) L'interès molt especial per la incrementació de relacions culturals catalanes amb el moviment renaixentista de les terres occitanes de França.

h) La vigilància, el control de les relacions internacionals franco-espanyoles i les seves solucions, per tot allò que poden afectar en l'esdevenidor, la pau i la prosperitat de Catalunya.

i) Idem, de les relacions comercials, per tot allò que afecten la nostra riquesa i la nostra prosperitat agrícoles i la riquesa i la prosperitat agrícoles de la Catalunya més gran.

j) L'interès molt especial per a les colònies de catalans establerts al Migdia de França.

k) Idem, perquè la representació consular espanyola a les terres meridionals franceses, sigui formada exclusivament per catalans coneixedors i aptes en els afers agrícoles, peculiars de les relacions econòmiques entre les regions occitanes ultrapiquenques i les regions catalanes de la península.

l) Les relacions amistoses, els intercanvis culturals i comercials amb els països fraters de la Mediterrània.

NOTES

(*) Ponència presentada al Primer Congrés de la "Unió Democràtica de Catalunya", celebrat a Barcelona els primers dies d'octubre de 1932.

(1) Atengui bé el lector. Diem "Confederació"; no "Federació". En el Dret Internacional, una "Confederació" pressuposa una mancomunitat d'Estats *amb plenitud de sobirania i de personalitat nacional i internacional*, els quals tenen pactada, per a objectius o fretures polítics i econòmics que els són comuns, i a perpetuïtat o temporalment, una "entesa", una "aliança", una "lliga" o una "unió". Totes aquestes denominacions són, en política, sinònimes del mot genèric llatí "*confœderatio*". Segons sigui el compromís, el pacte confederal pot prendre diversos matisos i adoptar una o altra denominació. En la "Federació", la *personalitat internacional* de cada Estat federat no existeix.

(2) A propòsit encara de la idea confederal. En el Congrés que la "Unió Democràtica de Catalunya" celebrà l'octubre de 1933 a la ciutat de Tarragona, fou llegida, discutida i aprovada una ponència dels senyors Miquel Coll i Alentorn, Pau Romeva i Josep M.ª Font i Cabot, sobre "*Confederació i Separació en la política nacional catalana*", la qual creiem útil reproduir.

Diu:

"El principi segon de la Declaració que serveix de punt de partença a la nostra doctrina, que és el que fa referència a la tesi nacionalista, diu el que segueix:

"Exigim per a Catalunya la reconeixença de la seva personalitat nacional en una autonomia plena i absoluta, dins una "Confederació Ibèrica" lliurement pactada. Aspirem a mantenir les valors diferencials de la nostra terra i a defensar el seu patrimoni espiritual, amb un respecte profund envers el sentiment comarcalista orgànic".

"Per tal d'evitar-ne una interpretació equivocada i salvar qualsevol malentès, no pas fill de l'ambigüitat del text transcrit, sinó del confusionisme doctrinal que molts sofreixen a conseqüència de l'ús indegut, equivoc i contradictori dels termes nació, autonomia, confederació, etc., entenem que procedeix una explicació un xic extensa de les afirmacions contingudes en l'esmentat principi. Creiem, a més a més, que dintre les línies generals que el caracteritzen, podem aspirar a una major precisió del seu contingut.

"Considerem en primer lloc, i aquesta afirmació és la pedra angular damunt la qual descansa tota la doctrina que expliquem, *que Catalunya, o més ben dit, els països de llengua catalana, constitueixen una nació amb totes les característiques de tal i, per tant, amb tots els drets que es deriven d'aquesta categoria.*

"Considerem que així com la llibertat és necessària per als individus perquè compleixin amb la llei de llur propi perfeccionament, també és indispensable per a les nacions per al millorament dels seus membres en allò que pertany a l'esfera col·lectiva. Així com propugnem per a l'home el respecte als seus drets naturals, també *propugnem per a les nacions, començant per la nostra, el respecte a llur autodeterminació, equivalent al reconeixement del ple exercici de llur sobirania.*

"En principi, doncs, acceptariem qualsevol concreció política compatible amb aquest ple exercici

de la nostra sobirania, baldament aquest ple exercici comportés una renúncia clarament voluntària i mai definitiva d'una part d'aquella sobirania.

"Per això acceptàrem l'Estatut d'Autonomia redactat a Núria, a desgrat de no representar ni llunyanament una satisfacció de les nostres aspiracions. *I mentre la voluntat del poble de Catalunya no pugui manifestar-se novament d'una manera tan explícita almenys com en l'avinentesa en què plebiscità aquell Estatut, hem de considerar-lo com l'única expressió autèntica d'aquella voluntat i hem de lluitar per assolir la seva implantació i enderrocar tots els obstacles que s'hi oposin.*

"Però cal que els catalans no vegin en l'Estatut de Núria la solució definitiva del nostre problema de llibertat nacional. Quan una nació es troba en un estadi ascendent de la seva història, no en té pas prou amb una llibertat més o menys condicionada i restringida, sinó que li cal suprimir tot el que pugui entorpir la seva llibertat de moviments.

"La Història ens demostra que cap nació conscient d'ella mateixa no ha considerat una solució definitiva dels seus problemes de llibertat una autonomia restringida o una fórmula federalista que la lligués amb altres països. Per altra part, també la Història ens recorda, àdhuc amb la pròpia experiència de Catalunya, la poca estabilitat i la manca de garanties que tenen per a un poble aquelles dues fórmules de llibertat condicionada.

"Hi ha, en canvi, una altra fórmula, la confederalista, a la qual tendeixen per diversos i àdhuc oposats camins, diferents grups de nacions dels nostres dies.

"Un fet d'una enorme transcendència que deixarà la seva empremta marcada damunt del

món actual, la crisi econòmica mundial, accentuarà segurament aquesta tendència. La solució de la crisi no es trobarà ni en el nacionalisme econòmic que n'ha estat una de les causes, ni en una entesa mundial massa ambiciosa per a ésser realitzable. El camí de sortida seran les enteses parcials entre les nacions més o menys veïnes, amb economies complementàries i amb interessos harmonitzables. Això i la necessitat de defensar-se contra les intromissions de les grans potències portarà fatalment moltes nacions a una fórmula confederalista prou ampla que permeti una plena llibertat d'acció política sense perjudici de l'harmonització de les economies confederades, feta amb un peu d'igualtat absoluta, ni de l'amistat, entre tots els pobles del món.

"La llarga durada del període en què la major part de les terres catalanes ha estat incorporada als territoris de l'Estat espanyol ha fet que llur economia s'adaptés i emmotllés profundament segons les condicions de la unitat econòmica que tots aquests territoris han arribat a formar a conseqüència de llur forçada convivència política. Creiem factible una total i absoluta separació d'aquelles terres, ja que si llur economia s'adaptà (no sense gran trasbals) a les condicions que pressuposava la submissió a Espanya, també s'adaptaria a les condicions que suposaria un absolut deslligament d'aqueixa nació. En una situació semblant, Polònia i Txecoslovàquia han sabut resoldre els problemes que llur emancipació política i econòmica els plantejava, contra els averanys dels qui creuen en un fatalisme determinista de les condicions de l'economia de cada país. Però és ben evident que aquest absolut deslligament no podria assolir-se sense sacrificar en un grau molt considerable el benestar de tots els catalans i

sense fer passar per un període crític la nostra potencialitat econòmica i de retop la nostra vi-
rior política. Aquest trasbals seria sentit amb la
mateixa o major intensitat en tots els altres po-
bles que integren avui l'Estat espanyol, ja que
si Catalunya, posem per cas, necessita un mer-
cat per als seus teixits, per a la seva maquinària,
per als seus productes químics, el seu arròs i les
seves fruites, també Espanya necessita vendre els
seus cereals de Castella, el seu sucre d'Aragó, el
seu carbó d'Astúries, Galícia el seu bestiar i les
seves conserves de peix, i Euzkadi els seus pro-
ductes siderúrgics.

"Per evitar, doncs, aquesta sotragada perillosa
en la vida dels pobles integrats avui dintre de
l'Estat espanyol, val la pena d'assajar per solu-
cionar llurs problemes nacionalistes, la fórmula
confederalista estructurada d'acord amb les idees
que acabem d'exposar, la qual tindrà encara l'a-
vantatge d'arribar a la solució sense deixar cap
pòsit d'odis ni malvolences, ans deixant esta-
blertes les bases d'una amical entesa i col·labora-
ció en la qual podrien entrar a mesura que l'e-
volució política del món en donés l'avinentesa
d'altres pobles relacionats amb els primers amb
lligams de llengua, de raça i d'afinitat espiritual,
com són, per exemple, Portugal i Occitània.

*"Resumint, afirmem que la millor solució per
als problemes nacionals dels pobles ibèrics és una
Confederació lliurement pactada sobre les bases
d'independència política, interdependència eco-
nòmica i fraternitat espiritual.*

"Cal no oblidar, amb tot, que per a una solu-
ció confederalista no basta la conformitat d'un
dels membres a confederar, ja que si mancava
la dels altres, i sobretot la del que actualment
detenta encara la nostra llibertat, no seria viable

la fórmula propugnada. *En aquest cas, l'única solució compatible amb la dignitat de Catalunya i l'únic mitjà de garantir el seu normal desenvolupament, seria la separació total i absoluta i tots els catalans tindrien el deure d'imposar-se els majors sacrificis per assolir-la i consolidar-la.*

"En espera d'una solució definitiva del nostre problema nacional, cal que aprofitem tots els mitjans que la situació política de cada moment posi a la nostra mà per desvetllar la consciència del nostre poble; i per a preparar la reconstitució de la nostra unitat nacional mitjançant la incorporació al moviment nacionalista català de les terres de València, Balears, Aragó català, Rosselló i Andorra.

"La darrera part d'aquesta tasca vol ésser feta amb un tacte extraordinari i amb una exquisida delicadesa, sobretot en allò que pertany a València i Balears. Són els naturals d'aquestes regions els que han de portar la iniciativa en l'acció a desenvolupar a cada una d'elles. Des del Principat caldrà donar-hi tot l'ajut i en primer terme el de la discreció. Aquesta, amb tot, no és pas incompatible, sinó tot al contrari, amb què cada Partit català cerqui una aliança amb el grup polític d'aquelles regions que resulti més acostat a la seva ideologia. "Unió Democràtica de Catalunya, treballarà amb entusiasme per arribar a una entesa amb els nuclis afins a ells que s'organitzin en totes les terres catalanes.

"Per a l'enfortiment de la posició de Catalunya i per amor a la causa de la justícia, "Unió Democràtica de Catalunya" veurà amb simpatia i recolzarà en la mesura de les seves forces tots els moviments autènticament nacionalistes que es produeixin en el territori dels Estats que detenten la nostra llibertat.

"També treballarà per a la més perfecta i major coneixença del nostre problema en tots els països del món i per a l'establiment de relacions internacionals d'amistat i col·laboració que puguin reportar un profit positiu per a la nostra Pàtria."

(3) En imprimir-se aquest llibre, torna a estar en peu, per Decret de la República publicat a la "Gaceta" el 21 de febrer d'enguany, la "Confederació Hidrogràfica de l'Ebre". Hom sap que, en advenir el règim republicà, aquest organisme importantíssim, creat en temps de la Dictadura, havia vist compromesa la seva activitat i l'autonomia amb què havia nascut, per la crítica parlamentària i per l'acció dels primers governs de la República. Aclarits, però, o superats els extrems pejoratius que pesaven sobre la "Confederació", i airejada democràticament l'organització seva, l'entitat torna a la vida amb la seva denominació original (un Decret anterior havia canviat la "Confederació" en "Mancomunitat") i el reafirmament ple d'aquella autonomia, d'aquella llibertat d'acció que eren les seves característiques millors.

Ara bé: el lector recordarà que aquest redreçament confederal, produït, de seguida de decretat, alarmes i protestes en el si del Govern i en la premsa de Catalunya. Alarmes i protestes les quals, a hores d'ara, ja hauria d'haver estat dit concretament en què consistien, quins remeis les podien acalmar, i, més que acalmar, destruir. Res, però, no ha estat explicat encara oficialment, a desgrat de la justa impaciència de molts per a saber com es pensa superar els extrems de la base setena, de l'article cinquè, de l'Estatut de Catalunya, en allò que es refereix a "Mancomunitats" (ara "Confederacions") Hidrogràfiques, i evitar que la de l'Ebre esdevingui perjudici, minva, con-

flicte econòmic per a la nostra autonomia, agent fecund, pertinaç de descatalanització i òrgan potent de possibles desarticulacions, de disgregacions de la unitat catalana incipient.

Tot això pot esdevenir la "Confederació", i és just que els catalans ho temem, sobretot si tenim en compte que ella representa, primordialment, la pedra angular d'una vasta concepció econòmica i autonòmica de l'aragonesisme espanyolista, el qual tingué en Joaquim Costa el seu profeta i ha trobat en el senyor Manuel Lorenzo Pardo el seu Messies.

El lector que es vulgui documentar ràpidament sobre tots els extrems d'aquest gran pla, farà bé de llegir, si més no, el llibre "La Conquesta del Ebro" (edició de l'"Heraldo de Aragón", 1931), en el qual el discutit enginyer ha aplegat diverses conferències i articles seus de propaganda a favor de l'emergència d'Aragó, plens de xifres, de dades i confirmacions, interessantíssimes des de diversos extrems de la nostra ponència.

En l'extens programa aragonesista i espanyolista que diem, a la creació d'una gran agricultura, fruit de l'aprofitament i de l'articulació de totes les aigües pirenenques de l'Ebre i els seus afluents, ha de succeir la captació derivada de forces hidroelèctriques importantíssimes, amb les quals serà possible la creació i la prosperitat industrial sobretot en terres d'Osca, de Lleida, de Saragossa i en les del Baix Ebre o tortosines; després vindrà l'acomodament del gran riu per a la navegació fluvial, fins més amunt de Saragossa, capital política de la "Confederació", i la construcció a Tortosa del "*gran port d'Aragó*", propugnat amb gala esplèndida d'antecedents i de possibilitats en sengles conferències donades a Saragossa i a Tortosa l'any 1920.

Si per una progressió d'activitats i de facultats, les quals, potser, ja són implícites en l'article 10 del Decret que l'ha refeta, la "Confederació", amb la seva Assemblea i la seva Junta de Govern, amb la seva dotació estatal, amb els seus béns, amb els seus impostos i emprèstits, arribava a acomplir tot aquell programa, i això de cara a una Catalunya inermes, sense iniciatives polítiques i econòmico-constructives àrdues, és fàcil de comprendre a què podria restar reduït, per aquest sol fet de la "Confederació", l'èxit de l'autonomia a les terres catalanes occidentals.

Mesurin el perill els nostres governants i apressin-se a fer-hi front prenent la davantera. La nostra ponència els ofereix, sinó tot un programa, un començament d'acció fecundíssima. Lleida! Lleida! Tortosa! Tortosa! Cal establir sense pèrdua de temps sengles i grans plans constructius per ambdues ciutats, en vistes a fer d'elles el que hem dit: dos grans centres, dues grans concentracions d'humanitat rural i agro-industrial, ultrapassant aviat les cent cinquanta mil ànimes, dos grans fogars peculiars de cultura catalans, dos centres comercials i expansius de Catalunya, els més importants treta Barcelona. I una vegada presa la iniciativa, estarem en millors condicions que no pas ara per a fer sentir amb tots els elements catalans valuosos i nombrosos que integren la "Confederació Hidrogràfica de l'Ebre", i la potència econòmica i financiera que hi podem representar, aliats encara als bascos, tot el pes en ella de la nostra voluntat patriòtica i hegemònica. La "Confederació" com a instrument per a l'emergència econòmica d'Aragó, ens plau; com a instrument de prosperitat econòmica catalano-aragonesa, àdhuc per extensió, valenciana, encara ens és més plaent; però millor si, amb potència i gràcia, la sabiem convertir en ve-

hicle poderós de reintegració catalana total. Els que ens governen tenen la paraula.

(4) En la "Crònica" de la revista "OC" (número doble 14-15 de setembre-desembre 1933) llegim a propòsit d'aquest problema:

"Deixant, però, ara a part aquesta generalització del problema econòmic dels països occitans sud-pirenencs, per a cenyir-nos més estrictament a la matèria, sobretot del segon article, del senyor Huguet i Segarra, ens permetem insinuar la conveniència d'estendre, de completar la investigació iniciada, amb nous estudis sobre el que representen i el que podrien representar, sense els lligams polítics d'ara, les regions occitanes cispirenenques per a l'economia agrícola de València, de Catalunya i de les Balears.

"Agrícola i general; perquè es tracta d'un problema, al qual, per poc que hom el desbrossi, hi descobreix matèria llarga per a una vasta i ben estructurada aportació a l'estudi més íntegre de la unitat econòmica occitana. Per exemple: la part concernent a l'emigració i fixació de sud-occitans entre nosaltres. Els països catalans han aportat i aporten constantment a les nostres terres, no solament els fruits agrícoles de llurs territoris assolats, sinó un gran contingent humà, confós a França amb l'emigració general espanyola, però evidentment ben divers en qualitat i capacitat de la que pot ésser classificada com a tal. Els mallorquins, els valencians i els catalans estrictes, moralment i materialment sans, que han fet de les terres nord-occitanes (com el feren també d'Argèlia) el camp de llurs iniciatives i de llur descabdellament econòmic, són nombrosos, més nombrosos que el que molts es pensen i representen un volum de riquesa considerable; una gran part dels nostres comerços i dels nostres mercats

agrícoles són en llurs mans. I aquesta emigració, naturalment bona, ens serviria materialment i espiritualment d'una manera més densa, més integral i notable, si un poder català es captenia de tenir iniciatives per a la preparació, la protecció i evolució, ço és, per a la perpetuació nacional òptima d'aquesta massa tan important de valencians, de mallorquins i de catalans, que perennement aflueix a les regions occitanes septentriònals.

"S'ha fixat mai la importància en bloc d'aquests naturals de les diverses regions catalanes transplantats a Provença, al Llenguadoc, al Llemosí a l'Auvèrnia o a Gascunya, i la riquesa humana, terrenal, immoble, comercial i industrial que hi representen? S'ha captintut mai ningú de donar-los un to i una cohesió nacionals? Perquè no hi ha pas dubte que ells representen per a les economies particulars de la Catalunya estricta, de València i de les Balears, unes valors gens negligibles."

(5) "L'organització i estructuració actual dels "Centres Catalans" d'Europa, no és pas, doncs, ni de bon tros, d'acord amb l'esforç que va fent Catalunya per a consolidar la seva personalitat política i nacional. Cal pensar en el futur d'aquests "Centres". I cal, sobretot, pensar-hi aviat.

"Indubtablement, existeixen persones interessades vivament en la qüestió, les quals senten el problema i estudien solucions intel·ligents, sospesades damunt el terreny amb sentiment i ponderació. Una de les més representatives d'aquestes persones que es dolen d'aquesta falta d'organització i de la vida col·lectiva i social modestíssima que caracteritza les institucions de les quals ens ocupem ara, és el senyor Josep Carbonell, Director de l'"Oficina de Relacions Meridionals" de la Generalitat de Catalunya.

"Hem considerat imprescindible demanar-li la seva opinió sobre la forma com hauria de planejar-se el futur dels "Centres Catalans". Tot seguit de presentar-nos davant d'ell amb la nostra proposició d'interviu, hem trobat una acollida entusiasta. Ha calgut només que extractéssim en poques paraules l'escassa informació que havíem pogut obtenir sobre el particular, perquè Josep Carbonell desenrotllés el seu parer en la forma clara i precisa que transcrivim, gairebé literalment:

"El que m'heu dit dels "Centres Catalans", fa molts anys que em preocupa. Les informacions que us han facilitat "Palestra" i altres persones assabentades, us haurà donat una idea justa de la situació trista i deplorable dels "Centres" i de llur importància misèrrima, la qual contrasta ostensiblement amb l'aspecte viu dels "Centres" d'Amèrica, els quals han desenrotllat en molts anys una tasca magnífica. No els ha faltat en cap moment ni patriotisme, ni homes d'iniciativa i modernitat, ni tampoc mitjans econòmics suficients per a poder-se organitzar.

"Tot això, no concorre, però, de la manera esplèndida i total que cal desitjar en els nuclis catalans d'Europa, on Catalunya hauria de comptar amb una organització sòlida i ben orientada, damunt de la qual es pogués fonamentar tota una política d'expansió cultural i econòmica.

"No és aquesta la primera vegada que parlo del problema, i espero vivament que així que l'Autonomia sigui un fet establert, veurem néixer aquesta organització oficial de les "Colònies Catalanes".

"Ara bé; Europa és molt gran i no tots els seus territoris ens interessen d'una manera igual o des d'un mateix punt de vista. Hi ha zones d'interès

català divers. I entre elles, per a mi, la més interessant és la de les terres meridionals franceses, pròximes a Catalunya, on són milers els nostres compatriotes de la Catalunya estricta i també nombrosíssims els catalans de València i de Mallorca, completament desarticulats i desentesos, per manca d'organització, del nostre cos nacional. I no penseu, com algú suposa, que es tracti de masses de ciutadans formades primordialment per gent improductiva, o poc menys que això. No; ens trobem davant de comerciants i d'agricultors els quals, amb l'esforç de llur treball han anat creant família i riquesa. Això és, ens trobem davant tota una altra Catalunya, de la qual crec que és un delictes imperdonable desentendre's. En aquest medi que us dic, hi ha hagut sempre bons patriotes, els quals han fet tota mena de sacrificis per a organitzar la colònia. En parlar-vos de Tolosa del Llenguadoc, us hauran citat, segurament, l'exemple d'Emili Domènec, fundador i mantenedor, contra tota mena d'obstacles, del "Centre Català" d'aquella ciutat. I a Marsella, és Josep Oms qui mereix tota mena d'elogis.

"El cas és, però, que, com ocorre sempre, ve un dia que aquests patriotes benemèrits no poden continuar llur tasca, per manca de temps lliure o per escassetat de recursos. Les obligacions més peremptòries de la vida se'ls imposen, a desgrat de la millor voluntat, i aquest o aquell "Centre" es troben en situació anguniosa.

"Altra cosa fóra si partísim d'una organització oficial de "Colònies Catalanes". Jo tinc embastat el projecte d'una "colònia tipus", la qual desitjaria veure establerta aviat en una de les ciutats de la França meridional, on són més nombrosos i entusiastes els catalans que hi resideixen. Es un projecte que parteix de la base de la centralitza-

ció, en un edifici propi, construït sota els principis de l'arquitectura moderna, funcional, de tots els serveis que Catalunya pot aportar als catalans absents de la Pàtria.

"Hi hauria en aquest edifici que us dic, l'"Oficina de Turisme" de la Generalitat, els serveis de "Mutualitat", de "Caixa d'Estalvis", de "Pensions per a la Vellesa", àdhuc de "Crèdit Agrícola", etcètera, tot en combinació amb entitats mares de Catalunya, i perfectament articulat amb les lleis del país on la colònia fos establerta. Hi hauria, també, l'"Escola" en condicions de convivència idèntiques, un "Dispensari" per casos d'urgència, un "Pavelló", amb quatre o cinc llits, per a casos d'una certa durada, maternitat, intervencions quirúrgiques... Afegiu encara una sala de conferències, exposicions i concerts per a l'expansió cultural i artística de Catalunya.

"Al meu entendre, aquesta "colònia tipus", s'hauria de regir per una Junta elegida lliurement pels components de l'entitat. Però el President hauria d'ésser confirmat o ratificat pel Govern de la Generalitat i ésser una persona perita en les diverses matèries econòmiques de la colònia, sobretot en qüestions comercials i agrícoles a fi que la pròpia Generalitat pogués conferir-li el nomenament de "Delegat Comercial" de Catalunya. Nomenament que haurien d'ostentar tots els presidents de les colònies catalanes establertes a l'estranger.

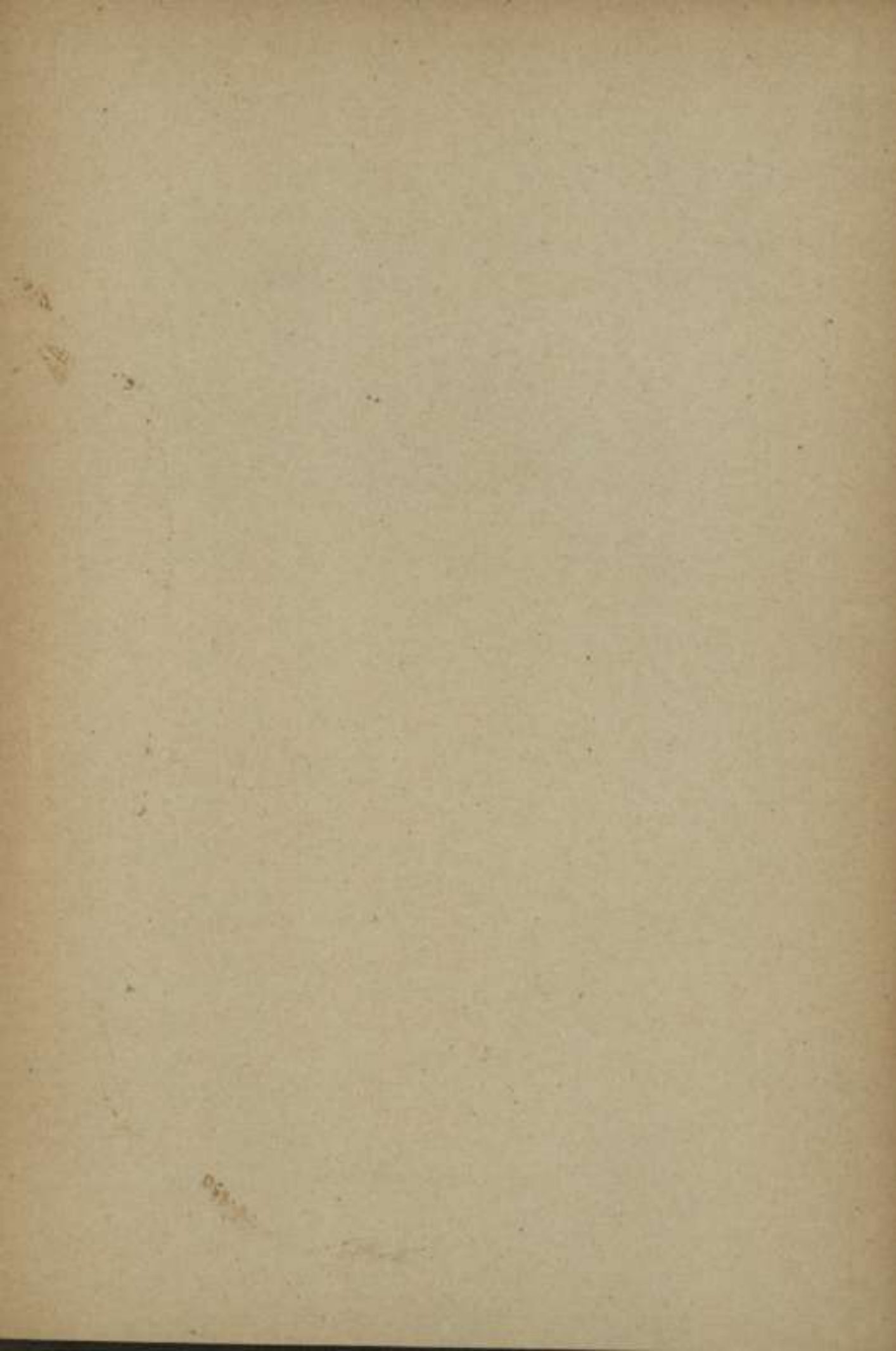
"Si afegiu, opina finalment el senyor Josep Carbonell, que totes aquestes colònies haurien d'ésser relligades a Catalunya per mitjà d'un organisme central, tal com, per exemple, l'"Oficina" l'organització de la qual tinc confiada, tindreu complet el meu concepte del que hauria d'ésser, d'una manera immediata, la nova organització

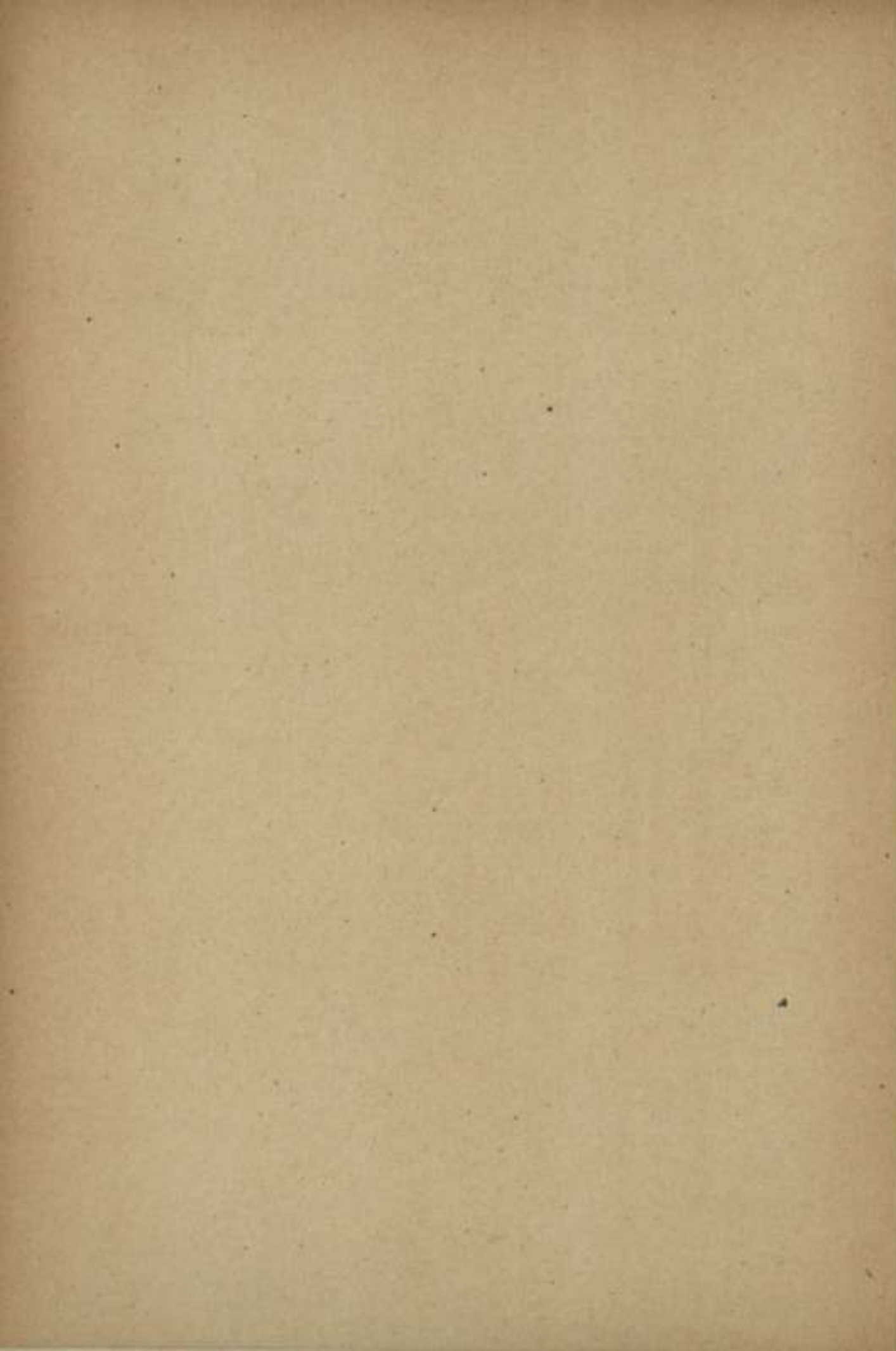
dels catalans escampats pel món.” (“CATALUNYA
RADIO”, revista setmanal de Ràdio Associació de
Catalunya. Reportatge del senyor Pere Guardiola
al núm. 103, de 21 d'abril de 1934.)

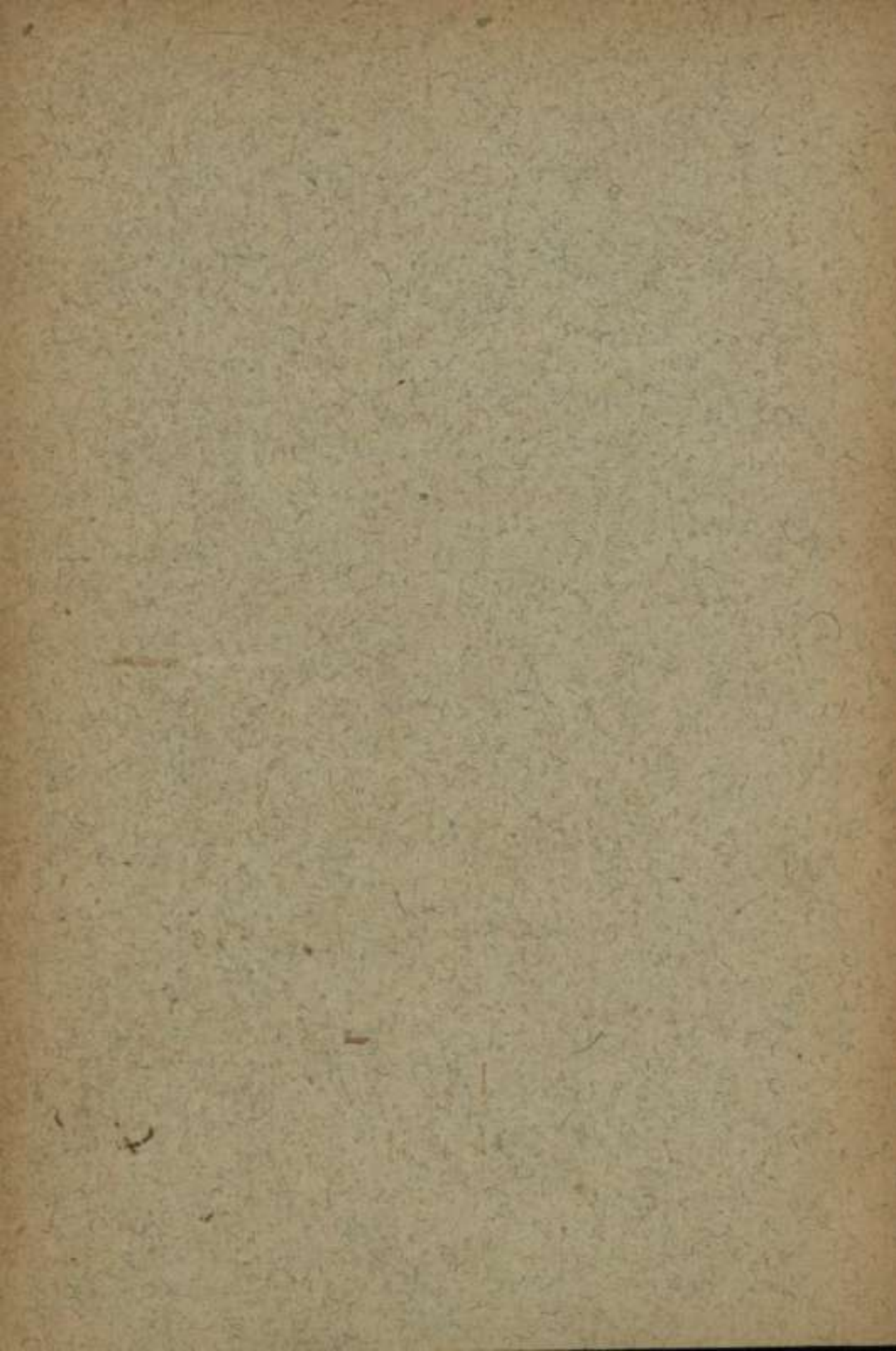

INDEX

	<u>Pàgs.</u>
<i>PUNTS DE MEDITACIÓ CATALANISTA,</i> per J. - V. FOIX	5
<i>PROMOCIONS ESTATISTES,</i> per JOSEP CARBONELL.	67
<i>IDEA I POLÍTICA CULTURALS DE CA-</i> <i>TALUNYA,</i> per JOSEP CARBONELL	83
<i>POLÍTICA EXTERIOR DE CATALUNYA,</i> per JOPEP CARBONELL.	119

EXCLUÍDO DEL PRÉSTAMO

BIBLIOTECA CENTRAL

A. 32-83

- 1096 -

323,1 (46,71) Fol 170

178.284

221

